

T.C.
ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ
GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ
GÖRSEL İLETİŞİM TASARIMI
ANASANAT DALI

OLİMPİYAT OYUNLARINDA KÜLTÜREL GÖSTERGELER

Hazırlayan:
Samet Emre KIVRAK

Danışman:
Prof. Dr. Ali SEYLAN

YÜKSEK LİSANS TEZİ

BİLİMSEL ETİK BİLDİRİMİ

Hazırladığım Yüksek Lisans Tezinin bütün aşamalarında bilimsel etiğe ve akademik kurallara riayet ettiğimi, çalışmada doğrudan veya dolaylı olarak kullandığım her alıntıya kaynak gösterdiğimi ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, yazımda enstitü yazım kılavuzuna uygun davranıldığımı taahhüt ederim.

... / ... / 2019

Samet Emre KIVRAK

TEZ KABUL VE ONAYI

Samet Emre KIVRAK tarafından hazırlanan “Olimpiyat Oyunlarında Kültürel Göstergeler” başlıklı bu çalışma, 08.07.2019 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oy birliğiyle/oy çokluğuyla başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan : Prof. Dr. Ali TOMAK

Üye : Prof. Dr. Ali SEYLAN (Danışman)

Üye : Dr. Öğr. Üyesi Adem YÜCEL

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylım.

... / ... / 2019

Prof. Dr. Bozkurt KOÇ

Enstitü Müdürü

ÖZET

OLİMPİYAT OYUNLARINDA KÜLTÜREL GÖSTERGELER

Samet Emre KIVRAK

T.C. Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü

Görsel İletişim Tasarımı Anasanat Dalı, Yüksek Lisans, Temmuz, 2019

Danışman: Prof. Dr. Ali SEYLAN

M.Ö.776 yılında başladığı bilinen Olimpiyat Oyunları, modern dönemde dünyanın en önemli spor organizasyonu haline gelmiştir. İlk oyunların düzenlenmesinde de, modern dönem oyunlarının düzenlenmesinde de en önemli hedef; ulusların birbirleriyle olan kültürel bağlarını güçlendirmek, toplum üzerinde barış temellerini oluşturmak ve iletişim köprüsü kurmaktır.

Kuşkusuz Olimpiyat Oyunları, tüm dünya ile iletişimi gerçekleştiren en büyük sahnedir. Olimpiyatlar, ev sahipliği yapan ülkeyi ve kenti dünyanın gözü önünde takdim etmekte ve kültürlerini tanıtmaktadır. Günümüzde Olimpiyatların ev sahipliğini üstlenmek isteyen uluslar arasında kıran kırana bir rekabet vardır. Olimpiyat markası ve temsil ettiği tüm değerler ulusların, uluslararası sahnedeki imajını değiştirmesine, turizm, ekonomik ve tanıtım gibi bir çok kazanım fırsatını yakalamasına yardımcı olmaktadır.

Olimpiyat Oyunlarına ev sahipliği yapan ulusların ve kentlerin tüm dünyanın gözü önünde parlak ışıklar altında kalacağı o çok kısa bir dönem için görkemli imajını tanımlaması, dünyanın her bir yanından oyunlara katılım sağlayan insanlara kendisini nasıl anlatmak istediğini planlaması gerekir. Ayrıca uzun süreli ticari faaliyetleri artırmak için olimpiyat sonrası stratejiler belirlenmelidir.

Modern olimpiyatlarda teknolojinin gelişimiyle birlikte, televizyon gibi hızlı iletişim araçlarının icat edilmesi uluslararası iletişimi farklı boyutlara taşımıştır. Bu sayede oyunları takip eden milyarlarca kişiye kültürlerini anında aktarma fırsatı yakalayan ev sahipleri kültürel göstergeleri en iyi şekilde değerlendirmek isterler.

Kendi kültürlerini en iyi şekilde ifade etmek isteyen ev sahibi uluslar, logodan kurumsal kimliğe, maskot tercihinden piktogramlara, afiş tasarımlarından açılış seremonisine kadar bir çok alanda göstergeleri kullanmaktadırlar.

Anahtar Kelimeler: Kültür, Gösterge, Kültürel Göstergeler, Olimpiyat Oyunları, Spor, İletişim, Logo, Piktogramlar, Afiş Tasarımı, Açılış Seremonisi.

ABSTRACT

CULTURAL INDICATORS IN OLYMPIC GAMES

Samet Emre KIVRAK

T.C. Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Institute of Fine Arts

Visual Communication Design Branch Of Main Art, Master, July, 2019

Supervisor: Prof. Dr. Ali SEYLAN

Known to have originated in 776 B.C., The Olympic Games have become the most important sports organization in contemporary era. Most important objectives, both in organizing the first and the modern games, are to enhance cultural connections of nations, to comprise the basis of social peace, and to construct a communication bridge.

The Olympic Games, undoubtedly, are the largest platform to enable the whole world to communicate. The Olympics presents the host country and city to whole world and promotes its culture. There is a fierce competition for hosting The Olympics among international nations at the present time. The Olympics name and the every value it represents help nations change their image in international scope, acquire the advantage to promote tourism, economics and publicity.

The host city and country of The Olympic Games is required to determine their gorgeous image as how it will be staying under bright lights right before the world's eyes for a very brief period, and to plan how it will promote itself to the people taking part in the games who are coming from all over the world. In addition, after-Olympics strategies need to be designated in order to increase long term commercial activities.

Inventions of the rapid communication devices thanks to technological developments, e.g. television, brought the international communication to a different level in modern Olympics. Hosts, who obtain the chance to convey their cultures to billions of people following the Olympics, aspire to evaluate cultural demonstrations in the best manner.

Admiring to convey their own cultures by the best means possible, the hosting nations use demonstrations in numerous fields, ranging from logo to corporate identity, from mascot choice to pictogram, from banner designs to opening ceremony.

Keywords: Culture, Indicators, Cultural Indicators, Olympic Games, Sports, Communication, Logo, Pictograms, Poster Design, Opening Ceremony.

TEŞEKKÜR

Bu alıőmanın gerekleőmesinde, sabrını ve desteğini benden esirgemeyen, çok değerli hocam ve danıőmanım; Ondokuz Mayıs Üniversitesi Güzeli Sanatlar Fakóltesi, Górsel İletişim Tasarımı Bólümü Öğretim Üyesi Sayın Prof. Dr. Ali SEYLAN' a sonsuz teőekkürlerimi sunarım.

Bana olan inancını hiç bir zaman yitirmeyen, lisansüstü eğitimime devam etmem için beni teşvik eden, her zaman yanımda olan ilk öğretmenim kıymetli babam; Mustafa KIVRAK'a, ve bu süreçte her zaman sonsuz fedakarlıkla yoluma ışık tutan değerli aileme yanımda oldukları için teşekkür ederim.

Samet Emre KIVRAK

Samsun - 2019

İÇİNDEKİLER

ÖZET	iii
ABSTRACT	iv
TEŞEKKÜR	v
ŞEKİLLER LİSTESİ	viii
KISALTMALAR	ix
GİRİŞ	1
Problem	1
Alt Problem	1
Amaç	1
Önem	1
Varsayımlar	1
Sınırlılıklar	1
Yöntem	2
Araştırma Modeli	2
Evren	2
Örneklem	2

BÖLÜM I OLİMPİYAT OYUNLARI

1.1 Geçmişten Günümüze Olimpiyatlar	
1.1.1 Antik Olimpiyatlar	3
1.1.2 Modern Olimpiyatlar	12
1.2 Olimpiyat Oyunlarının Fonksiyonları	
1.2.1 Turizm	22
1.2.2 Ekonomi	23
1.2.3 Uluslararası İlişkiler	24
1.2.4 Tanıtım	24
1.2.5 Sosyal İlişkiler	26
1.2.6 Siyasi İlişkiler	26

1.3. Olimpiyat Düzenleme Süreci	
1.3.1 Olimpiyat Adaylığı	27
1.3.2 Olimpiyat Kentleri	28
1.3.3 Olimpiyat Köyleri	28
1.3.4 Ulaşım ve Güvenlik Programları	29

BÖLÜM II

KÜLTÜREL GÖSTERGE

2.1 Kültür	31
2.2 Kültürel Süreklilik ve Değişim	32
2.3 Kültürel Çeşitlilik	32
2.4 Kültürel Süreçler	35
2.5 Gösterge	37
2.6 Kültürel Gösterge	42

BÖLÜM III

OLİMPİYAT OYUNLARINDA KÜLTÜREL GÖSTERGELER

3.1 Olimpiyat Oyunlarında Kültürel Göstergelerin Önemi	46
3.2 2008 Pekin Olimpiyat Oyunları	50
3.3 2012 Londra Olimpiyat Oyunları	50
3.4 Pekin ve Londra Olimpiyat Oyunlarında Kültürel Göstergeler	52
SONUÇ	81
KAYNAKÇA	82
ÖZGEÇMİŞ	84

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1: Antik Yunan Haritası M.Ö.8. yüzyıl	3
Şekil 2: Olimpos’da binlerce yıldır yanan “Yanartaş” ateşi	5
Şekil 3: Pythia oyunlarının düzenlendiği stadyum	6
Şekil 4: İlk Uluslararası Olimpiyat Komitesi üyeleri.....	13
Şekil 5: İlk modern Olimpiyat Oyunları 1896 Atina Olimpiyat Oyunları	15
Şekil 6: 1900 Fransa Paris Olimpiyat Oyunları	15
Şekil 7: 1908 Londra Olimpiyat Oyunları	17
Şekil 8: 1912 İsveç Stockholm Olimpiyat Oyunları	18
Şekil 9: 1920 Belçika Antwerp Olimpiyat Oyunları.....	19
Şekil 10: 1924 Fransa Paris Olimpiyat Oyunları	19
Şekil 11: 1936 Almanya Berlin Olimpiyat Oyunları	20
Tablo 1: Yıllara göre Modern Olimpiyat Oyunları’nın düzenlendiği ülkeler	21
Şekil 12: 1936 Almanya Berlin Olimpiyat Oyunları	27
Şekil 13: Peirce’in hazırladığı gösterge şeması	37
Şekil 14: Roman Jakobson’un hazırladığı şema	40
Şekil 15: İletişim süreci şeması	41
Şekil 16: Batı ve Doğu Kültürü arasındaki çevresel ulaşım değişkenliği.....	49
Şekil 17: Modern Olimpiyat Oyunları döneminde kullanılan bazı logolar	52
Şekil 18: 2008 Pekin Olimpiyat Oyunları logosu	53
Şekil 19: 2008 Pekin Olimpiyat Oyunları logosu kaligrafi sanatı	54
Şekil 20: 2012 Londra Olimpiyat Oyunları logosu.....	54
Şekil 21: İran hükümetinin eleştirdiği “ZİON” kelimesini içeren Londra Olimpiyat Oyunları logosu	55
Şekil 22: 1964 Tokyo Olimpiyat Oyunları için tasarlanan piktogramlar.....	57
Şekil 23: 2008 Pekin Olimpiyat Oyunları için tasarlanan piktogramlar	58
Şekil 24: Henry Beck Londra metro haritası.....	59
Şekil 25: 2012 Londra Olimpiyat Oyunları için tasarlanan 2 farklı piktogram seti ..	60
Şekil 26: Modern Olimpiyat Oyunları döneminde kullanılan bazı maskotlar	61
Şekil 27: 2008 Pekin Olimpiyat Oyunları maskotları	62
Şekil 28: 2012 Londra Olimpiyat Oyunları maskotları.....	63
Şekil 29: 2012 Londra Olimpiyat Oyunları maskotları illuminati eleştirisi	64
Şekil 30: Modern Olimpiyat Oyunları döneminde kullanılan bazı afişler.....	65
Şekil 31: 2008 Pekin Olimpiyat Oyunları afişi	66

Şekil 32: 2008 Pekin Olimpiyat Oyunları “Gülen Pekin” afişleri	66
Şekil 33: 2012 Londra Olimpiyat Oyunları Rachel Whiteread tarafından hazırlanan afiş tasarımı	67
Şekil 34: 2012 Londra Olimpiyat Oyunları için Anthea Hamilton tarafından hazırlanan Divers (dalgıçlar) adlı afiş tasarımı	68
Şekil 35: 2012 Londra Olimpiyat Oyunları için Martin Creed tarafından hazırlanan afiş tasarımı	69
Şekil 36: 2012 Londra Olimpiyat Oyunları için Chiris Ofili tarafından hazırlanan afiş tasarımı	70
Şekil 37: Açılış Seremonileri	71
Şekil 38: 2008 Pekin Olimpiyat Oyunları Fou enstrümanı.....	72
Şekil 39: 2008 Pekin Olimpiyat Oyunları Konfüçyus gösterisi.....	73
Şekil 40: 2008 Pekin Olimpiyat Oyunları dev tablo	73
Şekil 41: 2008 Pekin Olimpiyat Oyunları Çin’in dört büyük icadı	74
Şekil 42: 2012 Londra Olimpiyat Oyunları stadyuma kurulan İngiliz köyü	75
Şekil 43: 2012 Londra Olimpiyat Oyunları Kraliçe Elizabeth’in stadyuma giriş gösterisi	76
Şekil 44: 2012 Londra Olimpiyat Oyunları açılış seremonisi.....	76
Şekil 45: 2012 Londra Olimpiyat Oyunları açılış seremonisi.....	77
Şekil 46: 2012 Londra Olimpiyat Oyunları açılış seremonisi sanayi devrimi	77
Şekil 47: 2012 Londra Olimpiyat Oyunları açılış seremonisi.....	78
Şekil 48: 2012 Londra Olimpiyat Oyunları açılış seremonisi masal dünyası.....	78

KISALTMALAR

IOC: Uluslararası Olimpiyat Komitesi / International Olympic Committee

M.Ö.: Milattan Önce

M.S.: Milattan Sonra

GİRİŞ

Problem

Olimpiyat Oyunları günümüzde ulusların kültürlerini tanıtmak ve uluslararası arenada var olan imajını değiştirmek için önemli bir fırsat haline gelmiştir. Çalışma, olimpiyat oyunları sürecinde kullanılan görsel unsurların içerdiği göstergeler üzerinden oluşturulan etkileri araştırmayı problem olarak tanımlamaktadır.

Amaç

Uluslararası Olimpiyat Oyunları'nın tanıtım çalışmalarında kullanılan göstergelere ait kültürel kodlarının çözümlenmesiyle birlikte düzenlenmesi planlanan organizasyonların tanıtım araçlarında kültürel göstergelerin nasıl kullanılması gerektiğiyle ilgili yol gösteren bir kaynak olması amaçlanmıştır.

Önem

Olimpiyat Oyunlarında kullanılan tanıtım çalışmalarında içerik olarak yer alan kültürel göstergelerin düz anlam ve yan anlamlarının incelenmesi, göstergebilim açısından çözümlenmesi, söz konusu göstergelerin işlevlerinin ve işleyişlerinin anlaşılması açısından önemlidir. Tanıtım araçlarının görsel dili içerisinde her şeyin yüzeysel ve bilinen bir anlamı olduğu gibi, gizemli ve ikinci dereceden çağrışımlar yapan bilinçaltı ve derin kökleri olan yan anlamları da vardır. Göstergebilim, oyunların görsel çalışmalarında kullanılan göstergelerin hangi tür anlamlar içerdiğini incelemekte ve gizemlerini ortaya koymaktadır. Olimpiyat Oyunları'nda ulusların tanıtımı ve oyunların tanıtımı için kullanılan görsel iletişim çalışmalarının göstergebilimsel açıdan çözümlenmesi ülkemizde yapılabilecek benzer çalışmalarda zemin oluşturması açısından da önemlidir.

Varsayımlar

Olimpiyat oyunlarının tanıtım çalışmalarında kullanılan görsel unsurların kültürel göstergelerin tespiti ve çözümlenmesi için yeterli olduğu varsayılmıştır.

Sınırlılıklar

Bu araştırma, 2008 yılında Çin'de düzenlenen Pekin Olimpiyat Oyunları ve 2012 yılında İngiltere'de düzenlenen Londra Olimpiyat Oyunlarında logo, maskot, piktogram, afiş ve açılış seremonisinde kullanılan kültürel göstergelerle sınırlandırılmıştır.

Yöntem

Bu çalışmada, literatür taraması ve doküman analizi gibi veri toplama tekniklerinin kullanıldığı nitel araştırma yönteminden yararlanılmıştır. Bu bağlamda nitel verileri elde etmek için araştırma sürecinde ulusal ve uluslararası literatür tarama, dokümanları inceleme ve üniversitemiz kütüphanesinden temin edilen kaynaklardan yararlanılmıştır.

Araştırma Modeli

Araştırmada “Genel Tarama Yöntemi” kullanılmıştır. Yöntem 2 ayrı planda uygulanmıştır. Bunlar, 1. Tekli Tarama, 2. İlişkisel Tarama. Yöntemin bu uygulama biçimi çerçevesinde, önce problemin sınırlandırılışına bağlı kalarak kültürel bir organizasyon olan Olimpiyat Oyunları’nın geneline ilişkin alt problemlere cevap aranmıştır. Bu kısım ile ilgili bulguların değerlendirilmesi, araştırmanın sonuç bölümünde yer almaktadır.

Evren

Kültürel bir organizasyon olan “Uluslararası Olimpiyat Oyunları” araştırmanın evrenini oluşturmaktadır.

Örneklem

M.Ö.776 yılında başladığı bilinen Olimpiyat Oyunları, M.S.394 yılına kadar 1169 yıl devam ederek 293 defa tekrarlanmıştır. Antik Olimpiyat Oyunlarına verilen 1502 yıllık uzun aradan sonra, Modern Olimpiyat Oyunları başladığı 1896’dan günümüze kadar oyunlar 28 defa düzenlenmiştir. Araştırmamızda Olimpiyat Oyunları tarihinde görsel iletişim çalışmalarında kullanılan kültürel göstergelere ait sayısal veriler dikkate alınarak 2008 ve 2012 yılında düzenlenen oyunlar araştırmanın örneklemini olarak belirlenmiştir.

BÖLÜM I

OLİMPİYAT OYUNLARI

1.1 Geçmişten Günümüze Olimpiyat Oyunları

1.1.1 Antik Olimpiyatlar

Olimpiyatlar; tarihi kesin olarak bilinmemekle birlikte, birtakım kaynaklara göre M.Ö.776'da, antik Yunan'daki Elis kenti yakınlarında, hakkında pek bir şey bilinmeyen bir takım insanların, üst üste dizilmiş taşların arasında koşmalarıyla başladığı görülmektedir (Holt, 2004: 1).

Şekil 1: Antik Yunan Haritası M.Ö.8. yüzyıl (Holt, 2004: 1)

Olimpiyatların başlangıcından yaklaşık dokuz yüzyıl sonra, Pausanias adında biri tarafından hazırlanan oyun kurallarını içeren bir talimatnamede, Coroebus adındaki Elisli bir Yunanlı aşçının, taşlı yollardan oluşturulmuş koşu parkurunda, bitiş çizgisini hızla geçerek ilk olimpiyat oyunlarını kazandığı yer almaktadır. Olimpiyatlar tarihinde kayıt altına alınan bu ilk koşudaki Coroebus'un başarısı dışında, oyunların M.Ö.776 yılında yapıldığına dair önemli başkaca hiçbir belge yoktur.

Antik Yunan'da yapılan yarışların M.Ö.776 yılından daha önceye dayandığı, koşu yarışlarından farklı olarak, önemli üst seviyeden insanların cenaze merasimlerinde geleneksel olarak güreş, boks, fırlatma ve araba yarışlarının yapılmakta olduğu anlatılmaktadır (Holt, 2004: 4).

Antik Oyunların çok daha evvelinden, tarihin yazılmaya başlandığı 6000 yıl öncesi çeşitli kaynaklarda, spora verilen değere ait pek çok bilgiye ulaşılmaktadır. Eski medeniyetlerin merkezi olan ve tek tanrılı dinlere inanılan Orta Asya'da, her sene belli zamanlarda tanrılar için dini törenler yapılır, spor şölenleri tertip edilirdi. M.Ö.VIII. yüzyılda Elit Kralı, her biri ayrı ayrı yönetime sahip, farklı örf, adet ve gelenekleri olan, aynı ırka mensup 20 Yunan site devletlerinin birbirleriyle savaşmalarının önüne geçmek amacıyla, 1500 yıldan beri Anadolu'da düzenlenmekte olan dinsel kökenli spor şölenlerini örnek alarak, her dört yılda bir tertiplenmek üzere Olimpiyat Oyunlarının organizasyonuna öncülük etmiştir (Karaküçük, 1988: 4).

Olimpiyatların başlangıcı olan M.Ö.776' dan çok daha önce, Antalya - Fenike arasında tarihi ismi Olimpos olduğu bilinen volkanik bir dağın çevresinde, spor şölenleri düzenlenirdi. En eski dünya uygarlığında, ileri seviyede olan Akdeniz Ülkelerinde çok tanrılı dinler yaygınken buna karşın, Orta Asya'daki şamanlar inandıkları tek tanrılar için dini ve sportif törenler düzenlerdi. Bu geleneksel törenlerin Anadolu yoluyla Yunanistan'a geçmesiyle, Yunanlıların da tek tanrıya inandıkları anlaşılmaktadır. İlk Olimpiyat oyunlarını Yunanlıların, tek tanrı olarak kabul ettikleri Zeus için düzenlemesi bir medeniyet etkileşimini ortaya koymaktadır. Anadolu'da yirmiye yakın Olimpia dağının bulunması ve Olimpos adlı bir yerleşim yerinin Fenike yakınlarında bulunması, Olimpiyat oyunlarının ilk nerede ortaya çıktığı yönündeki tartışmalara yol açmaktadır. Fenike'nin Olimpia kenti kalıntılarının çevresindeki 2150 m yükseklikteki bir volkanik dağda çok ilginç olarak, Olimpiyat ateşi misali binlerce seneden bu yana yanan ve bölgede "Yanartaş" adı verilen ateş yanmaktadır. Mitolojinin ve medeniyetin beşiği Anadolu'da, tanrılar için yapılan çeşitli oyunlar ve şenlikler "kimera" adlı bir alevin yandığı alanda yapılırdı. Düzenlenen oyunlardaki sporcular, tanrılarına layık olmak için amansız mücadeleler ortaya koyarlardı. Bu oyunlarda, tanrıların özelliği olarak kabul edilen alev ve ateşin antik olimpiyatların ilk meşalesi olduğu tahmin edilmektedir. Yunanlılar, Mora Yarımadası'na taşınması mümkün olmayan alevin anısına, kutsal topraklarda sürekli olarak yanmakta olan ateşleri elle taşımak suretiyle Olimpiyat meşalelerini tutuşturmuşlardır. Bu antik gelenek, modern olimpiyatlar döneminde de sürdürülerek önemli bir simge halinde yaşatılmaktadır (Atabeyoğlu, 1977: 8).

Şekil 2: Olimpos’da binlerce yıldır yanan “Yanartaş” ateşi

Tüm bu değerlendirmeler göre, tarihi oyunların ilk olarak Anadolu yarımadasında yapıldığı veya M.Ö.776 yılında, Antik Olimpiyat Oyunlarını ilk olarak tertip eden Yunanlılar’ın, Orta Asya’daki tek tanrılı dine inanan Türkler’den esinlendiği söylenebilir. Ancak, Antik Olimpiyatlar olarak tarihe geçen M.Ö.776’daki Birinci Oyunların ilk düzenleyicilerin Yunanlılar olduğu kabul edilmektedir (Karaküçük, 1988: 4).

Panhellenic Oyunları: Eski Yunanlılarda, tanrılar adına pek çok tören ve şölenler tertiplenirdi. Bir çok etnik kökenden Yunan halklarının ve site devletlerinin, dinsel geleneklerine bağlı olarak düzenledikleri bu yarışmalı şenlikler, önceleri dar çerçevede yerel bir karakter taşımış, o oranda da ilgi çekmiştir. Zaman geçtikçe bu her yerde ve her sebeple düzenlenmiş yarışmalı şenliklerden bir kısmı, çektikleri ilgi ve taşıdıkları özel önem bakımından, kendi yerel dar çerçeveden taşarak geniş kapsamlı, tüm Yunan halkının ortak şenlikleri haline dönüşmüştür. Yunan ülke birliği sağlanmak suretiyle, Panhellenic Oyunlar adı altında Olimpia, Pythia, Nemea ve İsthmia Oyunları olarak sürdürülmüştür (Arscott, Salariya, 2011: 7).

Olympia Oyunları; Bütün oyunlara örnek olan bu yarışlar, Zeus onuruna dört yılda bir Elis kentinde düzenlenirdi, turnuvada zeytin dalından bir çelenk ödül olarak verilirdi. Olimpia’dan sonra, Panhellenic oyunlarının en eskisi olan Pythia oyunları önceleri sekiz yılda bir dinsel nitelikte oynanırken, M.Ö. 586 yılından itibaren dört yılda bir şenlik olarak uygulanmaya başlamıştır (Arscott, Salariya, 2011: 8).

Pythia Oyunları; Delphi yakınlarında, Apollo onuruna dört yılda bir turnuvalar tertip edilirdi. Yarışmalarda defne yapraklarından yapılan çelenkler ödül olarak verilirdi (Arscott, Salariya, 2011: 8).

Nemea Oyunları; Nemea yakınlarında, Zeus onuruna iki yılda bir turnuvalar düzenlenirdi. Kazananlara ödül olarak yaban kerevizi yaprağı sunulurdu (Arscott, Salariya, 2011: 8).

Isthmia Oyunları; Korint yakınlarında, Poseidon onuruna iki yılda bir turnuva düzenlenirdi. Yarışlarda çam dalından bir çelenk ödül olarak takdim edilirdi (Arscott, Salariya, 2011: 8).

Şekil 3: Pythia oyunlarının düzenlendiği stadyum

Eski olimpiyatlar aynı zamanda eşsiz bir sanat, tarih ve kültür olaylarına sahne olurken, seyirciler sadece olimpiyat yarışmalarını izlemenin yanında aynı zamanda devrin en önemli kültür ve sanat etkinliklerine de şahit oluyorlardı. Devrin en meşhur şairleri, tarihçileri, şarkı yazarlarının katılımıyla, heykeltıraş Phidias burada bir atölye kurmuş ve ünlü “Zeus Heykeli” yapıtını ortaya çıkarmıştır. Ünlü şair Pindar’ın, olimpiyat yarışmalarının galip gelen kahramanları için yazmış olduğu en güzel şiirleri burada okutturulmuştur (Olimpik Hareket, 1988: 20).

Tanrı ve tanrıçalar adlarına düzenlenen gösterilerin en büyüğü ve en görkemlisi olan Olimpia Oyunlarında başlıca iki gaye hakimdir. Bunların ilki; vücut mükemmelliğine önem veren, soylu kişilerin dini bakımdan ve manevi yönden kendilerini tatmin etmeleri, ikincisi ise; tüm Yunan Sitelerini bünyesinde barındıran bu oyunlar sayesinde, kendi aralarındaki var olan kavgalarını ortadan kaldırmak ve dostluğu ve barışı devam ettirmektir. Nitekim, eski Yunanistan’ın ünlü şair ve

filozofu Pindar bu durumu şu sözleriyle açıkça ifade etmektedir: “Su nasıl en temiz gıda, altın nasıl zengin olmak için bir vasıta, güneş nasıl aydınlık nuru ise, Olimpia da insanlar için en şerefli ve en soylu bir birlik vasıtasıdır” (Alpman, 2001: 93).

Antik olimpiyat yarışmalarına, yalnız Yunan kökenli soyluların katılmalarına müsaade edilirdi. Bu soyluların içerisinde, bağlı buldukları şehirlerinde iyi birer vatandaş olduklarını kanıtlamış dürüst, şerefli ve cinayet gibi adli suçlardan sabıkası olmayan sporcular, önce yarışmalar için tertip edilmiş hazırlık kamplarına alınırdı. Sporcular, on ay süren hazırlık kamplarının dokuz ayını kendi ülkesinde, son bir ayını ise, yarışların düzenlendiği Elis bölgesindeki kampta hazırlanırlardı. Sporcular, ülkesinde geçirdiği dokuz aylık kamp dönemini çalışarak geçirdiğine dair tanrının huzurunda yemin ederlerdi. Elis bölgesindeki son bir aylık hazırlık çalışma kampında sporculara, olimpiyat yarışlarının disiplini hakkında bilgiler aktarılır ve yarışlar için antrenmanlar yaptırılırdı. Kamptaki tüm sporcular ve yöneticiler, hiç bir sosyal ayrımcılığa tabi tutulmadan, hep bir arada kalır ve hepsi aynı yemekten yerlerdi. “Hazırlık Kampı”nın yöneticileri de, soylu Yunanlılar arasından seçiliyor ve "Hellonodikler" olarak anılıyorlardı. Sporcuların, her türlü çalışmalarından, disiplininden ve yarışlara kabulünden tam anlamıyla seçilen bu hellonodikler sorumludurlar. Tüm sporcuların her türlü zorlu, ağır şartlar altında çeşitli antrenmanlara tabi tutularak, oyunlara hazırlanmakla görevli bu yöneticiler, açılan kampta başarılı olamayan sporcuları kendi ülkelerine geri göndermeye de yetkiliydiler (Arscott, Salariya, 2011: 11).

Hazırlık Kampı sonucunda, yarışmalara iştirak etmelerine teknik ekipler (hellonodikler) tarafından tespit edilen yarışmacılar ilan edilirdi. Ve ardından, tüm sporcularla birlikte yarışmaların yapılacağı merkeze doğru yola çıkarlardı. Yarışmaların düzenlendiği yere gelen sporcuların, adli sicilleri tekrar gözden geçirilir ve yarışmalar için kayıtları alınırdı. Bu işlemlerden sonra, tüm sporcular tarafından tanrı Zeus önünde, olimpiyat oyunlarında dürüstçe ve kurallara uygun şekilde yarışacaklarına yönelik yeminler edilir ve topluca oyunların tertip edildiği stadyuma gelinirdi. Stadyumda "Keryx" adı verilen spikerler tarafından, tüm sporcular tek tek seyircilere takdim edilirdi. Buradaki seyirciler, yarışlara katılacak sporculardan herhangi birine itiraz edebilirlerdi. Bu tanıtımdan sonra, seyirci ve sporcular hep beraber tanrı Zeus'a dua ederler, daha sonra da yarışların kuralları çekilerek olimpiyat oyunlarına başlanırdı (Alpman, 2001: 103).

Olimpiyat yarışmalarına, yalnız erkek sporcular iştirak edebiliyordu. Kadınlar bu oyunlara asla katılamazlar, hatta yarışmacı erkek sporcuların çıplak olarak yarışmaları nedeniyle, seyirci olarak bile yarışları takip etmelerine asla müsaade edilmezdi. Aksini yaparak yarışlara katılan kadınların cezası kati olarak idamdı. Yalnız bu durumun bir istisnası olarak "Denetler Sanina" ismiyle anılan Elen rahibesi müstesna bir yerde oturarak, yarışmaları izlerdi (Arscott, Salariya, 2011: 10).

Olimpiyat Oyunlarının birinde "Kallipatria" isminde bir kadın, antrenör kılığına girip, kalabalığa karışarak duygularına engel olamayıp, yarışı kazanan oğlunu kucaklamak üzereyken yakalanmıştır. Daha önceden müsabakalarda babası ve erkek kardeşleri de yarışlar kazanıp, ödül tacını giydikleri için af edilerek, (Kypacus dağının tepesinden aşağıya atılmayıp) idamdan kurtulmuştur. Ancak, kadınların gizli olarak yarışlara katılmasına engel olmak için, bu olaydan sonra antrenörler de oyunlara çıplak gelmek mecburiyetinde kalmışlardır (Gillet, 1975: 35).

Antik Oyunların ilk yıllarında törenlerin daha çok dinsel ağırlıklı olduğu oyunlarda, sadece koşu yarışmalarının yapılması nedeniyle yalnız bir gün sürmekteydi. Yunan Site Devletlerin daha çok rağbet göstermeleriyle, yarışmaların sportif yönünün zenginleşerek, turnuva süresinin daha da uzamasına neden olmuştur. 13. oyunlara kadar bir veya iki günlük sürede yapılan oyunlar, M.S. 4. yüzyıla gelene kadar beş veya altı gün olarak devam etmiş, daha sonraları ise oyunların kapsamının genişlemesiyle yarışlar on altı güne kadar çıkarılmıştır (Alpman, 2001: 104).

Her olimpiyat dönemi, yarışmaların yapıldığı Mora yarımadasındaki Olimpia bölgesi, ülkenin dört bir yanından, her yaşta gelen seyircilerle dolup taşıdığından, oyunlar bölgesinde yeni yerleşim yerleri kurulup, yeni mabetler inşa ediliyordu. Bu bölgeler, günümüzde "Olimpiyat Köyü" olarak nitelendirilmektedir. Yunan halkının toplandığı oyunlar bölgesinde sportif ve dinsel törenler haricinde, ülkenin önemli siyasal ve ekonomik sorunları da konuşularak çözüm yolları belirlenir ve çeşitli antlaşmalar imza altına alınır. Şairler, sanatkarlar, ve filozoflar tarafından birleştirici, bütünleştirici ve kalıcı bir barışı sağlayıcı yapıtlar ortaya konarak, bu alanlarda bildiriler yayınlanırdı (Alpman, 2001: 102).

Klasik olimpiyatların en heyecanlı ve görkemli törenleri yarışların bitiminde yapılıyordu. Şampiyon olan sporcular tanrı Zeus tapınağında toplanır, burada tertip edilen büyük bir dinsel törenle ödülleri takdim edilirdi. Yarışmaları kazanan sporculara, Zeus'un oğlu Herakles tarafından dikildiği inanılan ve kutsal olarak kabul

görülen, zeytin ağacı dallarından yapılan çelenkler ödül olarak verilirdi. Bu kutsal ödülü kazanmak, tüm yarışmacılar ile bağlı oldukları site devletlerinin büyük arzusu haline gelmiştir. Tüm bu sarf edilen çabalar, ulaşılması en büyük onur olarak kabul edilen, bir zeytin dalına sahip olmak için harcanırdı. Bu ödülleri kazanan sporcular, kendi ülkelerinde milli kahraman olarak ilan ediliyor, onurlarına şiirler yazılıp, heykeller dikilerek adları mermere kazınıyordu (Alpman, 2001: 106).

Kutsal çelengi alan sporcu, ülkesine girişte büyük merasimlerle karşılanırdı. Şampiyon yetiştiren bir sitenin sur duvarlarına ihtiyacı olmadığını göstermek için, şehre dönen şampiyon sporcu, surların bir kısmı yıkılarak karşılar ve burada ayrıca yeni bir giriş kapısı yaparlardı. Şehre giren şampiyon, doğruca Zeus tapınağına giderek büyük ödül olan çelengini tanrı Zeus'a armağan ederdi (Alpman, 2001: 110).

Bazı Yunanlı site devletleri, şampiyon sporcuların hak ettikleri iyi bir yaşamı devam ettirebilmeleri için, yüklü miktarlarda paralar vermek suretiyle maddi destekte bulunurlardı. Bu durum, belli bir devire kadar amatör ruhu olumsuz etkilememiş, yarışçılar için tek amaç, oyunlarda şampiyon olmak suretiyle tanrı adına zeytin dallarından örülü kutsal çelengi almak olmuştur. Belli bir dönemden sonra siteler, sporcularının mutlak birinci olmalarını sağlamak için, maddi bir teşvik primumu unsuru olarak kullanarak, ödül miktarını daha da arttırmaya başlanmasıyla zamanla, Olimpiyat Oyunlarının amatör ruhunun bozulmasına neden olmuştur (Alpman, 2001: 111). Klasik olimpiyat oyunlarında yaşanan parlak dönemler zamanla, yarışlardaki şampiyonluğun, bir siyasi gövde gösterisi ve ayrıcalıkların kazanma yolu olarak görülmesi yüzünden oyunlardaki gerileme başlamıştır.

Yunanlı site devletlerin, sürekli olarak kendi halklarından şampiyon çıkarma istekleri ve kendilerini tüm yarışlarda temsil ettirme arzuları, yeni ve daha güçlü şampiyon adayları aramaya sevk etmiştir. Yetiştirdikleri başarılı yarışmacıları koruyabilmek içinse, her çeşit yola başvurmuşlardır. Başarılı sporculara çok büyük maddi imkanlar sağlamışlardır. Bu durum sporcuları amatörlükten uzaklaştırmış ve büyük bir kısmı kendi mesleklerini bırakarak, tamamen iyi bir gelir kapısı olarak gördükleri sporculuğa kendilerini adanmışlardır. Bu da olimpiyatların ruhuna aykırı olan profesyonelliğin doğuşuna sebep olmuştur. Profesyonelliğin oyunlara damga vurması ilerde, Yunan sporunun gelişmesine önemli katkılar sağlamıştır. Ancak, bu durum olimpiyatların amatör ruhunun yitirilmesine sebep olmuştur.

Hem kendi adına, hem de ülkeleri namına daha çok şampiyonluk elde ederek, gelirlerini ve servetlerini artırmak gayesiyle müsabakalara giren yarışçılar, artık kutsallık atfedilen çelenge değer vermez durumlardı. Bu çeşit ödülleri kazanmak, oyuncular için ideal olmaktan uzaklaşmıştı. Maddi çıkarın öne çıkmasıyla, sporcular arasında "ne pahasına olursa olsun şampiyon olmalıyım" tutkusu da ön plana alınmıştı. Hatta Atinalı Kalipso adındaki bir atlet, pentatlonda kendisine rakip olacak sporcuları parasıyla satın almış, bir başka oyuncu da M.Ö.332'de düzenlenen oyunlarda bir yarışçıya, kendisine yenilmesi karşılığında para vermiş, bunu da yarışların bitiminde nasıl olsa kazandım diyerek açıklamaktan utanma gereği bile duymamıştır (Alpman, 2001: 112).

Olimpiyat oyunlarının, en ciddi şekilde tertip edildiği dönemlerde yarışmalara yalnız Yunan asıllı soylular ile hiçbir suçla bulaşmamış, sabıkasız sporcular kabul edilirken daha sonraki düzenlenen oyunlarda, barbar atletler diye bilinen Sicilyalı ve Giritli yabancı sporcular kabul edilmiştir (Alpman, 2001: 112). Romalılar'ın, M.S.146 yılında Yunanistan'ı işgaliyle birlikte olimpiyatlara katılmaları, oyunların niteliklerinin bozulmasında önemli etken olmuştur.

Romalılar'ın hakimiyetiyle kabul edilen, esnek örf ve adetlerin etkisi ile Yunanlılar'ın özel ve toplum hayatında önemli değişiklikler oluştu. Romalılar'ın, kendi sporcularını oyunlara zoraki kabul ettirmeleri neticesinde, olimpiyatların gidişatı değiştirilmiş oldu. Ünlü Roma İmparatoru Neron, olimpiyat oyunlarını kazanmanın değerini ve halk nezdindeki tesirini iyi bildiğinden kendisinin yarışlara katılmadan şampiyon olarak ilan edilmesini teklif etmiş, ancak zor koşullarda olmasına rağmen, Yunanlılar'ın sert karşılığı nedeniyle Kralın bu anlamsız arzusu kabul edilmemiştir. Buna rağmen Neron, beş bin kişilik koruma ordusuyla birlikte olimpiyat stadına gitmiş ve yarışlara atlı araba dalında katılmıştır. Yarışmayı sürekli en önde götüren Neron, bir dönemeçte arabasını devirmiş, Neron'un arabasının korumaları tarafından kaldırılıp, yarışmaya tekrar başlayıncaya kadar diğer yarışmacılar beklemişler ve bu şikeli yarışmayı Neron birinci olarak bitirebilmiştir (Alpman, 2001:112).

Romalılar olimpiyat oyunlarına yarışmacılıktan ve sporculuktan uzak bir sirk görüntüsüne dönüştürmüşlerdir. Birbiriyle kıyasıya, amansız silahlı mücadele eden gladyatörler, sonu ölümlerle biten düellolarla imparatoru ve halkı eğlendirerek olimpiyatları acımasız bir arena haline dönüştürmüştür (Alpman, 2001:112).

Romalılar'ın etkisiyle oluşan bütün bu spordan uzak çirkeflilikler; tamamıyla dini ve barışçı gayelerle kurulan ve buna uzun yıllarca uyularak, savaş durumundaki komşu sitelerin bile bir araya gelip, sportif etkinliklerde buldukları olimpiyat yarışlarının, temiz ruhunu kirleterek oyunların olimpik amaçlarından uzaklaştığı karanlık bir dönemin eşğine getirmiştir.

M.S.324 yılında Romalılar'ın hristiyanlığı kabul ettikten sonra, dini ağırlıklı düzenlenen olimpiyatların, yapılış tarzındaki seviyede çeşitli iniş ve çıkışlar oluşmuştur. Romalılar, işgal ettikleri Yunanlılar'ın tapınaklarında yapılan dini merasimler ile olimpiyat yarışlarını zaman zaman engellemişler, ancak imparator Julianus Apostato ve Valens zamanlarında oyunlara müsaade edilmiştir. Tüm bunlara rağmen, M.S.4. Yüzyılın sonuna kadar zoraki gayretlerle devam eden yarışlar, fanatik bir hristiyan olan imparator I. Theodosius tarafından M.S.394 yılında 293. Olimpiyat oyunlarından sonra bir daha düzenlenmemek üzere kapatılmıştır (Seçkiner, 1972: 8).

II. Theodosius, bir fermanla Olimpia'dan geriye kalan mabet ve tesisleri tamamen yıktırması, tarih boyunca oluşan doğal felaketler de tüm kalıntıları yok etmiştir. Böylece tarihin çok öncelerinden başlayıp, M.Ö.776'da birinci olimpiyatlardan itibaren düzenli olarak oynanmaya başlayan, M.S.394 yılına kadar 1169 sene devam eden ve 293 defa tekrarlanan Antik olimpiyat oyunlarına, 1502 yıl sonrasına rastlayan, 1896 yılına kadar çok uzun süre ara verilmiştir.

1.1.2 Modern Olimpiyatlar

Araştırmamızın buraya kadar olan kısmında, Antik Olimpiyat oyunlarının ilk olarak ortaya çıkışını, giderek oluşan gelişimini, geçirdiği önemli dönemleri ve yarışların yapılaş şekillerine yer vermeye çalışıldı. Amacımız, bugünün spor kültürünün ve anlayışının kaynaklandığı ve etkisinde kaldığı olimpiyat olayını çeşitli yönleriyle ortaya dökmektir. Özellikle Avrupa kıtasındaki devletlerin aşırı saygı ve hayranlık duydukları Yunan medeniyetinin bir parçası olan oyunların, en görkemlisi olan Olimpia yarışlarından çok etkilendiklerini ve vücut kültürlerini temel ilke olarak özümstedikleri görülmektedir. Bu yüzden çağımızdaki olimpizm anlayışının gelişimini başlatan ve modern olimpiyatların kurucusu Baron Pierre de Coubertin'den önce olimpik hareketin yeniden başlamasına yönelik, birkaç ülkede olimpiyat oyunlarına benzer bir kısım spor şenlikleri yapıldığı bir kısım kaynaklarda yer almaktadır (Arscott, Salariya, 2011: 31).

25 Kasım 1892'de, Sorbone'de USFSA (Atletik Spor Kulüpleri Birliği)'nın 5. kuruluş yıl dönümü toplantısında; "Modern Dünya Beden Eğitimi " içerikli bir konuşma yapan Baron Pierre de Coubertin, ilk defa olarak Olimpiyat Oyunlarının yeniden başlatılmasından söz etmiştir (Arscott, Salariya, 2011: 34).

Coubertin, konuşmasını şöyle bitirmiştir: "Savaşların tamamen ortadan kalkacağını söyleyenlere ütöplast diyoruz. Bazıları savaş olasılıklarının azalacağından söz ediyor, bunda ben ütöplast görmüyorum. Telgraf, telefon, bilimsel araştırmalar, uluslararası sergiler, kongreler; diplomatik ilişkiler ve anlaşmalardan daha fazla barışa yardımcı oluyorlar. Ümit ediyorum ki, Atletizm bunun daha fazlasını yapacaktır. Sportif temaslar yaşlı Avrupa'nın örf ve adetlerine girerse, barış yeni ve büyük bir destek bulmuş olacaktır. Buna yardım edin. Olimpik Oyunları yaşatalım." Bu sözler ilgili çevrelerde pek fazla anlaşılmadı ve istenilen seviyede taraftar bulmadı. Ancak, 15 ocak 1894'de Coubertin tarafından Fransa ve diğer ülkelerde bulunan sportif kuruluşlara birer mektup gönderildi. Uluslararası bir kongre toplanacak ve bu kongrede sportif amatörlük ve Olimpiyat Oyunlarının tekrardan canlandırılması konuları görüşülecekti (Arscott, Salariya, 2011: 34).

Şekil 4: İlk Uluslararası Olimpiyat Komitesi üyeleri

16 Haziran 1894'de Sorbonne'da, 79'u 12 ülkeden gelen 2000 kişinin katılımıyla kongre toplandı. 23 Haziran 1894 günü, kongrede oy birliği ve alkışlarla Olimpiyat Oyunlarının tekrardan başlatılması kararı kabul edildi. Rahip Didon'un formülü **Citius – Altius - Fortius**, olimpizmin ilk resmi sembolü olmuştur (Olimpik Hareket, 1988: 31).

Olimpiyat oyunları, sportif başarıların doruğunun simgesi ve sporu da aşan bir olgudur. Hem birey, hem de halk olarak olimpiyatlar bizleri adeta yarışlara katılan atletler ve seyirciler gibi etkilediği gerçektir. Nelson Mandela, Olimpiyatlarla ilgili şöyle önemli bir gözlemde bulunmuştur; “Spor siyasetin etkileyebildiği alanlardan çok daha ileriye ulaşır ve belki de politikacıların yapabileceğinden çok daha etkili bir biçimde halkları birleştirir.” Hiçbir spor hadisesi Olimpiyat yarışmaları kadar tutkuları içinde barındıramaz. Bu bir tesadüf değildir. Eski Yunan'daki ilk spor şenliğinden 2500 yıl sonra Baron Pierre de Coubertin'in çağdaş Olimpiyat Hareketi'ne önderlik ettiğinde aklında bu vardı (M.Payne, 2005: 23).

De Coubertin, “Niçin Olimpiyat Oyunları'nı yeniden canlandırdım? Sporu güçlendirmek ve gereken itibarına kavuşturmak, bağımsızlığını ve sürekliliğini garanti altına almak ve böylelikle modern dünyada üstlendiği eğitimsel rolü yerine getirebilmesini mümkün kılmak için. Kaslarının aktivitesi toplum için gerekli olan, becerisiyle yarışmacı ruhunun sürekliliğini sağlayan birey atleti taçlandırmak için” demişti (M.Payne, 2005: 23).

Eğitim kuramcısı olan de Coubertin, ferdin gelişiminde sporun yaşamsal öneme sahip olduğuna inanmaktaydı. İşte bu sebeple, 1892 yılında Paris Sarbonne'daki uluslararası spor konferansında Olimpiyat Oyunları'nın canlandırılmasını teklif etmişti. İki sene sonra IOC'yi (*International Olympic*

Committee / Uluslararası Olimpiyat Komitesi) kurulmuş ve Modern Olimpiyat Hareketi'nin dört ilkesi belirlemiştir.

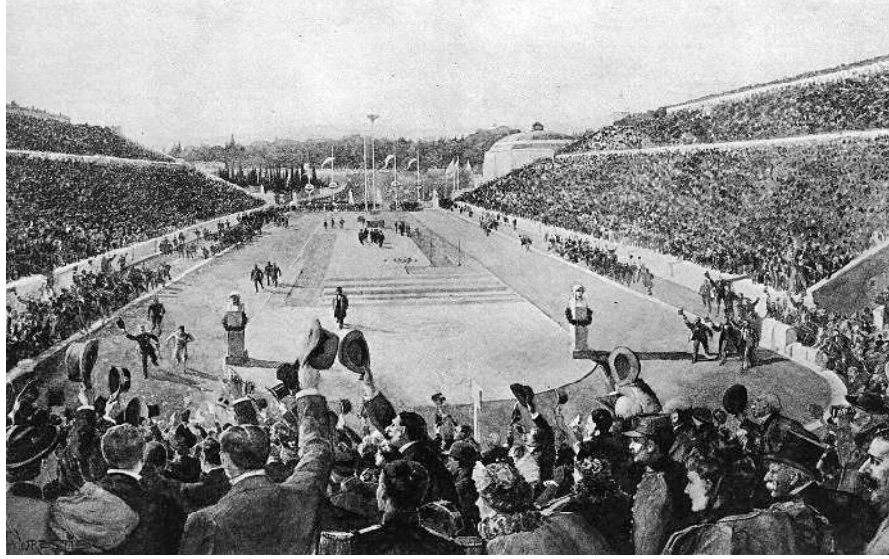
1. Sporun ana temeli olan fiziksel ve ahlaki niteliklerin gelişimini yaygınlaştırmak.
2. Karşılıklı anlayış ve dostluk ruhuyla gençleri eğiterek daha güzel ve barışçıl bir dünya kurmak.
3. Olimpiyat İlkelerini tüm dünyaya yaymak ve milletlerarası iyi niyet ortamı sağlamak.
4. Her dört yılda bir tüm dünyanın atletlerini bir araya getirmek.

Bu ilkelerden dostluk, kardeşlik, sulh ve evrensel anlayış olarak adlandırılan "Olimpiyat İdealleri" oluştu (M.Payne, 2005: 23).

De Coubertin'in ortaya çıkarttığı ilkelerin özünde, Olimpiyat Oyunları'nı uygulayacak bir yapının kurulması vardı. Öncü rolü çıkar amacı güdülmeyen bir kuruluş olan IOC (International Olympic Committee/Uluslararası Olimpiyat Komitesi) üstlendi. IOC, daha yaşanılabilir bir dünya isteğiyle Olimpiyat Oyunları'nın sahibi olmuştur. IOC başta sadece Olimpiyat idealine kurucu heyeti olarak görev yapan ve yaşam boyu üyeliğe kabul edilen üyelerden oluşmaktaydı. Devlet başkanlarından hukukçu ve sanayicilere, spor idarecilerinden Olimpiyat şampiyonlarına kadar toplumunun her biriminden üyeler seçildi. IOC üyelerinin oynadığı en mühim rol, Olimpiyat Oyunları'nın yapılacağı şehri seçmektir. Bugün İsviçre'nin Lozan kentindeki Cenova Gölü kıyısında merkezi bulunan IOC, 130 üye, 250'nin üzerinde profesyonel ekibiyle destekleniyor (M.Payne, 2005: 24).

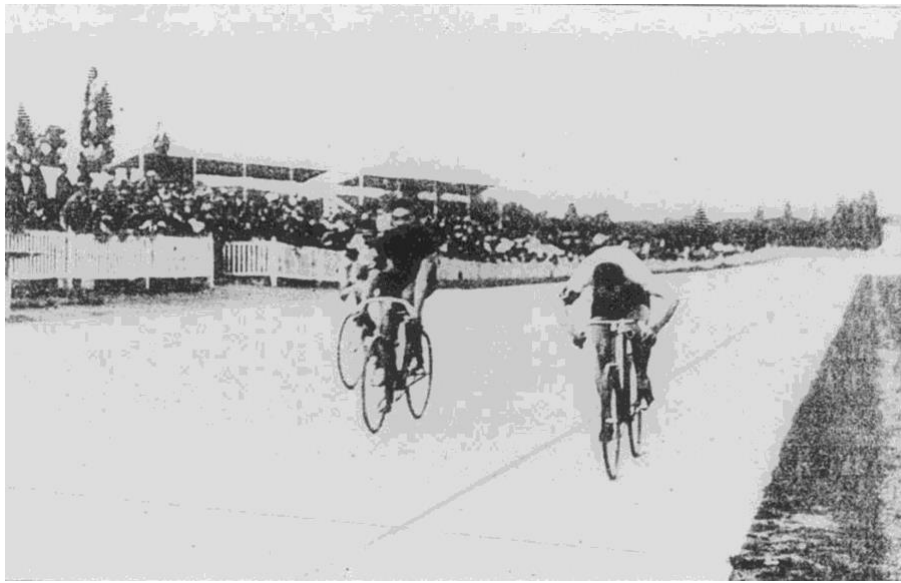
IOC'ten sonra NOC'ler (National Olympic Committee / Ulusal Olimpiyat Komitesi) geliyor ve bunlar ait oldukları ülkede Olimpiyat Hareketi'ni idare ediyor ve ulusal takımlarını Olimpiyat Oyunları'na gönderiyor. Son olarak da Coubertin Olimpiyat Oyunları'ndaki teknik işleri yürütmesi için Uluslararası Federasyonları kurdu. Bu üç grup IOC, NOC ve Uluslararası Federasyonlar en geniş kapsamda Olimpiyat Hareketi'ni temsil ediyor (M.Payne, 2005: 24).

Şekil 5: İlk modern Olimpiyat Oyunları 1896 Atina Olimpiyat Oyunları Panetena Stadyumu

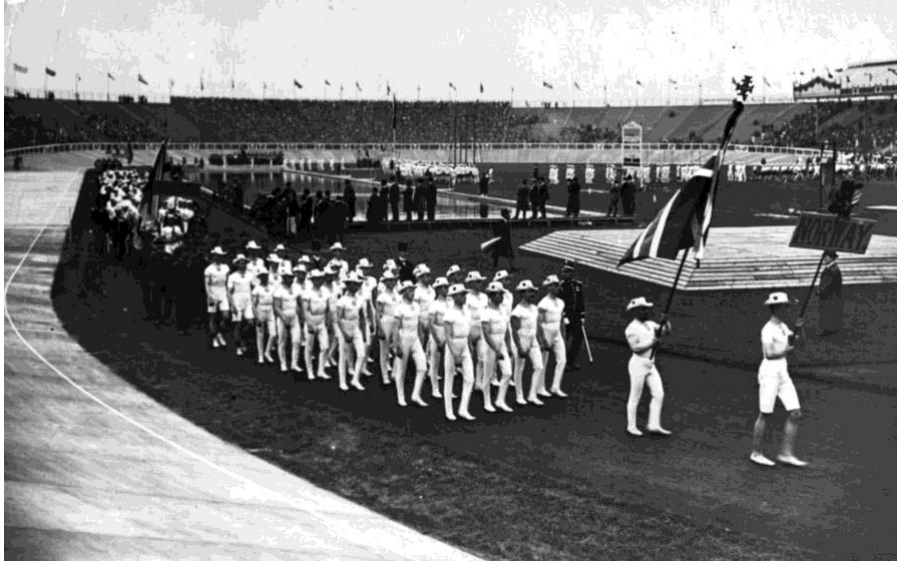
İlk modern Olimpiyat Oyunları, 1896 yılında Olimpiyatların tarihi şehri Atina'da düzenlendi. Yunanistan Kralı George, Olimpiyat Oyunları'nın açılışını Akropolis'te, 6 Nisan'da, 60.000 kişilik kalabalık bir topluluk önünde gerçekleştirdi. 13 ülkeden 220 erkek atlet 9 spor dalında yarıştılar; Atletizm, jimnastik, bisiklet, eskrim, yüzme, atıcılık, güreş tenis ve halter. Yarışmacıların tam rakamı hususunda karmaşıklık oluştu çünkü, o esnada turist olarak Atina'yı ziyaret edenlerden de katılanlar olmuştu. Atletizm yarışları, koşu pistinin kulvar dönüşleri aşırı keskin virajlı olan Panetena Stadyumu'nda yapılmış, koşucular kulvar dışına çıkmamak için hızlarını yavaşlatmak zorunda kalıyordu. Yüzme yarışları ise Zea Körfezi'nde yapılıyordu. 500 metre mesafeli yarışta yalnızca üç yüzücü katılmıştı (Sel, 1949: 30).

Şekil 6: 1900 Fransa Paris Olimpiyat Oyunları

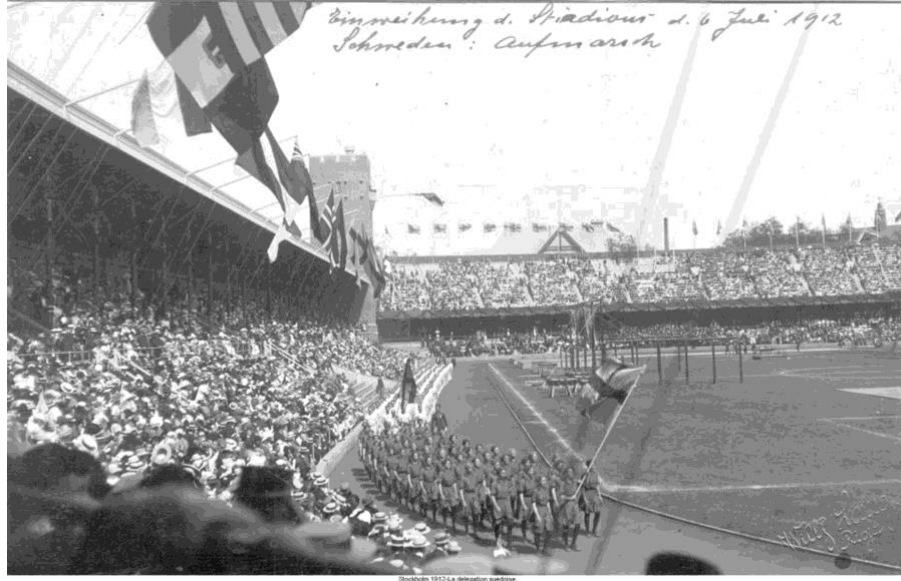
Modern Olimpiyat Oyunlarının ikincisi 1900 yılında Paris'te düzenlendi. Yunanlılar, oyunları düzenlemenin yalnız kendi hakları olduğu savıyla Olimpiyatlara sahiplenip, kendi ülkelerinden başka bir yerde tertip edilmesine engel olmak istediler. Olimpiyat Komitesi Başkanı Courbertin ise, yarışmaları kendi ülkesi olan Fransa'da yapılmasını sağladı. Bunun üzerine Yunanistan, tarih boyunca ilk defa kendi ülkeleri dışında düzenlenen olimpiyat yarışmalarına katılmama kararı aldı. Fransa'da olimpiyat oyunları ile ilgili hiçbir tesis yoktu, yarışmalar Paris Uluslararası Fuarla birlikte aynı zaman ve mekanda, daha ziyade eğlenceye yönelik panayır havasında gerçekleşerek, olimpiyat ruhundan sapmalar yaşandı. Çeşitli kuruluşların yaptıkları türlü tanıtımlarla Paris Milletlerarası Fuarı, Olimpiyat Oyunlarını gölgede bırakmasıyla sporcular amatörlük anlayıştan oldukça uzaklaşmıştır. Olimpiyatlar tarihinde daha önce asla müsaade edilmeyen bayan sporcuların, ilk kez oyunlara kabul edildiği Paris yarışmalarında galip sporculara kupa, madalya, sertifika yerine çeşitli ticari kuruluşlardan hediye olarak şemsiye, bisiklet, tıraş takımı, kalem gibi basit hediyelerin dağıtılması ile oluşan sorumsuzluklar nedeniyle, organizasyondaki inisiyatifin Courbertin'in elinden alınmasına neden olmuştur. Türk sporcuların katılmadığı yarışmalardaki laubali, keşmekeş durum nedeniyle, Paris Olimpiyat Oyunlarının açılış ve kapanış merasimleri dahi yapılamamıştır (Olimpik Hareket, 1988: 81).

Modern Olimpiyat Oyunların üçüncüsü 1904 yılında, Amerika Birleşik Devletleri ST. Louis'te düzenlenmiştir. Okyanus ötesi, deniz aşırı ulaşım güçlükleri sebebiyle yalnızca 13 ülkenin katıldığı Oyunlar adeta, ABD'li sporcuların kendi aralarında yarıştırıldığı bir olimpiyat görüntüsü içinde yapılmıştır. Maraton yarışmasında şampiyonluğu kazanan ABD'li atlet Lorz, yarışın ilk 10 km.'sini otomobille kat ettiğinin saptanması sebebiyle, birinciliği elinden alınması skandalı olimpiyata kara leke sürmüştür. Ayrıca, bütün yarışlarda ABD'li sporcular dereceye girince, ilk üç dereceyi alan sporcuların hepsine altın, daha sonraki sıralamalardaki diğer ülke sporcularına gümüş ve bronz madalyaların verilmesi, olimpiyatın ciddiyetsizliğine sebep olmuştur (Koryürek, 1996: 14).

Şekil 7: 1908 Londra Olimpiyat Oyunları

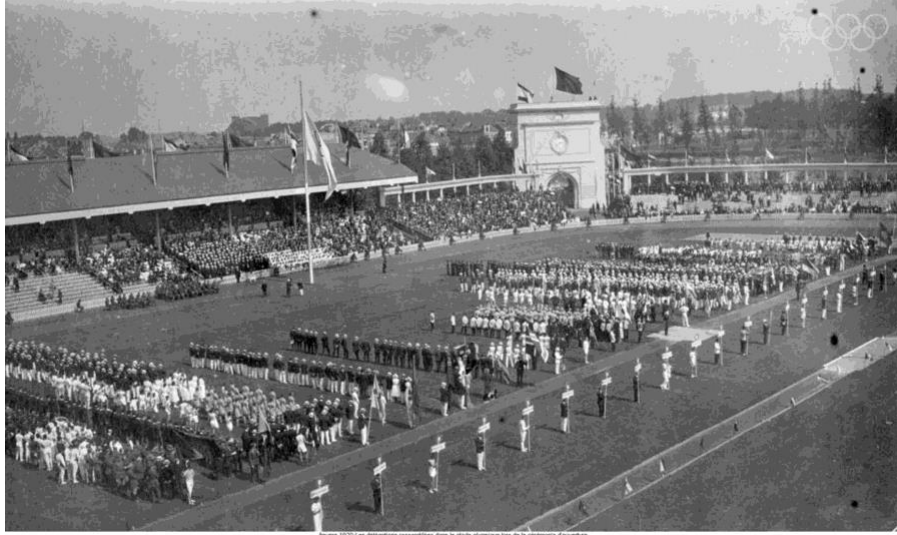
1908 yılındaki Modern Olimpiyat Oyunları Londra’da düzenlenmiştir. Daha önceki Paris Olimpiyatındaki panayır ve sirk havasından uzak, bu olimpiyatta zorlu yarışlar yapıldı. Fakat bu olimpiyat yarışlarında yalnız İngiliz hakemlerinin görevlendirilmesi, pek çok itiraz ve yanlı kararlara sebep olmuştur. ABD’li atletin, faul yaptığı gerekçesiyle yarış dışına çıkarılmasının ardından, diğer atletlerin de bu haksızlık karşısında yarışı boykot etmeleriyle, İngiliz atlet garip şekilde kendi kendisiyle yarışarak şampiyon ilan edilmiştir. Maraton yarışında ise son metreleri, anlamsızca geri geri koşarken düşen İngiliz atletin, kendi vatandaşı İngiliz hakemlerce ayağa kaldırılarak birinci olmasına, yapılan itirazlarla şampiyonluğu iptal edilmiştir. ABD’li bir atletin de Pazar günü sebebiyle, elinde İncil okumak suretiyle koşma isteğine müsaade edilmiştir. Bu olimpiyata Osmanlı Devleti iştirak etmemesine rağmen, Olimpiyat Komitesi Başkanı De Coubertin’in İstanbul gezisinde rehberlik eden Galatasaray Lisesi öğrencisi, Osmanlı vatandaşı **Aleko Mulas**, yarışlar komitesinin özel izniyle jimnastik dalında bu oyunlarda yarışmıştır. Müsabakalarda başarılı olamamasına rağmen, en az bir altın madalya kadar kıymetli olan olimpiyatlarda ülkemizi temsil etme onuruna erişen ilk sporcumuzdur (Koryürek, 1996: 16).

Şekil 8: 1912 İsveç Stockholm Olimpiyat Oyunları

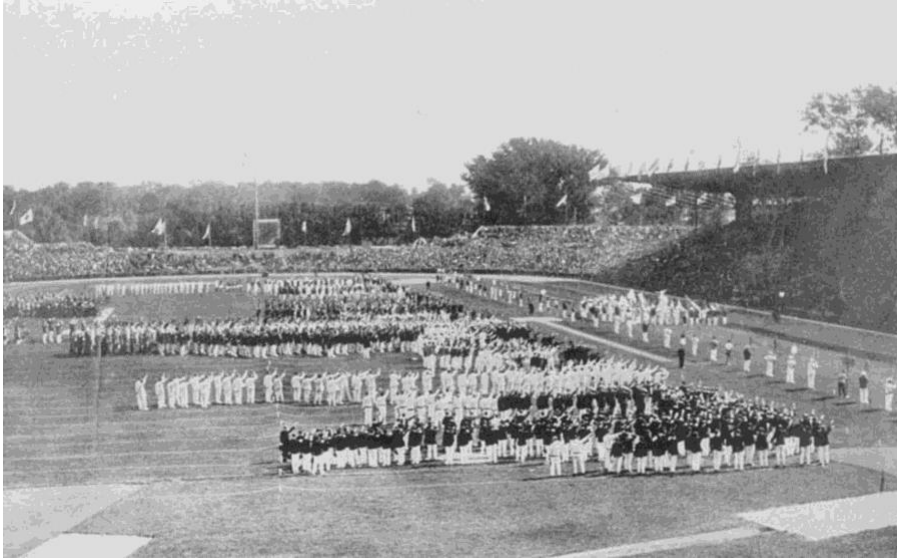
1912 yılındaki Olimpiyat Oyunları, İsveç'in Stockholm şehrinde düzenlenmiştir. Bu olimpiyattan başlayarak sporcuların, yarışlardaki elde ettikleri en iyi derecelerin, dünya rekoru olarak kabul edilmesi kararlaştırıldı. Ayrıca, ilk olarak teknolojinin oyunlara dahil olduğu, yarışlarda kronometre ve foto-finish uygulamaya başlandı. Fakat, oyunlardaki pek çok ırkçılık tavır ve tutumlar olimpiyata gölge düşürmüştür. ABD'li kızıl derili atletin, şampiyon olarak kazanmış olduğu iki altın madalyası, kendi ülkesindeki aşırı ırkçıların, daha evvelden olimpiyatın ana düstürüne uymayarak, amatörlük dışında iki dolar ücretle para karşılığı beyzbol takımında oynadığı ihbarıyla geri alınmış, kazanmış olduğu madalyalar mahkemenin ırkçılık mağduriyetine yönelik kararı gereği, ölümünden yıllar sonra ailesine iade edilebilmiştir. Yine ABD'li zenci bir atlet, yerine aynı ülkeden başka bir beyaz sporcuyla yarıştırmak kastıyla, ırkçı beyaz antrenör tarafından yarıştan önce tuvalette üzerine kapı kilitlenmiştir. Bu olimpiyata Osmanlı Devletini temsilen azınlıklar mensubu 2 sporcu, Mıgıryan ve Papazyan kendi imkanlarıyla iştirak etmişlerdir. Kadın sporcular ise, yüzme dalında ilk kez bu olimpiyatta yarışmalara katılmışlardır (Olimpik Hareket, 1988: 83).

1916 yılındaki Olimpiyat Oyunları, Almanya'nın Berlin şehrinde tertip edilmesi planlanmıştır. Fakat I. Dünya Savaşı, sporun barışçıl gücünü ve centilmenlik yönünü umursamadan olabildiğince devam ederken, Berlin Olimpiyatı savaş sebebiyle yapılamayan ilk olimpiyat olarak tarihe geçerek iptal olmuştur (Koryürek, 1996: 20).

Şekil 9: 1920 Belçika Antwerp Olimpiyat Oyunları

1920 yılındaki Olimpiyat Oyunları Belçika'nın Antwerp kentinde yapılmıştır. Olimpiyat Oyunları Komitesi, I. Dünya Savaşı'nda mağlup olan Almanya, Avusturya, Bulgaristan, Macaristan ve Osmanlı Devleti'ni, olimpik sporun barış ve kardeşliği fikrinden uzaklaşarak kabul etmeme kararı alması, Olimpiyat tarihinde kara bir leke olarak yer almıştır. Bu davet ayrımcılığı krizine rağmen, yarışlarda kayda değer hiçbir tatsız olay yaşanmamıştır. Dünya kıtalarını simgeleyen beş halkalı "Olimpiyat Bayrağı" ile sporcuların "Olimpiyat Andı" içme seramonileri ilk olarak bu oyunlarda uygulanmaya başlanmıştır (Koryürek, 1996: 21).

Şekil 10: 1924 Fransa Paris Olimpiyat Oyunları

1924 yılındaki Olimpiyat Oyunları Fransa'nın başkenti Paris'te düzenlenmiştir. 1923'te kurulan Türkiye Cumhuriyeti devletinin ilk kez iştirak ettiği bu olimpiyata daha öncekinin aksine, çok iyi hazırlanan Fransa'da ikinci defa tertip edilmiştir. Fransa ile arasındaki sınır anlaşmazlıkları sebebiyle Almanya oyunlara

katılmadı. Coubertin'in Olimpiyat Komitesi Başkanlığını bıraktığı bu olimpiyatta, Türkiye 6 spor dalında katılmıştır (Koryürek, 1996: 24).

1928 yılında tertip edilen Olimpiyat Oyunları, Hollanda'nın Amsterdam şehrinde yapılmıştır. Bayan sporcular olimpiyat oyunlarında yalnızca beş spor dalında yarışabilme hakkına sahiptiler. Bayanlar 800 m. koşuda pek çok sporcu rahatsızlandı, birinci olan sporcunun uzun süre hastanede tedavi edilmesiyle, 1960 olimpiyat oyunlarına kadar bayan oyuncuların, ağır spor dallarında yarıştırmama kararı alındı. Bu olimpiyatta ilk defa meşale yakma ve güvercinleri uçurma göstergesi yer almıştır. Hollanda Kraliçesi açılış merasimine antik devirdeki gibi, olimpiyatların putperest gösterisi bahanesiyle katılmadı (Koryürek, 1996: 25).

1932 yılındaki Olimpiyat Oyunları, Amerika Birleşik Devletleri Los Angeles kentinde düzenlenmiştir. İki skandallarla fiyaskoya dönüşen ABD'deki olimpiyat, bu defa yurt genelinde sporun bir hayat tarzı olarak kabul edildiği ciddi ve başarılı bir organizasyon gerçekleştirilmiştir. ABD'ye okyanustan ulaşımın güç oluşu nedeniyle, Türkiye'nin de iştirak etmediği bu oyunlardaki katılım, yine bir hayli düşük seviyede idi (Olimpik Hareket, 1988: 85).

Şekil 11: 1936 Almanya Berlin Olimpiyat Oyunları

1936 yılında tertip edilen Olimpiyat Oyunları, daha önce iptal edilen Almanya'nın Berlin şehrinde yapılmıştır. Yarışlara ait tesis ve organizasyon bakımından en büyük kapsamdaki bu olimpiyatta, Adolph Hitler'in Nazi felsefesine ait ırkçılık politikalarının spora gölge düşürdüğü görülmüştür. Hitler'in oyunlardaki kusursuzluk endişesi yüzünden hiçbir masraftan kaçınılmamıştır. Türkiye olimpiyat

tarihinde ilk olarak, bayan sporcularla iştirak ettiği ve güreşçilerimiz Ahmet Kireççi ile Samsunlu Yaşar Erkan'ın (Yaşar Doğu), şeref kürsüsüne ilk defa çıkarak İstiklal Marşımızı söyleyip, bayrağımızın dalgalandırıldığı bu oyunlarda başarılı olmuşlardır (Koryürek, 1996: 26).

Modern Olimpiyat Oyunları'nın baş aktörü, tüm hayatını sporun evrenselliğine, barış ve kardeşlik anlayışının dünya toplumlarına ulaşması için harcayan ve olimpizm felsefesinin kuşaktan kuşağa aktarmak için büyük çaba veren, Modern Olimpiyatların kurucusu Baron Pierre de Coubertin'in 1937'de kalp krizinden vefat etmesi, tüm dünyada büyük üzüntüye neden olmuştur. 1940 yılında tertip edilmesi planlanan Japonya Tokyo Olimpiyat Oyunları, Olimpiyatın barış anlayışına karşı tavırla, Japonya'nın Çin'e saldırması ve bu nedenle İngiltere ile bağlı müstemleke devletlerin oyunları boykot etmesiyle bu olimpiyat tamamen iptal edilmiştir. 1944 yılında Londra'da oynanması planlanan olimpiyat oyunları da yine temelinde barış olan oyunların II. Dünya Savaşı nedeniyle sulh tesis edilemediğinden, oyunlar 1916 ve 1940'tan sonra üçüncü kez iptal edilmiş oldu (Olimpik Hareket, 1988: 86).

Tablo: 1. Yıllara göre Modern Olimpiyat Oyunları'nın düzenlendiği ülkeler

1986	Atina, Yunanistan	1964	Tokyo, Japonya
1900	Paris, Fransa	1968	Mexico City, Meksika
1904	St. Louis, A.B.D.	1972	Münih, Doğu Almanya
1908	Londra, İngiltere	1976	Montreal, Kanada
1912	Stockholm, İsveç	1980	Moskova, Sovyetler Birliği
1916	Berlin, Almanya / X İptal Edildi	1984	Los Angeles, A.B.D.
1920	Antwerp, Belçika	1988	Seul, Güney Kore
1924	Paris, Fransa	1992	Barselona, İspanya
1928	Amsterdam, Hollanda	1996	Atlanta, A.B.D.
1932	Los Angeles, A.B.D.	2000	Sidney, Avustralya
1936	Berlin, Almanya	2004	Atina, Yunanistan
1940	Tokyo, Japonya / X İptal Edildi	2008	Pekin, Çin
1944	Londra, İngiltere / X İptal Edildi	2012	Londra, İngiltere
1948	Londra, İngiltere	2016	Rio De Janeiro, Brezilya
1952	Helsinki, Finlandiya	2020	Tokyo, Japonya
1956	Melbourne, Avustralya	2024	Paris, Fransa
1960	Roma, İtalya	2028	Los Angeles, A.B.D.

1916, 1940 ve 1944 yıllarında iptal edilen Olimpiyat Oyunları, bazı kısmi boykotlar dışında ara verilmeden düzenli olarak, her dört yılda bir günümüze kadar düzenlenmeye devam edilmektedir (Olimpik Hareket, 1988: 86).

1.2 Olimpiyat Oyunlarının Fonksiyonları

1.2.1 Turizm

Herhangi bir ülkeye yerleşmemek, iş yapmamak koşuluyla, başka ülkelerden gelen yabancı insanların seyahatlerinde oluşturdukları hareket ve sonuçlar bütünü dış turizm olarak adlandırılır.

Dış turizm; kültürel farklılıklara, karşıt inançlara sahip insanları, birbirlerine yaklaştırır ve ülkelerin kültürel ve sosyal alanlarda gelişmelerine destek olur. Milletlerarası turist hareketleri, eğitimsel, kültürel ve sosyal değerler etkileşimleri yanında, bir ülkeye seyahat eden yabancı ziyaretçiler sayısının artışı ve o ülkede oluşturdukları hizmet hareketiyle, tüketimler ve ticari alışverişlerle ekonomik yararlar sağlarlar. Bacasız sanayi de denilen turizm sayesinde ülkeler, herhangi bir ürün ihraç etmeden karşılıksız döviz kazanmış olurlar (Yaman, 1989: 55).

Ülkelerin dış turizm tanıtımı yelpazesi geniş kapsamlıdır. Kültürel, siyasal, turistik alanlarda sürdürülen tanıtım etkinlikleri birbiriyle bağlantılı, birbirlerini tamamlayıcı özelliklerle bir bütün oluşturarak, ülkenin geniş kapsamlı dış tanıtımına katkıda bulunulur.

Ülkelerin turizm için hazırlamış oldukları tanıtımlar hem kendi ülkelerinde, hem de daha kapsamlı olarak farklı ülkelere sunulmaktadır. Kendi ülkelerinde yaptıkları tanıtımlar daha inandırıcı ve daha reel bakış açısıyla tasarlanmaktadır. Farklı ülkelere hazırladıkları tanıtım faaliyetleri, ticari özellik taşıyan ve büyük halk kitlelerini ülkelere gelmelerini teşvik eden, ülke imajını yansıtan kültürel tanıtımlar hazırlanır (Yaman, 1989: 55).

Siyasal, iktisadi ve turistik tanıtımlar, dış turizmin tanıtımını destekleyici özelliktedir. Bu uzun süreli tanıtım etkinliklerinin tesiri dolaylıdır. Müzik, opera, bale, sinema, tiyatro, resim, heykel, fotoğraf sergileri gibi sanat faaliyetleri, moda ve defileler, seminerler, konferanslar, bilimsel organizasyonlar, yayınlar uluslararası spor müsabakaları (Olimpiyat Oyunları, Dünya ve Avrupa Şampiyonaları ile Akdeniz ve Balkan Şampiyonaları gibi) ülkelerin kültürel tanıtım etkinlikleridir.

Olimpiyat oyunları, ülkelerin tanıtım ve reklamları bakımından yapılan en büyük organizasyonlardır. Örneğin; 1976 yılında Montreal’de Olimpiyat Oyunları’ nı düzenleyen Kanada Hükümeti, oyunlar bittiğinde 1 milyar dolar zarar etmiştir. Buna rağmen Montreal şehri belediye başkanı, 1 milyar dolar vererek ülkenin tanıtımını ancak on beş yılda gerçekleştirebileceğini ifade ederek, “15 senelik uzun bir tanıtım dönemini 3-5 ay gibi kısa bir zaman dilimine sığdırma ve dünya kamuoyunun dikkatini üzerlerine çekmek ancak, olimpiyat oyunları gibi büyük spor organizasyonları yardımıyla gerçekleştirilebilir” demiştir (Koryürek, 1996: 86).

Dünya turizminin, günümüzdeki oluşan değeri bakımından ulaştığı boyutlar, hiçbir ülkenin bu alanda alakasız kalamayacağını göstermektedir. Nitekim, 1950 yılında milletlerarası seyahatlere çıkan insan sayısı 25.291.000 iken bu rakam, her sene artarak 2019 yılında bir buçuk milyar rakamına ulaşmıştır. Bu duruma göre, dünya nüfusunun ortalama artış hızı da göz önüne alındığında, neredeyse her beş kişiden biri, kendi ülkesi dışına seyahate çıkmaktadır. Yine 1950 yılında, iki milyar 100 milyon dolar olan milletlerarası turizm giderleri, günümüzde bir buçuk trilyon doları hayli aşmıştır. “Dünya Turizm Örgütü” bu rakamları baz alarak, turizmin gelişmekte olan ülkelerin kalkınma ve gelişme aracı olduğunu vurgulamaktadır (Dünya Turizm Örgütü, 2019).

Olimpiyat oyunları, düzenlendiği ülkeye kısa ve uzun vadeli olarak turist akımına neden olacağı, hem dış turizm bakımından, hem de ülkenin ekonomik durumunun düzelmesi bakımından önemli katkıları olacağı bilinmektedir.

Turizmde önemli olan nokta, ülkelerin milletlerarası turizmden alacağı payın kendi lehine artırılması hususudur. Her ülke için uluslararası turizmden önemli bir pay alabilmek, iyi bir turizm pazarlaması ile mümkün olabilir.

1.2.2 Ekonomi

Yapılan araştırmalar, ülkelerin ekonomik seviyesi yükseldikçe seyahat yoğunluğunun doğru orantıyla arttığını göstermektedir. Gelir düzeyi yüksek olan kişilerin kültürel, tarihi ve doğa gezilerine daha çok meyilli olduğu ve sportif etkinliklere daha çok zaman ayırdığı bilinmektedir. Uluslararası sportif etkinliklerin, turizm açısından ekonomiyi geliştirmesinde payı büyüktür (Erkal, 1998: 148).

Spor, geniş ölçüde turizm sanayisini de destekleyen bir ögedir. Olimpiyat oyunları, uluslararası yarışmalar, Dünya şampiyonaları, insanların birbirini ziyaret etme alışkanlığı, tarihi ve turistik yerlerin sporcular, idareciler ve müsabakaları seyretmeye gelen seyirciler aracılığı ile tanıtıp, büyük bir turist kitlesinin sportif etkinliklerin yapıldığı ülkeye gelmesine fırsat sağlayacaktır. Bu durum ise; ülkenin ekonomik gelişmesi ve kalkınmasına sebep olacaktır.

Olimpiyat Oyunları'nın yapıldığı ülkeye seyahate çıkanlar ve seyahat ettikleri ülke dışında kazandıkları parayı harcayanları turist olarak tanımlayarak, ülkelerin ödemeler dengesi hususuna önem verildiğini göstermektedir.

Oyunların tertip edildiği ülkeye turizm, kültürel, siyasal, haberleşme, halkla ilişkiler, reklam ve propagandanın yanı sıra ekonomik bakımından da finansal etkisinin çok büyük olduğu gözlenmektedir.

1.2.3 Uluslararası İlişkiler

Uluslararası ilişkiler bakımından Olimpiyat Oyunları sebebiyle devletler arasında ilişkiler oluşturmak, devletlerin sporcuları ve halkları arasında iletişim ve etkileşim sağlamak, kültürlerarası anlamaya ve kaynaşmaya ortam hazırlamak, nihayet dünyada kardeşlik ve barışı yerleştirmek gibi fonksiyonlarından söz edilebilmektedir. Uluslararası bir spor organizasyonu olan olimpiyat oyunları da din, dil, ırk, cinsiyet ayrımı yapılmadan spor aracılığıyla dünya gençlerinin eğitimi, geliştirilmesi, dostluk, kardeşlik, karşılıklı anlayış ile dayanışmanın ve nihayet barışın sağlanmasını amaçlayan bir felsefeye sahiptir.

1.2.4 Tanıtım

Olimpiyat oyunlarının ulus devletleri tanıtma fonksiyonu da çok önemlidir. Olimpiyatı üstlenen ülkenin şehrine, dünyanın her bir tarafından yarışlara katılan sporcular ile birlikte izleyiciler de gelmektedir. Düzenleyen şehrin doğal, kültürel ve tarihi zenginliklerinin tanıtılması fonksiyonunu görerek, şehrin turizm ve ekonomisine yardımcı olmaktadır. Böylece kentin gelişmesi için önemli bir imkan oluşturmaktadır. Ayrıca, olimpiyat oyunları süresince farklı uluslardan insanlar, birbirini tanıma fırsatı elde etmektedir. Farklı toplumlar ile kültürlerin birbirlerini daha iyi tanımaları gerçekleşmektedir. Böylece olimpiyatların, önce sahiplenen şehri ile devletini daha sonra da iştirak eden devletleri tanıtma işlevi oluşturmaktadır.

Olimpiyatlar bir global yarışma olmakla birlikte, aynı zamanda bir global iletişim platformudur (Yaman, 1989: 51).

Günümüzde kentlerin “uluslararası bir marka olma” çabaları öncelikle ekonomik nedenlere dayanır. Aslında kent için uluslararası bir kimlik ile sabit sermaye yatırımlarını ve dolaşımdaki sermayeyi (ulaştırma, turizm, kültürel etkinlikler vb. gibi) çekmek, neredeyse evrensel bir ekonomik kalkınma stratejisi haline gelmiştir. Ulusal ve kentsel ekonomilerin, refaha ve zenginliğe ulaşmalarını yani kalkınmalarını sağlayacak her zaman geçerli bir reçete yoktur. Ancak gerekli eylemlerin sistematik bir yöntemle yapılmasına ihtiyaç vardır. Söz konusu yöntem, bir ulusun/kentin başlangıç koşullarını, belli başlı fırsatlarını, güçlü ve zayıf olduğu yanlarını analiz etmenin yanında, ekonomik gelişme veya canlanma sürecinde, mevcut yollar arasında başarı potansiyeli en yüksek yolu seçmesi gibi noktalarda başvurabileceği bir değerlendirme mekanizmasını içermektedir.

Hanna ve Rowley kentler açısından markayı gereklilik haline getiren koşulları şu şekilde sıralamaktadır.

- Uluslararası medyanın artan gücü
- Uluslararası seyahat maliyetinin düşmesi
- Tüketicilerin harcama gücünün artması
- Sunulan hizmetler açısından şehirlerarası benzerliklerin artması
- İnsanların farklı kültürlerle olan ilgisinin artması

Bir kentin markasının güçlü bir marka haline getirilmesi için öncelikle o kentte marka olmayı destekleyecek değerlerin ve niteliklerin bulunması gerekir. Bu nedenle kentlerin marka olmasında önemli bazı noktaların dikkatle irdelenmesi gereklidir. Bir şehrin iyi bir markaya sahip olması için gerçekten var olmasa bile ayırıcı bir özelliğe sahip olması gerekmektedir. Kent markası, şehrin görünüşü, kent insanlarının deneyimi, inançları ve davranışlarını da kapsamaktadır.

Marka kişiliğinin oluşmasında markanın sahibi olanların özellikleri önemli yer tutmaktadır. Örneğin bir kentin marka kişiliğinin oluşumunda kentin halkı olan insanların özellikleri önemlidir. Kent pazarlaması aynı zamanda bir ölçüde hizmet pazarlamasını da içermektedir. Hizmet kavramı, daha çok soyut anlamlar taşıyan ve tecrübe ile edinilen faydalardan oluşmaktadır. Bu yüzden hizmet pazarlamasında

sunumun önemi çok daha fazladır. Hizmet sunumu hizmetin algılanan değerini etkilemektedir. Ayrıca, hizmet sürecine müşteriler doğrudan katılmaktadırlar. Müşterilerin üretim sürecine katılımı, son yıllarda daha çok “özellikli ürünlerin” üretiminde kullanılıyor olsa da, aslında, üretici, müşterilerin kendisini değil, geribildirimleri dikkate alarak ve talep edilen farklılıkları ürüne adapte ederek üretimi gerçekleştirmektedir. Hizmet işletmelerinde hizmetin üretiminden tüketimine kadar marka kişiliğinin oluşmasında organizasyonun kendisi ve sunumu etkilidir. Bu çerçevede bir şehrin yöneticileri de şehrin kişilik özelliklerinden hareket ederek şehre ait bir marka kimliği oluşturabilir. Hedef kitlelere bu marka aracılığıyla daha kolay ulaşılabilir. Böylece şehir markaları, hedef kitleye daha güçlü mesajları basit ve kolay olarak taşımanın önemli bir aracıdır.

1.2.5 Sosyal İlişkiler

Olimpiyat oyunları fırsatıyla, dünyanın her yerinden devletlerin sporcuları ve toplulukları, oyunların sahiplenildiği ülkenin şehrine gelmekte, birbirleri ile tanışmakta, etkileşimde bulunup, kaynaşarak paylaşım göstermektedirler. Bu, kültürlerarası bir anlama ve kavrama suretiyle, dünya kardeşliği fikrinin gelişip olgunlaşmasına sağlamaktadır. Böyle bir ivme, olimpiyatların dünyaya sulh getirme fikrinin gerçekleşmesini de desteklemektedir. Daha başta böyle önemli değerler belirlenmiştir. Modern Olimpiyat Oyunlarının fikir babası Baron de Coubertin'e göre modern olimpiyatlar “evrensel bir bakış/anlayış, kardeşlik ve sulh” gibi üç önemli değerlerin yaygınlaşmasına aracılık etmektedir. Nitekim bu tüm değerlerin olimpiyat oyunlarını, diğer büyük spor olaylarından ayırdığı söylenebilmektedir (Yaman, 1989: 49).

1.2.6 Siyasi İlişkiler

Olimpiyat Oyunları'nın sevilmesi ve popüleritesi sebebiyle, olimpiyat-siyaset ilişkisi her dönemde gözlenebilen bir gerçeği oluşturmaktadır.

“1950'lerden 1990'lara kadar oyunlara Rusya ve Amerika arasındaki soğuk savaşın izlerinin yansıdığı görülmüş, 1980 Moskova Oyunları ve 1984 Los Angeles Oyunları bu konunun belirgin olarak yaşandığı Olimpiyatlar olmuştur.” (M.Payne, 2005: 29).

1936 Berlin Olimpiyatı örneğinde çok bariz görülen, spor, propaganda siyaset, ve ideoloji ilişkisi, tüm olimpiyat süresince açık bir biçimde hissedilmiştir. 1-16 Ağustos 1936 tarihinde tertip edilen Berlin Olimpiyatı'nda, olimpik ruha aykırı gelişmeler yaşanmıştır. Bu olimpiyat, II. Dünya Savaşı öncesinde yapılan son

olimpiyat olup, o süreçte spora politika iyice karıştırılmıştır. 1936 Berlin Olimpiyatı, o devirde Almanya’da iktidar olan Nazi doktrininin bir gövde gösterisine dönüştürülmek hedeflenmiştir. Açılış merasimlerinden başlayarak oyunlarda, Alman Nazi ideolojisi ağırlığını hissettirmiştir. Berlin oyunlarındaki bir tören sırasında, Alman seyirciler statta tribünlerde hep birlikte kendi dillerinde “Wir gehören Dir” (Biz size aitiz) cümlesini yazdıkları ve söyledikleri görülmüştür. Tüm bunlar, Alman Nazi fikrinin 1936 Olimpiyat Oyunları üzerindeki karanlık gölgesinin dışa vurumu olarak tarihe geçmiştir (Karaküçük, 1988: 75).

Şekil 12: 1936 Almanya Berlin Olimpiyat Oyunları

1.3 Olimpiyat Düzenleme Süreci

1.3.1 Olimpiyat Adaylığı

Olimpiyatlar, ev sahibi ülkelerin kendilerini ve kültürlerini tanıtmaları için büyük bir fırsattır. Bu sebeple Olimpiyatların tertip edildiği şehirler arasında aday olarak yer almak ve seçilmek önemli bir başarıdır.

Günümüzde olimpiyatlara ev sahipliğini üstlenmek isteyen şehirler arasındaki kıran kırana amansız rekabeti, Olimpiyat markasının ve temsil ettiği tüm değerlerin dünya ölçeğinde, yankı uyandırmaya devam etmesine sebep olmaktadır.

Ev sahibi kentler, Olimpiyat Oyunları’nın ana faktörüdür. Şehir yoksa Olimpiyatlar da olmaz. 40 yıl önce Olimpiyat Oyunları’na ev sahipliği yapmaları için IOC (International Olympic Committee / Uluslararası Olimpiyat Komitesi) tarafından şehirlere öneri götürülmesi, Olimpiyat Oyunları’nın tanıtılması zorluğu yaşanmaktaydı. Günümüzde ise artık, Olimpiyat Oyunları için birbirleriyle amansız rekabet eden kentler, bu büyük yarış için tüm imkanlarını ortaya koymaktan geri kalmamaktalar (M.Payne, 2005: 282).

1.3.2 Olimpiyat Kentleri

1960'lerden bu güne Olimpiyat Oyunlarına ev sahipliği yapmak "kentsel gelişim" fırsatı olarak görülmektedir. Olimpiyat Oyunlarında yalınlık anlayışından sıyrılarak, 1960 Roma Oyunları ile modern anlayış yaklaşımı öne çıkarılmıştır. Roma Olimpiyatları için yapılan hazırlık çalışmaları kentsel dönüşümün önemli bir aracı olarak kabul görmüş, olimpik tesisler buna göre inşa edilmek suretiyle, şehire modern bir su arıtma sistemi ile havalimanı yapılarak, kentin mimari peyzajı ile çevresel düzeni ele alınmıştır (Essex ve Chalkey, 1998).

Olimpiyat Oyunları gibi çok büyük bir spor etkinliği için inşası gerçekleştirilen yapılar, spor karşılaşmaları yanında milletlerarası temsilde ev sahibi şehrin, mimari, turizm ve teknoloji yönünden rekabete de konu olmaktadır. Bu sebeple günümüzde çevresel farkındalığın arttığı, ekolojik ve sürdürülebilirlik planlamalarının öne alındığı, devamlı iyileştirmeler ve önemli kazanımlar gibi çevresel olguların ele alındığı spor etkinliklerine daha fazla önem ve değer verildiği görülmektedir.

1.3.3 Olimpiyat Köyleri

Olimpiyat Oyunları'na kabul edilen sporcular ev sahibi ülkeye geldikleri zaman, oyunlar boyunca olimpiyat köylerinde kalmak suretiyle barınırlar. Burada hem dünyanın her bir yanındaki ülkelerden gelen sporcuları tanıma fırsatı bulurken hem de diğer sporcuların kültürlerini tanıma ortamı oluşmaktadır. Bu uygulamada önemli olanın olimpiyat köylerinin rahatlığından daha çok tüm dünyadan gelen değişik sporcular arasındaki etkileşim olduğu burada kalan oyuncular tarafından dile getirilmektedir. Çağımızın olimpiyat köyleri, artık birer küçük, modern site kentini andirmektedir. Bu köyler, genellikle yarışmaların yapıldığı stadların yakın çevresinde inşa edilir.

Antik devirde yapılan olimpiyat oyunlarında katılan sporcuların yarışların yapıldığı Olympia kentine 57 km mesafedeki Elis şehrine, oyunlardan 30 gün önce gelerek burada, hem fizik hem de psikolojik yönden yarışmalar için hazırlanırlardı. Olimpiyat Oyunları'nın başlangıcıyla Olympia kentine ulaşan sporcular burada barınabilmeleri için kurulan geçici çadır ya da kulübelerde bir arada konaklardı.

Olimpiyatlar tarihinde ilk olimpiyat köyü, 1932 yılında Los Angeles Olimpiyatları sırasında inşa edilmiştir (Arscott, Salariya, 2011:40). Bunun sebebi ise

bundan önceki oyunlarda olimpiyat kentinde atletlerin otellerde kalması ve 1928 Amsterdam Olimpiyatları'nda uzak memleketlerden gelen İtalyan, Amerikalı ve Finli sporcuların vapur veya limanlarda barınmak zorunda kalmalarıdır.

1932 yılında Los Angeles' ta tertip edilen ve 550 bungalovdan meydana gelen olimpiyat köyünde 37 ülkeden sporcu barınmıştır. Hep bir arada yemek yiyip, kalmışlar ve yarışlara hazırlık antrenmanlarını burada yapmışlardır. İlk olimpiyat köyünde hastane, postane ve itfaiye gibi birimler yer almaktaydı. Kadın sporcular ise 1956 yılındaki Melbourne Olimpiyatları'na kadar olimpiyat köyünde değil, otellerde kalmaktaydı. 1984 Los Angeles Olimpiyatlarından sonraki oyunlarda olimpiyat köyleri bungalov olarak değil, yeniden inşa edilmiştir (Arscott, Salariya, 2011: 42).

1.3.4 Ulaşım ve Güvenlik Programları

Olimpiyat Oyunları'nın tertip edileceği şehirlerde güvenlik ve ulaşım sorunlarının çözülmesi Olimpiyat Oyunları'nın sürdürülebilirliği açısından çok önemli olduğu görülmektedir.

1968 Mexico City Olimpiyat Oyunlarında, ülkenin gelişmekte olan ülkeler arasında yükselme ivmesinde olmasına rağmen, aşırı organizasyon harcamalarına yönelik protestolarda 260 kişinin öldüğü resmi kayıtlara geçmiştir. 1968 Mexico City'deki güvenlik açığından, dört yıl sonra tertip edilen 1972 Münih Olimpiyat Oyunlarında yaşanmış olan Filistinli gerillaların oyunlara saldırısıyla, 11 İsraili sporcunun öldürülmesi neticesinde, olimpiyat oyunlarına bir gün ara verilip bayraklar yarıya indirilerek yas ilan edildi (Felek, 1976: 6). Bu terör hadisesinin, dünyanın en büyük sahnesi olan Olimpiyat Oyunları'na karanlık gölge düşürmesi, oyunlar bakımından büyük bir güvenlik kaygısı haline gelmiştir. IOC (International Olympic Committee / Uluslararası Olimpiyat Komitesi) güvenlik ile alakalı bu kaygıları ortadan kaldırmak için, Münih oyunlarından sonra yeni düzenlemeler ve önlemler alınmıştır. Oyunların düzenleneceği şehirlerin seçiminde artık, güvenlik ön plana alınan kriterler arasına girmiştir. Güvenlik önlemleri için düzenleyen ülkelere bir kısım şartlar koşulmuştur. Bu koşulların yanında IOC (International Olympic Committee / Uluslararası Olimpiyat Komitesi) milletlerarası hizmet veren özel güvenlik ve savunma sistemleri üreten şirketlerle antlaşmalar yapılmış, güvenlik açığı en alt seviyeye indirilmeye çalışılmıştır.

IOC (International Olympic Committee / Uluslararası Olimpiyat Komitesi) ev sahibi seçiminde şehrin noksanlıklarını inceler ve rapor tutar, bu rapor doğrultusunda ev sahibi olacak ülkeler projelerini sunarlar. Oyunlar için hazırlanan projelerde, şehirlerin gelişimine en büyük katkıyı temin edecek madde ulaşımıdır. Mevcut ulaşım alt yapısı gözden geçirilerek yeni yatırımlarla hem şehrin ulaşım gereksinimi gideriliyor, hem de Olimpiyat Oyunları boyunca yaşanacak ulaşım sıkıntıları için çeşitli tedbirler hayata geçirilmiş oluyor. Olimpiyat Komitesi, oyunları uygulayacak olan kentleri seneler öncesinden ilan etmesi sayesinde, tesisleşme ve alt yapılar adına şehirlere ciddi yatırımlar yapmak için kafi zaman verilmektedir. Şehirler altyapısını, ulaşım ağını ve rekreasyon alanları gibi çok önemli ve kalıcı projeleri bu süre müddetince planlayıp, gerçekleştirmeye özen göstermektedirler.

BÖLÜM II

KÜLTÜREL GÖSTERGE

2.1 Kültür

Kültür sözcüğü, Türkçe’de kullanımı daha öncesinde sözlü ve günlük hayatta kullanıldığı bilinmekle birlikte ilk olarak hayatını sözcük çalışmalarına adanmış olan Mehmet Bahaettin Toven tarafından 1924 yılında Yeni Türkçe Lugat kitabında kayıt altına alınmıştır. Türkçe’nin bütün söz varlığını kapsayan değerli bir eser olarak sadece dilimize giren Arapça ve Farsça kelimelerle değil Batı dillerinden giren kelimelere yer veren bir eser niteliği taşımaktadır (Toven, Haz: Hayver,2004) Kültür; Fransızcada (culture) toprağı ekip biçme ve terbiye, eğitim sözcüklerinden, Latince (cultura) toprağı işleme, iyileştirme, bakma sözcüklerinden gelmektedir.

Kültür, toplum ve sanat hakkında geleneksel ve çağdaş söylemlere hakim, anlaşılması zor, geçmişten günümüze kadar farklı anlamlar içererek karşımıza çıkmaktadır.

Türk Dil Kurumu kültür sözcüğünü “Tarihsel, toplumsal gelişme süreci içinde yaratılan bütün maddi ve manevi değerler ile bunları yaratmada, sonraki nesillere iletmeye kullanılan, insanın doğal ve toplumsal çevresine egemenliğinin ölçüsünü gösteren araçların bütünü” olarak tanımlamaktadır.

Antropologlar kültürü kendi disiplinlerinde merkezi bir düzenleyici kavram olarak kabul etmektedir. Onlara göre kültür, kuşaktan kuşağa ulaşan, insan eliyle yapılmış yapıtlarda, nesnelere, ve kuruluşlarda yansıtılan inanç ve değer kalıplarına gönderme yapar (Berger, 2012: 141).

Kottak’a göre (2014: 42) kültür “Kuşaktan kuşağa geçen, kurallara bağlı, paylaşılan, simgelere dayanan, öğrenilen davranış ve inançları kapsar. Kültür, insanın dili ve simgeleri kullanma, kültürel öğrenme kapasitelerine bağlı kalmaktadır. Geleneksel tavır, davranışlar ve eğitim yoluyla insanlarda içselleştirilmiş davranış kurallarıyla ilgilidir.

Swartz’ a göre (2011:12) “kültür, insanlar arası iletişimin ve etkileşimin zeminini oluşturmaktadır. Bunun yanında bir baskı kaynağıdır. Sanat, bilim, dil ve din olmak üzere bütün simgesel sistemler gerçeklik anlayışımızı şekillendirerek insanlar arasında iletişimin temelini oluşturur ve toplumsal hiyerarşilerin tesisine ve devam etmesine katkıda bulunurlar” Swartz’ın tanımına göre bir toplumu tanımlama

ve yönlendirme gücüyle kültürün, ulusların sosyal karakterini belirlediğini söyleyebilir, ve bu özelliğiyle kültür, toplumsal yaşam ve ortak düşünce sistemini yönlendirir diyebiliriz.

2.2 Kültürel Süreklilik ve Değişim

Kültür öğrenilebilir, alışkanlık yaratabilir ve kuşaktan kuşağa aktarılabilir boyuttur. Canlıların tümü öğrenebilme yeteneğine sahip olmakla birlikte uygulama ve kavrama yeteneği canlılar arasında sadece insanların sahip olduğu bir özelliktir (Berger, 2012: 142).

Kültürün sürekliliğini sağlayan dildir. Dilin olmadığı yerde kültürün sürekliliğinden ve kuşaktan kuşağa aktarılmasından bahsedilemez. Çünkü dil sayesinde kültürel öğeler kuşaktan kuşağa sözlü, yazılı veya görsel olarak aktarılabilir.

Kültür, gelişime açık bir çok dinamiği içinde barındıran süreklilik içerisindedir. Dil, ırk, tarih, köken, dini inanç, gelenek ve görenek, töre, ahlak, hukuk, estetik insanların iradesine bağlı kalmaksızın biçimlenmekte ve duygu, düşünce, davranış gibi yaşam pratiklerinde yerini koruyarak kültürün sürekliliğini sağlamaktadır (Adorno, 2007: 121).

Bunun yanında insanın yeni ve yenilik arzusu bilimin, sanatın ve teknolojinin gelişimini tetikleyen bir kültürel sürekliliktir. Kültürün kapsadığı dinamik olarak karşımıza çıkan bilim, sanat ve teknoloji kültürü birbirinden farklı disiplinlere sahip olmakla birlikte ortak bağlarının olduğu ve yeniliği arzulayan insan / topluluk sayesinde geliştiği söylenebilir (Adorno, 2007: 110).

Kültürel çalışmalar da kültür gibi çağın gerekliliklerine ayak uydurarak değişim ve ilerleme içerisinde olmak zorundadır. Toplumsal değişim ve gelişim ile doğru orantılı olarak ilerleyen çalışmalar kültürün çeşitlenmesine olanak sağlamıştır.

2.3 Kültürel Çeşitlilik

Günümüzde kültürün bir güç haline gelmesi kültürel standartları belirleyen, yönlendiren ve devamlılığını sağlayan yönetim alanlarının olduğunu göstermektedir.

Kitle Kültürü: Kitleyi insanların belirgin bir örgütlenme göstermeden ortak bir payda da buluşması ve aynı şekilde davranma eğilimi göstermesidir diye tanımlayabiliriz. Bu kültürün oluşması için coğrafi yakınlık, doğrudan ilişki

kurulması ve iletişim türlerinin kullanılması gerekli değildir. Kitle kültürü moda, fanatizm ve siyasi hareketler olarak örneklendirilebilir.

Türkdoğan, (1988: 187) kitle kültürünü şöyle açıklamaktadır; “kitle kültürü, 19. Yüzyılda gelişen sanayileşme ve teknoloji çağının bir ürünüdür. Kitle kültürü sanat, estetik, din, felsefe, sosyoloji alanlarında daha önceki çağların düşünce sistemlerini geri plana iterek büyük çapta ideolojilere, sosyal hareketlere ve materyalist öğretilere açık yönetim biçimi ortaya koymaktadır.”

Buna göre kitle kültürünün kapitalizm ile ortaya çıktığından söz edilebilir. Kapitalizmin yarattığı üretim hızıyla birlikte tüketimin artması kitlelerin ortak bir paydada buluşmasını hızlandırmış ve kitle kültürünü oluşturmuştur.

Popüler Kültür: İngilizceden dilimize geçen popüler kelimesinin Türkçe'deki karşılığı “halka ait” olarak Türk Dil Kurumu sözlüğünde geçmektedir. Türk Dil Kurumu popüler kelimesini; “İnsanlara ait, genel, yaygın, insanların bağlandığı ya da kabul ettiği” olarak açıklamaktadır. Bu kültürün oluşması toplumun yaygın olarak kullandığı müziklere, sanatsal aktivitelere ve moda gibi popüler olgulara bağlı olduğu söylenebilir.

Popüler kültür ile ilgili birbiriyle çelişkili, farklı açılarla tanımlanmış görüşler bulunmaktadır. Bazı kaynaklarda popüler kültürün yönetilebildiğini ve reklamın etkisi altında olduğundan dolayı zararlarından, bazı kaynaklarda ise popülerin hızlı tüketilmesi, ucuz olması ve bir çok insana ulaşmasından dolayı olumlu yönlerinden söz edilmektedir. Tüm bu görüşler popüler kültürü halk kültürü olarak değerlendirmektedir. Bu kültürün yaygın bir kitleyi temsil etmesinden dolayı bu kültür dışında olanlar doğru olduğu tartışılmakla birlikte elit tabaka, yüksek kültürlü olarak tanımlanmaktadır. Popüler olanın düşük, elit kültürün yüksek olarak sınıflandırılması çeşitli tartışmaları beraberinde getirmektedir.

Medya Kültürü: Medya Latince bir kelime olan medium kelimesinin çoğul ifadesidir. Medya iletişimde mesajı taşıyan olarak tanımlanmaktadır. Medya kültürün bir başka gücü olarak karşımıza çıkmaktadır. Reklamcılığın etkisinde gerçekleştirilmiş önemli bir kitle iletişimi aracıdır. Günlük yaşam ve deneyimlerin sosyal çevrede yer edinmesinde rolü oldukça büyüktür. 20. Yüzyılın başlarından sonlarına doğru teknolojinin gelişimiyle ekonomik, politik, toplumsal ve kültürel olguların anlaşılması ve yorumlanmasında medyanın büyük bir payı vardır. Kapitalizmin başladığı 19. Yüzyıldan sonra kültür üzerinde değişimi hızlandıran

ikinci olayın teknolojinin gelişmesiyle medya ve medya türlerinin olduğunu söyleyebiliriz.

Küresel Kültür / Çokkültürcülük: Marshall (2005: 450) küresel kültürü ortaya çıkaran toplumsal ve kültürel gelişmeleri şu şekilde sıralamıştır.

- Dünya çapında uydu enformasyon sisteminin varlığı
- Küresel tüketim ve tüketimcilik kalıplarının ortaya çıkması, kozmopolit yaşam tarzlarının gelişmesi, Olimpiyat Oyunları, futbolda dünya kupası ve uluslararası spor organizasyonlarının dünya çapında gelişmesi
- Ulus devletinin hakimiyetinin gerilemesi
- Küresel ve askeri sistemin ortaya çıkması
- AIDS gibi tüm dünyaya yayılan sağlık problemleriyle karşılaşılması
- Milletler Cemiyeti gibi Birleşmiş Milletler gibi dünya çapında siyasal sistemlerin kurulması
- Küresel siyasal hareketlerin yayılması
- İnsan hakları kavramının genişlemesi ve dünya dinleri arasındaki karmaşık etkileşimler.

Bu yaklaşıma göre küresel kültürün, kültürler arasında ortak referanslara, ortak kurallara bağlılığıyla kendi varlığını öne çıkarmaya çalışan anlayışları barındıran, çeşitli kavramlarla açıklanmaya çalışılmış ama belirli bir toplumsal kuramlarla açıklanması mümkün olmayan, karmaşık etkileşim alanının olduğu ve dünya ölçeğinde düşünülmesi gerektiği söylenebilir.

Spor Kültürü: Spor çokkültürün bir parçası olarak ifade edebiliriz. Din, dil, ırk gibi farklılıkları gözetmeksizin insanları paylaştıran geçmişte ve günümüzde dünya barışına önemli katkıları bulunan sosyal ve moral kazandıran hareketler topluluğu olarak tanımlayabiliriz. Genel bir kaynak olan Britannica Ansiklopedisinde spor, “Belirli ölçüde güç, yetenek ve beceri gerektiren yarışmalı ve eğlenceli etkinlikler” olarak geçmektedir.

Dünyamızın ortak bir dili olduğunu söyleyebileceğimiz spor kültürü başta Olimpiyat Oyunları olmak üzere tüm organizasyonlarda dünyanın tek dili olma özelliğine ulaşmıştır. Bu büyük birleştirici kültürel gücün etkisi medya ve iletişimle

birleştğinde tüm dünyanın dikkatini üzerine çeken bir kültürel aktivite haline gelmiştir.

2.4 Kültürel Süreçler

Kültürün hayat bulmasında, devamlılık sağlamasına ve değişime uğramasına aracılık eden bir kısım süreçlerden geçmesi gerekmektedir. Bu manada süreçler antropologlar sayesinde sınıflandırılmış ve ifade edilmiştir.

Kültürleme (Enculturation): Bir kültür ortamında dünyaya gelmiş bireylerin toplumun en küçük birimi olan aileden başlayıp genişleyen kapsamıyla içinde bulunduğu yaşamın kültürü benimsemesini kültürleme süreci olarak tanımlayabiliriz. Bu kültür süreci insanın yaşamı boyunca devam etmektedir.

Kültürleşme (Acculturation): İki farklı kültürün birbirleriyle türlü şekillerle bağlantı kurması, alışveriş halinde birbirlerine karışması ve köklerini zamanla kaybetmesiyle kültürleşme ortaya çıkmaktadır. Bu süreçte bulunan iki kültür birbirlerinin değerlerinden etkilenerek değişime uğrar. Çokkültürlü bir dünyadaki bu farklılaşmalarla değişime uğrayan kültürün özünü hatırlamak oldukça güçtür. Günümüzde kültürleşmeye direnebilecek kültür sayısı oldukça azdır. İletişimden uzak kalan bölgeler haricinde saklı kalmış kültürler dışında kültürlerin çoğu diğer kültürlerle etkileşim içerisine girmiş ve kültürleşme sürecine dahil olmuşlardır. Örneğin tarihte Osmanlı'nın fethettiği ülkelerin kültürleri büyük değişimlere uğramıştır. Çok fazla Türkçe sözcükleri kullanır hale gelen fethedilmiş ülkeler başlıca kahve kültürünü benimsemiş, onların mutfağında olan yemekler Osmanlı mutfağına girmiş, Türk mutfağı da onların mutfağında yer edinmiştir. Halk oyunları, müzik, ezgi ve benzeri halk kültürüne yönelik unsurlar iki farklı kültürün kültürleşmesi neticesinde değişime uğramışlardır.

Kültür Şoku (Culture Shock): Kendi kültürünün dışına çıkmış bir bireyin hiç tanımadığı hatta dilini dahi bilmediği, sembelleri bile çözemediği, farklılıkların yarattığı sıkıntı ve bunalıma girme durumunu kültür şoku olarak tanımlayabiliriz. Kültür, doğal ve sosyal dünyayla iletişim kurmanın temeli, dünyaya anlam katan ve yorumlayan numaralı gözlük gibidir. Bu etkileşimin işlevini yerine getirmediği durumlarda bireyin günlük hayatını devam ettirebilmesi, hatta temel ihtiyaçlarını yerine getirmesi olanaksız hale gelebilir. Bu gibi durumlarda çaresizlik içinde olan bireyin ruhsal bir zorluk yaşaması ve kültür şokuna girmesi doğaldır.

Kültür şoku konulu, 1975 yılında Tunç Okan tarafından çekilmiş olan “Otobüs” adlı filmde, bir dolandırıcı tarafından Avrupa’ya kaçak işçi olarak götürülmekte olan köylüler, Stockholm’ün tam merkezinde dolandırıcı tarafından güpegündüz yüz üstü bırakılırlar. Gece geç saatte terk edildikleri otobüsten dışarı çıkan köylüler, nerede olduklarını, dillerini ve kültürlerini hiç bilmedikleri İsveç’te çaresiz kalırlar ve Stockholm’ün her bir yanına dağılırlar. Film bu köylülerin yaşamış olduğu çaresizliği ve şaşkınlıkları çarpıcı bir şekilde izleyenlere aktarmaktadır.

Kültürel Gecikme (Cultural Lag): Sosyolog William F. Ogburn; kültürel değişimin etkisi altında kalmış olan kitlelerin, bu değişime gösterdikleri direnç hızındaki farklılıklar hakkında çalışmalar yapmaktaydı. William F. Ogburn’a göre kültürel gecikme kültürlerine sahip çıkan bu kitlelerin değişime karşı gösterdikleri dirençle alakalıdır. Örneğin, yeni üretilen bir teknolojik ürünün bulunduğu kültürdeki yayılma hızıyla başka kültürdeki yayılma hızı aynı olmamakla birlikte bazı kurallara bağlıdır. Bu kurallar, ilk olarak meydana çıktıkları toplumda sahiplenilir ve yerleşik hale dönüşür. Fakat bu teknolojik ürün ve kültürü yeni satın alan toplumlarda bu kuralların yerleşik duruma dönüşmesi belli bir süreç alır veya bu kurallar o kültürün kendi toplumsal süzgecinden geçerek dönüşümün etkisinde kalabilir.

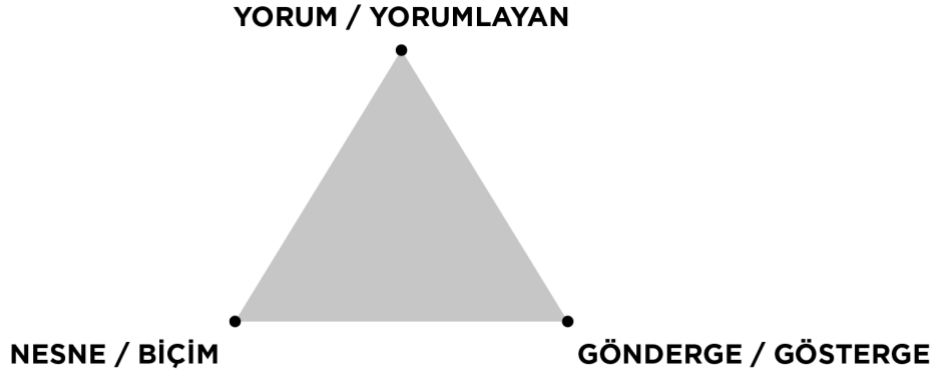
Zorla Kültürleme (Trans-Culturation): Baskın kültürün, asimilasyon siyaseti neticesinde doğuracağı toplumsal tepkimeleri dikkate almaksızın, başka kültürleri zoraki kendi kültürel yaşantısına benzetmeye ve bu sayede etkisindeki kültürün tamamen yok olmalarını yol açmak suretiyle tehdit altına alınmasıdır. Bu zoraki süreçte yok edilme amacıyla dönüştürülmesi arzu edilen kültüre ait tarihi ve manevî izlerin de bozulması söz konusudur. Buradaki kültürel özümlemede, görülen türden bir isteğe bağlı gönüllülük veya kendiliğinden kabul edilirlilik söz konusu olamaz. Bu zoraki asimile politikalar, askerî despotluk, baskıcı eğitim kuruluşları ve diğer istihbaratlar aracılığıyla yürürlüğe konular ve uygulama yapılır. Çağımız dünyasında bu çeşit bir zorlama ile kültürel değiştirme girişimi uygun bulunmadığından veya buna uluslararası toplumun göz yumması pek mümkün görülmediğinden, daha çok isteğe bağlı durumda, hazmederek özümseme ile kültürel bütünleşme süreçlerinin egemen olduğu bir değişimin gerçekleşmesi hedeflenmektedir.

2.5 Gösterge

Bir şeyi temsil eden ve farklı anlamları içeren işaretler gösterge olarak tanımlanır. Bireyler arasında veya insanın insan dışındaki varlıklarla iletişimi sırasında kullandığı, düz ve yan anlamlar içeren her türlü biçimi kapsamaktadır. Konuşma dilleri, kelimeler, işaretler, simgeler ve semboller gösterge çeşitleridir diyebiliriz (Rifat, 2014: 12)

Saussure göstergeyi, bir gösteren ile gösterilenden oluşan kavram olarak tanımlar. Saussure gösterge için “gösteren düzlemi anlatım düzlemini, gösterilen düzlemi ise içerik düzlemini oluşturur” demiştir. Saussure’in gösterge anlayışı ikili bir gösterge anlayışıdır. Gösterge kavram ve biçim ikilisiyle açıklanır. Peirce ise üçlü bir gösterge kavramından bahseder ve göstergenin anlamlı olması için yorumlayan faktörünü olması gerektiğinin üzerinde durur (Erkman, 1987: 24)

Her gösterge üç şeye bağlıdır. Bunlar nesne yani gösteren, gönderge veya gösterilen ve yorumlayan faktörleridir. Peirce’in hazırladığı bu üçlü gösterge şeması, Ogden ve Richards tarafından çizilir ve günümüze ışık tutarak kullanılmaya devam edilir (Rifat, 2014: 27)

Şekil 13: Peirce'in hazırladığı gösterge şeması (Erkman, 1987: 24)

Gösterge, tıp biliminden ilahiyata, sibernetikten kutsal kitaplara kadar uzanan, çok geniş bir ilgi alanı olan bir terimdir. Bazı yazar ve dilbilimcilerin çalışmalarında belirti, belirtke, simge, im, ikon, alegori gibi kelimeler de gösterge terimi ile paralel anlamlarda kullanılmaktadırlar (Rifat, 2014: 26).

Mehmet Rifat gösterge çalışmalarında şu sonuca ulaşmıştır. “Tüm evren göstergeler alemidir. Bütün bilim dalları bu evrendeki farklı göstergeleri tanımlar, sınıflandırır ve anlamını çözmeye çalışır. Bütün bilim dallarının geliştirdiği ölçü

aletleri ve ölçü birimleri aslında birer göstergedir veya göstergeleri ölçmeye yarayan analiz araçlarıdır” (Rifat, 2014: 12).

İnsanlar ihtiyaçları için iletişim amacıyla geliştirdikleri göstergeler arasında doğal dillerin dışında, el ve kol hareketleri, jestler, mimikler, işaretler ve sembolleri kullanırlar. İlk insandan günümüze sürekli gelişen ve değişen, her ulusun değerlerini yansıtan semboller ve işaretlerin yanında, evrensel olarak kabul gören ve kullanılan işaret ve semboller de çoktur.

Bir otomobilin bilgi ekranında çeşitli göstergeler vardır. Yağ, ABS, fren, motor harareti ve yakıt ve benzeri gibi. Örneğin, Yakıt göstergesi, yakıt tüketimi hakkında sürücüyü bilgilendirir ve yönlendirir. Sürücü bu göstergeyi okumayı ve yorumlamayı bilmiyorsa, yolda kalmaya mahkumdur (Erkman, 1987: 8).

Göstergeler insanlar aracıyla iletişim kurmak için üretilmektedir. Bir ifadeyi ve yönlendirmeyi bir başkasına aktarmanın en basit yöntemi göstergedir. Düşünmek, göstergeleri kullanmak ve işlemek demektir diye tarif edilebilir. Her türlü düşünmenin varlığı, paylaşımı ve gelişimi göstergelere bağlı olduğu söylenebilir. Göstergeler sayesinde düşünüp konuşabilmekteyiz. Göstergelerin en doğru şekilde algılanabilmesi eğitim, deneyimler veya toplumla ilgilidir.

Sosyal yönüyle insan, böyle bir etkili iletişim biçimi oluşturmaktayken, uyarıcı olabilecek bir dizi dış realiteler ile bedensel yeteneklerini kullanmaktadır. Mesela sesimiz; kolayca inceltirilip kalınlaştırılabilen, alçaltılıp yükseltilebilir, uzatılıp kısaltılan, sonsuzca değişik şekillere sokulan, fiziki olarak farklı kişilere iletilen ses varlığımız yardımıyla kolayca işlenebildiğinden, bir iletişim sisteminde kullanılmaya son derece uygundur. Bu kadar esnek bir nesne ile onu bu denli basit olarak işleyebilen bedensel organizmanın bu noktasız eşgüdümü, dil denilen son derece canlı bir iletişim mekanizmasını oluşturmuştur. Farklı şart ve imkanlara dayalı iletişim şekillerini ele alan Saussure, insandaki bu kabiliyeti dil yetisi (langage) olarak tanımlamıştır (Erkman, 1987: 24).

Kelimeler, simgeler ve işaretler gösterge olarak kabul görmektedir. Sözcüğü, sosyal bir yöntem olan ve temel anlamda insanlar arasında iletişimi gerçekleştiren doğal diller, gösterge olarak tanımlanan birimlerin kendi aralarında oluşturdukları ilişkilerden meydana gelir. Dilsel göstergelerin esas niteliği ise, biri diğerinden ayrılması mümkün olmayan iki düzlemi kapsamaktadır. Beri tarafta ses veya sesler

bütünü varken, öteki tarafta da kavram yer bulmaktadır. Dilbilimciler tarafından sesi veya sesler bütününe ifade edilerek, kavramın gösterilen olarak tanımlanmaktadır.

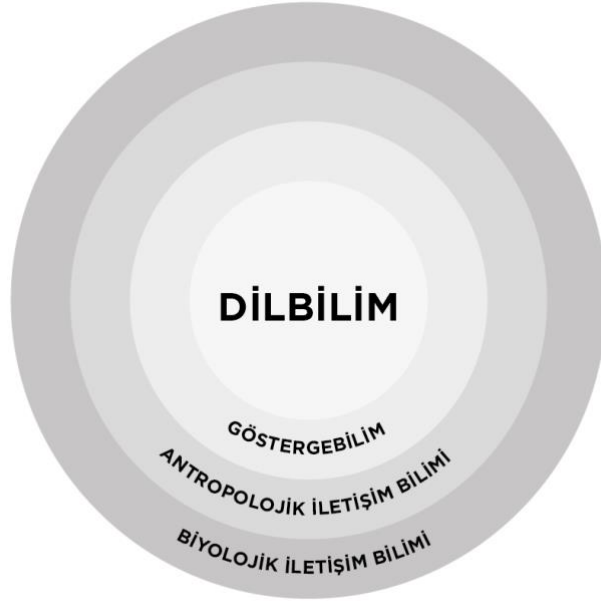
Göstergebilim, genel dil yetisiyle meydana gelen tüm iletişim şekillerinin bilimi olarak tanımlanmaktadır (Rifat, 2014: 11).

Göstergebilimin günümüz dünyasının ihtiyaçlarına yanıt veren rolü 20. yüzyılda ortaya çıkmıştır. Her bilim dalları gibi göstergebilimde tamamen sıfırdan ortaya çıkarıldığı söylenemez. Gösterge ile simge, yapı ve dizge kavramlarının diğer bilim dallarında kullanıldığı anlaşılmaktadır. Tarihi geçmişi Yunan mitolojilerine kadar dayanmış olan kavramların 20. yüzyılda göstergebilimle beraber açıklığa kavuştuğunu ifade edilmesi olasıdır. 20. yüzyıl başlarında bağımsız kaynaklar tarafından üç esas başlık ortaya konulmuştur. Peirce (1839 – 1914) göstergebilim (semiotik) terimini ilk olarak kullanan düşünürlerdendir. Mantıkla göstergebilimin benzer soyutlama ve simgeleme yöntemlerini incelediğini savunmaktadır. Peirce'in göstergebilime en büyük yardımı niteliklerine göre pek çok sınıfta sınıflandırarak günümüzdeki göstergebilimi yönlendirmede bulunmasıdır (Rifat, 2014: 28).

“Göstergebilimin önemli ustası olarak ifade edeceğimiz İsviçreli Ferdinand de Saussure (1857-1913) uygar dilbilimin öncüsü denilebilir. Göstergebilimin ileride kurulacak tüm iletişim sınıflarını incelenecek bir bilim dalı olduğunu ve toplum bilimlerinin dilbilimi de içerir niteliğe kavuşacağı ifade edilmiştir. Hazırladığı dilbilim faaliyetleri göstergebilime yol gösterici olmuştur” (Rifat, 2014: 28).

Saussure'den ardından, Roland Barthes, dilbilimin göstergebilimden ayrı bağımsız olduğunu ve birincil gösterge sistemi için öncü bilim dalı olacağını ifade etmiştir (Erkman, 1987: 24).

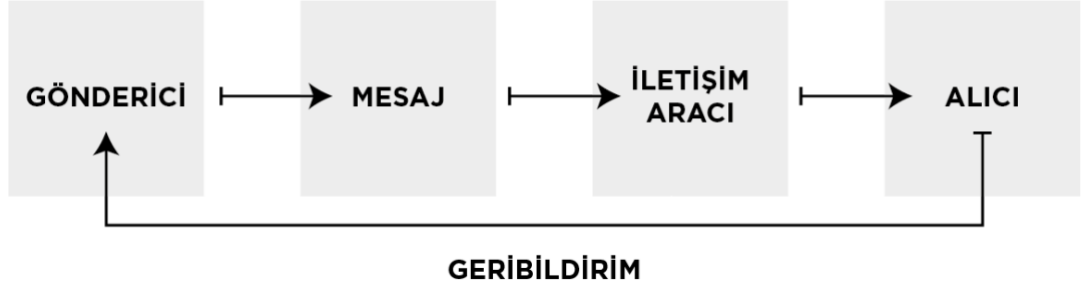
Prag dilbilim topluluğunun üyesi olan Roman Jakobson ise türlü insani bilimlerinin ilişkisini ifade eden bir şema düzenlenmiştir. İnsani Bilimler tek merkezli çemberler halinde dilbilimin çevresinde yer alarak çizilmiştir. Dilbilim dilsel iletişimi incelerken, göstergebilim daha geniş kapsamda her çeşit iletişimi ele alır. Üçüncü çember ise daha kapsayıcıdır, toplumsal antropolojinin içerdiği iletişim çeşitlerini inceler. En dış çerçeveye de bütün canlıların kullandığı iletişim çeşitlerini incelerken, insanlar arasındaki iletişimi de kapsayıcı biyolojik iletişim bilimidir (Erkman, 1987: 24).

Şekil 14: Roman Jakobson'un hazırladığı şema (Erkman, 1987 : 29)

Gösterge ile Göstergebilim temelinde iletişim yer almaktadır. İletişim asgari iki kişi arasında gerçekleşmekte olan bir süreçtir. İki insan veya toplum arasında gerçekleşen davranış, duygu, düşünce ve bilgi alışverişi olarak tanımlanabilmesi söz konusudur. İletişim bir insanı çevresiyle bağ kuran bir araçtır. Konuşma ve işitme faaliyetlerinin ikisinin eşgüdüm halinde bir arada olduğu ortamda iletişimden bahsedebilir. İletişim gösterge tanımlamasında ele alındığı gibi öğrenilen bir etkinliktir. İnsan doğduğundan itibaren iletişim kurmaya başlar. İletişim önce ailede sonra da kurumlarda oluşan eğitimle doğrusal orantılı denilebilir. Örneğin; Amerika'da doğum yapmış bir Türk annenin doğumdan birkaç ay sonra bebeğiyle Türkiye'ye geldiğinde bebekten İngilizce iletişim kurması beklenemez. Bu örneğe göre konuşabilmek, yazı yazabilmek doğumdan gelmiş olan bir nitelik dışında öğretilerle gerçekleşmiş olgudur. İletişimde bulunmak anne – baba, arkadaş ve kurum sayesinde öğrenilerek gelişmektedir. İnsan zaman geçtikçe olgunlaşarak, iletişimin ne kadar önemli oluşunu daha iyi anlamlandırmaya başlamaktadır.

İletişimin oluşan süreci, gönderici, mesajın kendisi, iletişimin aracı, karşı alıcı ve mesajın algılarına bilirliliğinin yorumlanarak geribildirim halinde tanımlanması diye belirlenmektedir.

Şekil 15: İletişim süreci şeması (Becer, 2011 : 14)

İletişim gönderen, mesajın kendisi, iletişimin aracı ve karşı alıcı sürecinden geçmeksizin tamamlanması olası değildir. Bu öğelerden herhangi birine getirilmediğinde istenen sürecin tamamlanabilmesinin beklenmesi mümkün olamaz. İletişim önce gönderici tarafından başlatılır. Göndericinin iletişimi gerçekleştirebilmesi yönünde belirli bir amacının olması gerekmektedir. İletişimde bulunmanın belirli bir kitleyi ya da bir bireyi bilgilendirme, ürünü pazarlama, o kitlenin ya da bireyin fikirlerini değiştirmek gibi amacı da olması önemlidir. İletişim, belirlenen bir amaca sahip olmasının ardından iletişimi gerçekleştirecek kelimeler ve göstergeler seçilerek yönlendirildiği kitleye veya kişiye aktararak devam eder.

Yaşamak, diğer insanlarla işbirliğinde bulunmak, kişisel gereksinimlerin giderilmesi, toplum ve insanlarla ilişki kurmak, insanları kendi fikrine ikna etmek, insanlar üzerinde tahakküm kurmak, toplum ve örgütlerin birliğini oluşturmak, ekonomik gereksinimlerin karşılanması, karşılıklı bilgi alış verişinde bulunma, dünyayı anlayabilmek ve deneyimlerden anlam çıkarabilmek, fikirler ve yapılarla ilgili kararlara varabilmek ve insanların kendi benlikleri ile hayal dünyalarını ifade etmek için iletişimde bulunur. İnsanlar; kelimeler, görseller ve seslerle kurulan iletişimde daha çok yaratıcı olmaya çabalarlar.

İletişim gruplamaları ise bireyin kendi öz benliği ile iletişimi, kişilerin karşısındaki başka bir kişi ile iletişimi, belirli bir kitlenin farklı başka bir kitle ile iletişimi ve o kitleye yönelik iletişimin çeşitli kategorilerde incelenmesi mümkündür.

Gösterge sınıflandırmasını incelemek için iletişim kavramının ayrıntılarıyla ifade edilmesi söz konusudur. Gösterilen ile gösterge yönünden göstergelerin sınıflandırılma çalışmalarını Peirce tarafından hazırlanarak, göstergebilimin geleceğine dair ışık tutmaktadır.

- Belirti
- Görüntüsel Gösterge
- Simge

Belirtide, gösteren ile gösterilen arasında neden açısından bir ilişki vardır. Oluşan duman ilk olarak görüldüğü anda o mevkide sigara içildiği ya da yangın çıktığı varsayılabilir. Bu gibi tahminde bulunulan belirtiler hakkında temelde aktarılması gereken farklı bir şey yoktur.

Görüntüsel göstergeyle ilgili iletişim amacıyla istenen nesneye benzemesi için üretildiğinden bahsedilebilir. Soyutlanmış ve sadeleştirilmiş bir çizim ya da bir fotoğrafın görüntüsel gösterge olduğu söylenebilir. Umberto Eco'ya göre görüntüsel göstergeye ait gönderim nesnelerini çağrışımda bulunmak için benzerlik taşıyan gösterge olarak tanımlanması söz konusudur. Buna göre tanınan herhangi bir nesneyi algılayabilmemiz için bütün ayrıntılarını bilmemize gerek olmadığı düşünülebilir.

Simgelerde şekille kapsam arasında karşılaştırılmalı bir ilişki bulunur. Peirce'e göre simgeler iletişim maksadıyla üretimde bulunarak kullanılmakta olduğu görülmektedir.

Gösteren bakımdan göstergelerin çeşitleri de kulağa, göze, tad alma ve dokunma duyusuna yönelik göstergeler olarak sınıflandırma yapılmaktadır.

2.6 Kültürel Gösterge

Kimse 1926 yılında John Logie Baird tarafından icat edilen televizyonun, 1960'lı yıllarda şiddet nedenleri ve önlenmesi konusunda ki araştırmalarda başrolü oynayacağını düşünmemiştir. 1967 yılında Gerbner ve arkadaşları Amerika'da bir üniversitede araştırma projesi başlatmıştır. Gerbner'in bu projesinin adı "Kültürel Göstergeler"dir. Kültürel göstergeler çalışması kapsamında Gerbner, ekme kuramını inşa etmiştir. Gerbner'in ortaya koyduğu "kültürel göstergeler ve ekme" kuramı televizyon başta olmak üzere, kitle iletişim araçlarının, inançları, düşünceleri uzun dönemde nasıl etkilediğini konu edinmektedir. Bu kuram temelinde Gerbner, televizyonun düşünceleri etkilemede ve bireyler üzerinde davranış oluşturmada büyük güce sahip olduğunu belirtmektedir (Gerbner, 2014: 255).

Kültürel Göstergeler ve Ekme kuramına göre, kitle iletişim araçlarının, bireylerin yetişmeleri ve yaşam biçimleri üzerinde en az kanaat önderleri kadar etkilidir (Işık, 2002: 85).

Gerbner'e göre televizyonda sunulan mesajlar insanlar üzerinde hemen etki yapmamaktadır. İzleyicilerin televizyonda sunulan iletileri hemen alıp yaşam pratiklerine aktarması beklenmez. İzleyiciler televizyondan aldıkları iletileri çevresindeki kişilerle müzakere edebildikleri gibi televizyonda sunulan iletiye karşı direnç de gösterebilirler. Bu nedenle televizyon iletilerinin kısa dönemde değil uzun dönemde etkili olduğu bilinmektedir. İletiler, haber, eğlence, drama müzik gibi çeşitli formatlarla inançların, düşüncelerin, değerlerin içerisine sızarak tutum ve davranışları etkilemektedir. İletilerin insanların düşüncelerinin ve değerlerinin içine yerleşmesine ve dokularına işlemesine ekme işlemi denilmektedir. Artık iletilerin bireyin tutum ve davranışları üzerinde etkili olmaya başlamasını Gerbner, filizlenme benzetmesi ile açıklamaktadır (Gerbner, 2014: 257).

İnsanların suç ve şiddet eğilimlerini incelemek için yola çıkan Gerbner'in kültürel göstergeler analizi, sadece suç ve şiddet olaylarını incelemenin ötesine geçmiş, toplumun televizyon tarafından nasıl şekillendirildiğinin araştırılması ve televizyonun kültüre etkisini kapsayacak kadar genişlemiştir.

Gerbner tarafından ortaya çıkarılan kültürel gösterge kavramının, kültürün televizyon yoluyla izleyicilere ulaştığını ve ulaşıırken çeşitli formlara büründüğünü iddia etmektedir. "Kültürel Göstergeler" araştırmasının başlıca ögesi kültürdür. Bu araştırmaya göre kültür göstergeler yoluyla incelenebilmektedir.

Kültürel göstergeler projesi birbirini tamamlayan ileti sistemi ve "ekme" çözümlmelerini içeren iki araştırmadan oluşmaktadır. İleti sistemi çözümlemesi için televizyon programlarının örnekleri kaydedilir ve içerik çözümlmesine tabi tutulur. Bu içerik çözümlmeleriyle televizyon dünyasının özellikleri belirlenir. Bu özellikler televizyon dünyasının izleyicilere verdiği potansiyel dersler (ekme) olarak kabul edilir ve alan araştırmasında sorulacak "televizyon yanıtı" ile ilgili soruların kaynağı olarak kullanılır. Televizyon yanıtı olmayan soruların kaynağı olarak da resmi istatistiklerden faydalanılır. Televizyon izleme az, orta ve çok olarak sınıflandırılır. Cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi, gelir ve (kent ve kent olmayan) çevre değişkenleriyle korelasyon analizi yapılır. Toplumsal sınıf sosyoekonomik statü ile tanımlanmış ve işçi sınıfı, orta sınıf ve üst sınıf olarak ayrılır. Ekme çözümlmesinde televizyonu az

ve çok izleyenlerin sorulara verdikleri yanıtlar incelenir. Amaç, çok izleyenlerin sorulara televizyon dünyasının potansiyel derslerini yansıtacak şekilde yanıt vermelerinin (televizyon yanıtı) benzer demografik özelliklere sahip olan fakat az televizyon izleyenlerden daha fazla olup olmadığını bulmaktır. “Ekme” kavramı, izleyicilerin düşüncelerine televizyonun katkılarını açıklar. “Ekme” farklılığı iki izleyici grup arasındaki televizyon yanıtındaki yüzde farkıdır (Gerbner, 2014: 133).

Kültürel göstergeler araştırma modeli, televizyonun rolünü kültürün gelişmesini etkileyen ana yapısal etkenleri açıklayan daha geniş bir kuramsal çerçeve içinde incelemeyi amaçlar. Bunun yerine, gönderici alıcı modeli gibi, iletinin içeriği ve bireysel algılanması bu içeriğe ve algılara etki eden tarihsel, siyasal ve ekonomik koşullardan soyutlanarak incelenmiştir. Toplumsal denetim ajanı olarak sadece televizyona dayanmak, kültürel gelişmede rol oynayan öteki kültür üreten araçların rolünü ihmal eder. Annenberg Okulu modeli başlangıç noktası olarak televizyonun içeriğini alır ve böylece televizyonun simgesel kültürüyle ulusal kültürü eşleştirerek kendini sınırlar. Televizyon çeşitli alt kültürler ve referans grupları arasında kültürel bir bağ olabilir fakat çözümleme, bu alt kültürlerin belli bir duruma karşılık olarak nasıl geliştiklerinin ve bu durumu anlamak için çeşitli kaynaklar ve iletişim araçlarından enformasyonu nasıl aldıklarının çözümlemesiyle başlamadıkça televizyonun alt kültürlerin ve ulusal kültürün gelişmesine olan görece katkısını saptamak zordur (Alemdar, Erdoğan, 2010: 51).

Kültür göstergeleri farklı düşünürler tarafından da ele alınmış, buna istinaden kültürün hangi unsurlardan oluştuğuna dair farklı bakış açıları geliştirmişlerdir.

Kültürel düzeylerin ve aralarındaki ilişkilerin neler olduğunu ele alan Hofstede kültürün temel öğelerini şöyle açıklamıştır.

- Semboller
- Kahramanlar, Liderler
- Gelenekler, Adetler
- Değerler

Hofstede kültür boyutlarını ülkeler üzerinden örnekler vererek detaylı olarak açıklamıştır. Hofstede kitabında Türk kültürüne göre kültürün temel öğelerini aşağıdaki örneklerle açıklamaktadır (Karaca, Gümüş, 2018 : 170).

Semboller: Cami, Çeşme, Bıyık, Rakı, Şiş, Döner, Tesbih, İstanbul Boğazı, Peribacaları, Efes.

Kahramanlar, Önderler: Atatürk, Mevlana, Dede Korkut, Nasreddin Hoca, Bektaşî, Keloğlan, Barış Manço, Mimar Sinan.

Gelenekler, Adetler: Düğün-Dernek,Kına, Sünnet, Çeyiz, Yağlı Güreş, Beşik Kertmesi, Bayram-Seyran, Fasıl.

Değerler: Aile, Çocuk, Namus, Hiyerarşi, Misafîrpverlik, Silah.

BÖLÜM III

OLİMPİYAT OYUNLARINDA KÜLTÜREL GÖSTERGELER

3.1 Olimpiyat Oyunlarında Kültürel Göstergelerin Önemi

Olimpiyat Oyunlarının, özellikle II. Dünya Savaşından sonra hızla büyümesi ve eriştiği inanılmaz boyutlar, bütün dünyanın dikkatlerini üzerine çevirmesine neden olmuştur. Olimpiyat Oyunlarının büyümesi ve Dünya kamuoyunda öneminin artmasının en büyük nedenini teknolojinin gelişimine ve kitleler arası iletişim araçlarının yaygınlaşmasına bağlayabiliriz. Olimpiyat Oyunlarını düzenleyen uluslar iletişim araçlarının yaygınlaşmasıyla dünyaya kültürlerini, görüşlerini, bakış açılarını daha hızlı iletme fırsatı yakalamıştır. Adaylık süreciyle başlayan ulusların kendini ve kültürlerini tanıtmaya / pazarlama fırsatını en iyi şekilde değerlendirebilmek için logodan kurumsal kimliğe, maskot tercihinden piktogramlara, afiş tasarımlarından açılış seremonisine kadar bir çok alanda göstergeleri kullanmak zorundadırlar.

Oyunları düzenlemek için, büyük bir ekonomik güce sahip olmak gerektiği bilinmektedir. Bunun yanında politik bir güce de sahip olmak gereklidir. Çünkü Uluslararası Olimpiyat Komitesi (IOC) üzerinde baskı oluşturabilmek, oyunları düzenleyebileceğine ikna etmek ve oyunlara talip olan diğer ulusları saf dışı bırakabilmek gerekmektedir.

Spor yazarı Haluk San “Olimpizm’in Kaderi” başlığında yayınladığı makalesinde “Olimpiyatlar ulusların kendi ideolojilerini dış dünyaya duyurma yoludur” ifadesine yer vermiştir. Bu ifadeye göre olimpiyatlar uluslar için, kitleler üzerinde etki yaratan ve aynı zamanda turizm olgusunu da içinde barındıran bir organizasyondur. Olimpiyatları bu yönde değerlendiren uluslar, kendilerini ifade etmek için kültürlerini ve ideolojilerini içeren göstergeler kullanırlar. Bu sürecin sonunda seyirci, sporcu, basın mensupları ve benzeri katılımcılar gittikleri uluslar için maddi açıdan bir potansiyel yaratmakla birlikte sosyal ve kültürel olarak da bir alışverişe neden olmaktadır.

Ev sahibi ülkeler, Marka olan veya Marka haline getirmek istedikleri kenti, Olimpiyat kimliğine büründürmek için yıllar süren çalışmalara imza atarlar. Havalimanından inen sporcuları dev reklam panoları ile karşılarlar ve kentin her noktasında Olimpiyatlarla ilgili tanıtım / pazarlama stratejileri yürütürler. Bunun

yanında Dünyanın dört bir yanında kitle iletişim araçlarıyla yapılan yayınlar sayesinde bu tanıtım / pazarlama çalışmalarını daha çok kitleye ulaştırırlar. Oyunlar boyunca Dünya gündeminde ilk sıralarda yer alan kentler, oyunların öncesinde ve sonrasında adından sıkça söz ettirmekte ve gündemi meşgul etmektedirler.

Turizm, kültürel, sanat ve çeşitli ekonomik zenginliklerinin bütün dünyaya tanıtım ve pazarlanmasının yapılabilmesi için oyunlar ideal bir araç olarak değerlendirilmektedir. Bu tür tanıtım / pazarlama çalışmalarıyla ulusların ideolojileri ve kültürel öğeleri Dünyanın her yerine hatta en küçük birimine kadar daha ucuz, daha etkili olarak ulaşılabilmektedir.

Ev sahibi uluslar, bütün bunlar ve benzeri avantajları değerlendirmek için çeşitli amaçlara yönelik propagandalar da yapmaktadır. Uluslar masum görünen propagandalarla başarılı bir organizasyon yürütmektedirler. Modern ve sosyal / sportif tesisler, haberleşme ve ulaşım, konaklama ve eğitilmiş elemanlarla aksamadan yürüttüğü programları hatasız bir şekilde gerçekleştirerek, modernliği ve gelişmişlik düzeyini en iyi şekilde göstermek için çabalamaktadırlar.

Olimpiyat Oyunlarında Dünya üzerinde tüm dikkatlerin ev sahibi kente odaklanmasıyla birlikte ulusların tanıtım / pazarlama çalışmalarında kültür endüstrisi ve yönetiminin izlerini barındıran Kültürel Göstergeleri kullandığı görülmektedir.

Bu çalışmada 2008 yılında düzenlenen Pekin Olimpiyat Oyunlarında ve 2012 yılında düzenlenen Londra Olimpiyat Oyunlarında kültür yönetimi projesiyle karşımıza çıkan Kültürel Göstergeleri Logo, Piktogram, Maskot, Afiş, Açılış Seremonileri üzerinden çeşitli karşılaştırmalar yaparak göstermeye çalışacağız.

Doğu ve Batı Kültürü: Adına insanlık ya da uygarlık tarihi adı verilen tarihi Eski Yunan'dan başlatmak sorgulanmadan kabul edilen bir doğru olarak benimsenince, felsefe tarihi de doğal olarak Sokrates'le birlikte başlatılacaktır. Bu bakış açısı çerçevesinde “Doğu” denilince anlaşılan şey bir coğrafya teriminden çok, “Batı” sözcüğünün düşünce ve kültür bağlamında taşıdığı anlamın karşıtıdır: Eski Yunan uygarlığına, Helenizm'e dayandırılan uygarlığın karşıtı... (Doğan 2001: 92)

Genel olarak bakıldığında ya da hiç sorgulanmadan kabul edildiği şekliyle Batı kültürü gerçekçi bir kültür olarak tanımlanmıştır. Bu gerçekçiliğe neden olan şey ise akılcılığdır. Dizgeli, yöntemli düşünebilmesidir.

Batı kökenli ve odaklı bir bakış açısı ile “Doğu” sözcüğü batının karşıtı olarak konumlandırıldığı için akılcılık yerine duygusal, eyleme öncelik vermeyen, (dolayısıyla teorik ve edilgen) özdekçi (maddeci) olmadığı için gerçekçi olamayan, idealist bir doğu profili çizilmiştir.

Doğu ve Batı Kültürünü karşıtlıklarla örneklemenin daha akılda kalıcı ve açıklayıcı bir yöntem olduğunu bundan önceki çalışmalarda görülmektedir.

Batı kültüründe görüşler daha keskin ve net olarak ifade edilirken, doğu kültüründe görüşler net olmamakla birlikte ifade edilirken çoğunlukla dolaylı bir anlatım tercih edilmektedir. Batı kültüründe bireysellik daha ön plana çıkar. Örnek vermek gerekirse 18 yaşına gelen bir çocuk artık kendi ayakları üzerinde durmakla yükümlüdür. Ya kendi başına eve çıkar ya da evin faturalarını ödemek zorundadır. Fakat doğu kültüründe bireysellikten çok dayanışma egemendir.

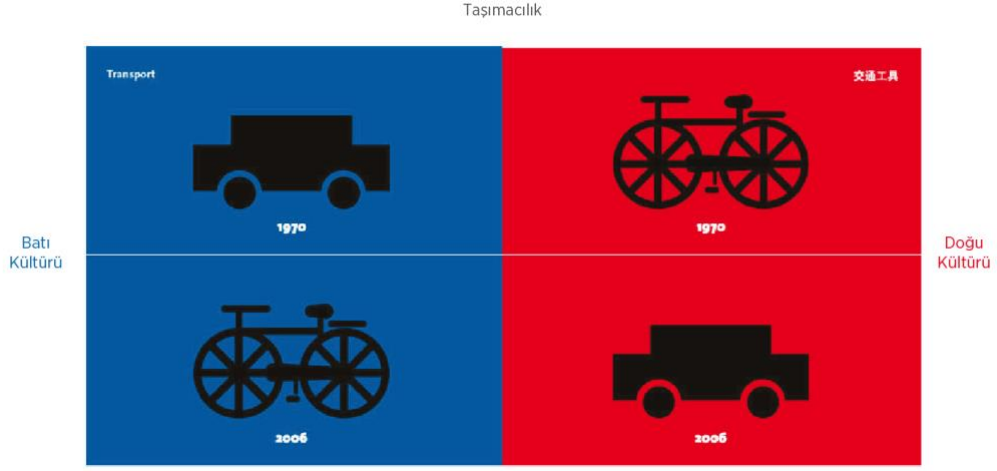
Batıda insanlar sayılı kişilerle ilişki kurarken, doğulular birbiriyle iletişim kurma konusunda daha isteklidirler. Bu durum doğuluların daha insancıl ve daha duygusal olarak iletişim kurduğunu, batılıların bireysel bir tutum sergilemesinden dolayı iletişimde sadeliği tercih ettiğini göstermektedir.

Batılılar mutsuz olduğunda duygularını beden dili, yüz ifadesi ve ses tonlarıyla belli ederler. Doğulularda ise kişinin kendisini nasıl hissettiğini söylemesi biraz daha zor ifade edilir. Üstlerin önünde mutsuzluğu, öfkeyi ve hoşnutsuzluğu gizleme eğilimindedirler. İki Çinli yüksek sesle tartıştığında bu olayı büyük bir öfke patlaması olarak görmektedirler.

Batılıların çoğu, doğululara göre banka, tren istasyonu, otobüs duraklarında ve asansörlerde daha düzenli hareket ederken, Doğulular kaba tavırlar sergileyerek itme, öne geçme ve hızlı hareket etme eğilimindedir. Bu durumu düzeltmek ve engellemek için Pekin 2008 Olimpiyat Oyunlarında etkinlik için daha iyi bir ortam yaratma çabasına girmişlerdir. Ayda bir kez topluluk denetimleri gerçekleştirmişler ve o günü Ulusal Kuyruk Günü ilan etmişlerdir.

Batılılar çoğu doğululara göre daha özgüvenlidir. Bireysel hareket etme eyleminden dolayı benliğini gösterme çabasıdır. Doğulular ise daha büyük bir bütünün bir parçası olarak kendilerini görmektedir.

Batılılar sorunları çözme konusunda doğrudan yaklaşımı benimseme eğilimindedirler. Çin’de ise sorunları çözme biraz daha karmaşıktır ve dolaylı bir yaklaşım içermektedir.

Şekil 16: Batı ve Doğu Kültürü arasındaki çevresel ulaşım değişkenliği

Batılılar yeşile yöneliyor ve çevreye daha az zarar veriyorlar. Doğu’da ise durumlar biraz daha karmaşık; bisikletler birinci ulaşım aracıyken zamanla otomobillerin yaygınlaşmasıyla birlikte bu durum tersine dönüşmektedir.

Doğu kültürlerinde yüksek düzeyde emredici bir ton, katı talimatlar ve çok fazla yönetim direktifleri vardır. Batı kültürlerinde ise, liderin kişiliği konusuna daha az önem verilmektedir. Bu kültürlerde daha çok liderlik tarzına ve stiline önem verilmektedir. Daft (1991, s.624), ilişkiye önem veren kültürlerde, liderlerin çalışanlara daha ilgili olmaları gerektiğini belirtmiştir. Asya, Arap ülkeleri ve Latin Amerika’da, yöneticiler çalışanlara karşı daha sıcak ve kişisel yaklaşım sergilemektedirler. Ayrıca yeri geldiğinde futbol maçlarına katılmakta ya da doğum günü partilerinde yer almaktadırlar. Latin Amerika’da ve Çin’de yöneticiler çalışanları ziyaret ederek onların moral ve sağlıkları konusunda bilgi almaktadır. Bu kültürlerde, liderler diğerlerini eleştirirken daha dikkatli davranmalıdır. Asyalılar, Araplar ve Latin Amerikalılar için, bireylerin kendilerine olan saygılarını yitirmeleri, onlar ve aileleri için utanç verici bir durumdur. Ayrıca bu kültürlerde herkesin önünde açık bir şekilde eleştiri, gurur kırıcı ve hoş görülmesi çok zor bir durumdur.

3.2 2008 Pekin Olimpiyat Oyunları

2000 yılında İstanbul, Pekin, Toronto, Paris ve Osaka (IOC) Uluslararası Olimpiyat Komitesi'ne Olimpiyat Oyunlarını düzenlemek için başvurmuştur. 2001 yılında Moskova'da gerçekleşen oylamayla aralarında İstanbul'un da bulunduğu dört kent finale kalmış, Osaka ilk turda elenmiştir. İkinci tur için aday kentlerin projeleri incelenmiş, 105 üyenin oy kullandığı seçimden 56 oy alan Pekin 2008 yılında düzenlenen Olimpiyat Oyunlarına ev sahipliği yapma hakkı kazanmıştır.

Aday kenti açıklayan Uluslararası Olimpiyat Komitesi Başkanı Juan Antonio Samarach ev sahipliğini Pekin'in kazandığını söylediğinde Çin'li yöneticiler sevinç çığlıklarıyla karşılamıştı. Olimpiyat Oyunlarının kazanılması Çin'de büyük bir coşkuyla kutlanırken, oylamayı Pekin meydanında izleyen binlerce kişi sevinç gösterilerinde bulunmuştur. Bayram yerine dönen meydanlarda Olimpiyat Ateşi adeta o gün ülkeyi sarmıştı. Çin'in devlet radyosunda, 100 yıllık geçmişi olan Modern Olimpiyat Oyunlarının dünya nüfusunun beşte biri olan Çin'de düzenlenmesinin, Olimpiyat tarihinde yepyeni bir sayfa açılması anlamına geldiğini belirtmiştir.

3.3 2012 Londra Olimpiyat Oyunları

Tarih 15 Haziran 2003. (IOC) Uluslararası Olimpiyat Komitesi'nin önünde başta İstanbul olmak üzere 9 aday kent: Londra, Havana, Leipzig, Madrid, Moskova, New York, Paris ve Rio de Janeiro. Proje ve gelişim süreçleri incelenen kentler hakkında oluşturulan gelişme raporu 6 Haziran 2005 tarihinde açıklanmıştır. IOC Raporu göre önde olan kent Paris, onu takip eden Londra olarak belirtmiş, New York ve Madrid daha önceki adaylık sürecine göre daha iyi notlar aldığını iletmiş Moskova'nın ise, "adaylık dosyasında detay eksiklikleri" bulunduğu söylemiştir.

İkinci turda Singapur'da yapılan seçimler neticesinde önce Moskova sonrasında da New York elenmiştir. Üçüncü tura kalan Madrid, Paris ve Londra arasında yapılan oylamada Londra Paris'den 4 oy farkla Olimpiyatlara ev sahipliği yapma hakkını kazanmıştır.

Londra'nın 2005 yılında Paralimpik Oyunları'nı ev sahipliğini yapma hakkını Paris'le girdiği yarışta kazanarak elde etmesi ve burada edindiği dosya düzenleme taktiği ile Olimpiyat adaylığında öne geçmiştir. Paris'te bu dönemde düzenlenen talihsiz gösteriler ve grevler IOC'nin kararını kesinleştirmiş 2012 Olimpiyat

Oyunları'nı düzenlemesi için Londra'yı seçmesine yol açmıştır. Londra sürdürülebilir stratejisini adaylık dosyasında yer veren ilk Olimpiyat Oyunları adayıydı. Londra dosyasında oyunların bırakacağı mirası detaylarıyla açıklamış ve sportif altyapı tesislerinin niteliklerini kısa ve uzun vadeli planlarla ayrıntılı olarak yer vermiştir.

Olimpiyat tarihine adını altın harflerle yazdırmayı amaçlayan Londra organizasyon için 2005 yılından itibaren çok iyi çalışmış ve süreci eksiksiz bir şekilde yürütmeye çalışmıştır.

IOC'nin ev sahipliği yapacak olan ülkelerde aradığı en önemli şartlar sırasıyla güvenlik, ulaşım ve pazarlamadır. IOC Londra'nın hazırladığı raporda gördüğü eksikliklerin başında ulaşım görünüyordu. Ulaşım çözümlerini iyileştirmek için tarihi Londra metrosunun doğu yakasında Docklands hafif raylı sistem hattını geliştirilmesi ve yeni bir yüksek hızlı tren projesini gerçekleştirmesi içeren bir takım düzenlemeler organizasyonun ulaşım boyutu için şart niteliğindedi. Bu projeleri Olimpiyatlara hazırlamak için yoğun çaba sarf eden Londra atletlerin yarışmalara 20 dakikadan az bir süre içinde ulaşmalarını sağlamak için çeşitli projeler gerçekleştirdi. Nehir ulaşımı artırıldı, toplu ulaşımdaki programlar yeniden planlandı ve gelen sporcuların dil problemleri yaşamaması için çalışanlara gerekli eğitimler verildi. Olimpiyat Oyunları sayesinde bu projelerin gerçekleşmesi Londra'nın günümüzdeki ulaşım altyapısına büyük katkılar sağlamıştır.

Güvenlik projeleriyle de Olimpiyat tarihine geçen Londra, oyuncuların güvenliği ve organizasyonun yürütülmesi için Olimpiyat Komitesi'nden ulaştığımız bilgilere göre 220.000 kişilik dev bir kadro kurmuştur. Gönüllü ve çalışanlar olarak ayrılan bu dev kadro havalimanından, olimpiyat köyüne, spor alanlarından açılış organizasyonuna kadar her yerde güvenliği en üst düzeyde x-ray cihazlarıyla sağlamıştır. Toplamda 60.000'e yakın güvenlik personelleriyle Londra'da tabir yerindeyse kuş uçurtulmadı. IOC'nin anlaştığı uluslararası güvenlik şirketine 15.000'e yakın askeri personel temin eden İngiltere Savunma Bakanlığı'nın yanında idareciler 12.500 polis ve 13.000 özel güvenlik personeline ve öğrencilere çeşitli görevler vermiştir.

Olimpiyat Oyunları için inşa edilen 80 bin kişilik Olimpik Stadyum oyunların merkezi haline geldi. Olimpik stadyumun yanında 17 bin beş yüz kişilik su sporu salonu, 20 bin kişilik buz hokeyi salonu, voleybol, basketbol, hentbol sahaları ve

olimpiyat köyleri modern bir alt yapıyla hazırlanarak sporcuların, turistlerin ve basının rahatça kullanabileceği bir spor yatırımı gerçekleştirilmiştir.

Dünyanın en önemli spor organizasyonlarından olan olimpiyatlar 2012 yılında, 1908 ve 1948 yıllarının ardından üçüncü kez Londra'da yapılmıştır. Kitle iletişim araçları oyunları milyarlarca kişiye aktarmaya çalışmış, uluslararası şirketler, olimpiyatların kendilerine sunduğu tüketici kitlesi karşısında marka bilinirliğini artırmak ve bu marka bilinirliğini satışa dönüştürmek için uygun ortamı bulmuştur.

3.4 Pekin ve Londra Olimpiyat Oyunlarında Kültürel Göstergeler

Logo Tasarımları: Uluslararası Olimpiyat Komitesi tarafından seçilen kentler, kültürlerini en iyi şekilde tanıtabilmek için ilk olarak logo ve görsel kimlik tasarımlarını hazırlamaktadırlar. Logoyu bir şirketin, kuruluşun veya markanın isminin koyulması, onun tanınması, seslenilebilmesi ve ayırt edilebilmesi için kullanılan işaret olarak tanımlayabiliriz.

Şekil 17: Modern Olimpiyat Oyunları döneminde kullanılan bazı logolar

Uluslararası Olimpiyat Oyunları markaları yücelten ve meşrulaştırılan etkinlikler olarak, iletişim dağıtım kanalları aracılığı ile milyonlarca insana aynı anda ulaşmaktadır. Bu açıdan amacı aynı olsa da her 4 yılda bir farklı bir ülkede gerçekleştirilmekte olan Olimpiyat Oyunları, kurumsal kimliğin oluşması için, düzenlendiği ulusun veya kentin kimliği ile olimpiyatların ruhunu yansıtacak semiyotik göstergeleri içeren özgün logo tasarımlarının oluşmasını zorunlu kılmaktadır.

Tasarımlar, genellikle ülkelerin önde gelen sanatçıları tarafından veya çeşitli yarışmalar düzenlenerek Uluslararası Olimpiyat Komitesi ile birlikte yürütülen süreçte sonuca ulaşır.

Şekil 18: 2008 Pekin Olimpiyat Oyunları Logosu

Pekin Olimpiyatları logosu Min Vang tasarım direktörlüğünde hazırlanmıştır. Logo tasarımı Çin'in geleneksel kaligrafi sanatının izlerini taşımaktadır. Sportif özelliklerle geleneksel kaligrafi sanatını zekice birleştiren logo tasarımda ileriye doğru zafere koşan bir insan figürü vardır. İnsan figürüyle birleştirilerek gösterilen tipografik öge Pekin'in adını ve özelliklerini simgelemektedir.

Şekil 19: 2008 Pekin Olimpiyat Oyunları logosu kaligrafi sanatı

Çin kültüründe önemli bir yere sahip olan kaligrafi sanatı Uzakdoğu ülkelerinde resim sanatının özü olarak kabul edilmektedir. 5. Yüzyıla kadar Çin’de ressamlar zanaatkar, kaligraflar sanatçı olarak değerlendirilmiş, resim sanatı başlı başına bir sanat türü olarak kabul edilmesi bile kaligrafi sanatının değerini azaltmamıştır. Her iki sanat dalının da ortak özelliği fırça darbeleriyle oluşturulmasıdır.

Şekil 20: 2012 Londra Olimpiyat Oyunları logosu

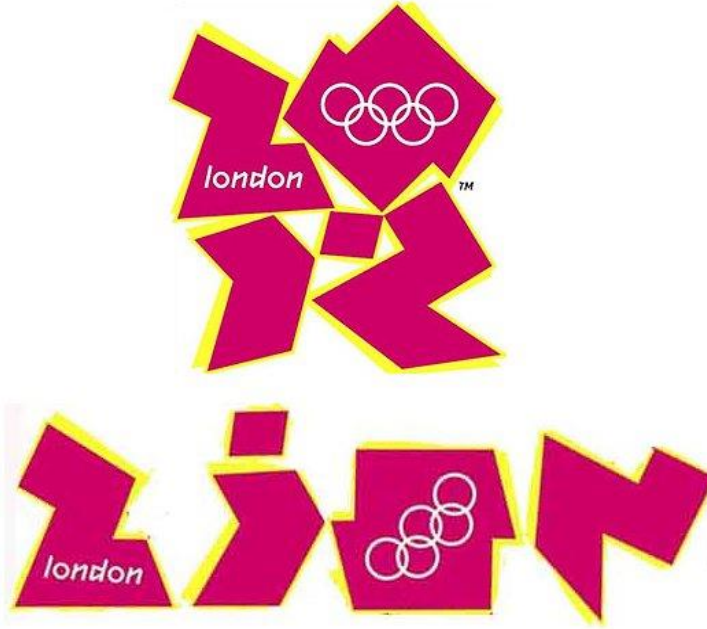
2012 Londra Olimpiyat Oyunlarının logosu genel merkezi Londra’da bulunan ünlü bir reklam ajansı “Wolf Olins” tarafından tasarlandı. 2007 yılında tasarlanan, günümüzde dahi hala tartışma konusu olan logo için Wolf Olins ajansı web sitesinde “bir kez daha Olimpiyat Oyunlarına ev sahipliği yapmak belirli şablonlara uymak anlamına geliyordu” ifadesini kullanmış ve şöyle devam etmiş, “Olimpiyat Komitesi organizatörleri ile birlikte çalışarak daha önceki oyunlardan tamamen farklı tonlar ve çizgilerle oluşturuldu”.

400.000 sterline hazırlandığı iddia edilen logo olimpiyatlarda alışlagelen logoların aksine koşan bir figür içermiyor. Bunun yerine Olimpiyat Oyunları'nın yapılacağı tarih olan 2012'nin rakamları iki satır halinde sıralanıyor. Logonun üst satırında 2 ve 0, alt satırında da 1 ve 2 rakamları bulunuyor. İlk satırdaki rakamların üzerine Londra kelimesi ve olimpiyatların simgesi olan beş halka da yerleştirilmiş.

Logo tanıtıldıktan kısa bir süre sonra Olimpiyat Komitesi hiç beklemediği tepkilerle karşılaştı. Konuyla ilgili iki gün içerisinde komiteyi 48.615 kişinin aradığı ve değiştirilmesi için talepte bulunduğu, ardından logonun iptali için büyük imza kampanyaları düzenlendiği ama logonun çeşitli sebeplerden dolayı iptal edilmediği, hararetli tartışmaların günümüzde bile hala sürdüğü gözlemlenmiştir. Bazı kaynaklarda bu tartışmaların logonun ve oyunların tanıtımına büyük katkı sağladığı belirtilmektedir.

Eleştiriler, İran hükümeti logonun siyonizmi yansıttığı, Davut yıldızından oluşturulduğu ve ırkçı bir tutumla tasarlandığını bu yüzden oyunları boykot edeceğini ifade etmesiyle başladı. Logo aşağıdaki örnekte olduğu gibi çeşitli formlarla düzenlendiğinde “ZİON” kelimesinin ortaya çıktığı iddia edilmektedir.

Şekil 21: İran hükümetinin eleştirdiği “ZİON” kelimesini içeren 2012 Londra Olimpiyat Oyunları logosu

Eleştiriler “ZİON” kelimesiyle sınırlı kalmadı ve farklı boyutlara ulaştı. The Simpson karakteri olan Lisa Simpson'un logoda diz çökmüş vaziyette seks yapar gibi çizildiği, logonun keskin hatlarının şiddet ve nefret söylemini yansıttığı karşımıza çıkan örneklerden bir kaçı sadece.

Eleştiriler İngiltere’de ve dünyada gündemi epeyce meşgul edince Londra Belediye Başkanı başta olmak üzere siyasetçiler, sanatçılar bu konuya kayıtsız kalamadılar ve logoyu eleştiren açıklamalar yaptılar. Belediye başkanı Olimpiyat Komitesi tarafından logonun tanıtıma 1 hafta kala kendilerine gösterildiğini açıklamıştır. Bunun üzerine Olimpiyat Komitesi “Londra 2012 logosu sadece 2012 figürünü ön plana çıkartmak amacındadır, başka bir şeyi değil. Öte yandan bu logonun biçimi 2007’de belli olmuştur. İtirazların şimdi yapılmasına anlam veremiyoruz” diye açıklama yapma mecburiyetinde kalmıştır.

Çeşitli ritüellerin etkisi altında kalarak tasarlanan Londra 2012 Olimpiyat Oyunları logosunun İngiltere halkı tarafından kültürlerini yansıtmadığı gerekçesiyle kabul görmemesi ve bu logonun uluslararası medyada sıkça gündeme gelmesi Londra Olimpiyat Oyunlarının tanıtımına pozitif olarak katkı sağladığı ifade edilebilir.

Pekin Olimpiyat Oyunları logosunda Çin’in en önemli kültürel öğelerinden biri olan kaligrafi sanatına yer verilmesi, bu kültürel öğenin uluslararası boyutta tanıtılmasına yardımcı olmuştur. Londra Olimpiyat Oyunlarının logosunda ise durum çok farklıdır. Magazinsel bakış açısı ve çeşitli ritüellerin etkisi altında kalarak tasarlanan logo, uluslararası medyada adından sıkça söz ettirmiştir. Logoda kültürel öğelere yer verilmemesine rağmen Londra’nın eleştirilerle gündemi meşgul etmesi, dolaylı olarak oyunların ve kentin tanıtımına büyük katkı sağlamıştır.

Piktogramlar: Dünya kurulduğundan beri toplumlararası kültür alışverişi yoğun bir şekilde devam etmiştir. Ancak bu alış veriş esnasında ortak dil problemi de kendisini göstermiştir. Mağara döneminde vücut dilini kullanan insan, gelişim süreci içinde simgeler ve yazılı işaretlerle bu ihtiyacını gidermeye başlamıştır. Vücut dilinin yetmediği yerlerde devreye piktografik (görsel) dil girmiştir. Zamanla bu dil önemli bir iletişim aracı haline gelmiştir. Günümüz dünyasında trafik işaretleri, günlük hayatın içinde yer alan ihtiyaçlar da simgelere dönüştürülmüştür. Böylece ülkelerarası dolaşımda bulunan insanlar, ulaşım zorluğu çekmeden piktografik dille kendilerini ifade edebilmektedir.

Piktogram uluslararası iletişimleri kolaylaştıran, bir nesne ve bu nesnelere anlamını ifade eden, grafik sembollere verilen genel isimdir. Piktogram işaretler insanın varoluş süreciyle birlikte ortaya çıkmıştır ve günümüzde de işlevini devam ettirmektedir.

Tarihin ilk çağlarında, günümüzden 30.000 yıl önce, insanlar taşa veya mağara duvarlarına bir şeyler kazıyorken, ilk piktogram örneklerinin izlerini günümüze taşıyabileceklerini asla düşünemezlerdi. Piktogram yada piktogramlar, bilgiye ulaşmanın en eski ve en basit görsel yol göstericisidirler. İspanya'da bulunan Altemira Magarası'nda, M.Ö.30000 yıllarında yapılan ilk kaya resimleri belki de iletişim sembollerinin ilk örnekleri sayılabilir.

Çin yazı sisteminde her sembol bir kelimeyi, bir fikri ya da bir kavramı ifade edebilir, Çin'in etimolojik geleneğinde her karakter bir grafik özgünlüğü temsil etmekte, bu yüzden de Çin yazısı bir piktografik biçime (forma) sahip olduğu görülmekte, ancak piktogramdan farklıdır; çünkü okunmadan önce veya anlaşılmadan önce öğrenilmesini zorunlu kılmaktadır.

Olimpiyat oyunları için ilk piktografik örnekler 1948 Londra olimpiyat oyunlarında ortaya çıkmasına rağmen sistemli örnekler 1964 yılında yapılan Tokyo olimpiyat oyunlarında kendini göstermiştir.

Şekil 22: 1964 Tokyo Olimpiyat Oyunları için tasarlanan piktogramlar

Tokyo Olimpiyat Oyunları organizasyonu tarafından ortaya atılan birkaç soruya cevap aranıyordu. Bu sorulardan en önemlisi, oyunlarda ortak görsel bir dil nasıl oluşturulabileceği ve çeşitli kültürel kimliğe sahip insanlarla ortak iletişim nasıl sağlanabileceğiydi. Bu sorulara, yazı dilinden çok resim dili olması gerektiği cevabı veriliyordu, Böylece daha önceden Viyana okulundan aşına oldukları ve ISOTYP'ın kurucularından Otto NEURATH ve Mohol NAGY, George KEPE gibi ünlü ressam ve tasarımcıların tecrübelerinden faydalanarak ve Japon geleneğinin ortak değerlerini birleştirip Tokyo olimpiyatları için Japon tasarımcı ve direktör Masaru KATZUMIE'nin önderliğinde 30 kişilik bir ekip, 20 adet çeşitli spor kategorilerine ait piktogram ve 39 çeşit genel bilgi işaretlerini tasarlamışlar, Bu işaretler her toplumdaki insanın anlayabileceği görsel dil olmuştur. Daha sonraki olimpiyat oyunlarında bu işaretlerin bazıları kullanılmış. Böylece 1964 yılında Tokyo Olimpiyat oyunları için kullanılmış piktografik tasarımlarda gözle görülür bir gelişme sağlanmıştır. Spor branşları, spor ekipmanları, otel, lokanta, bankalar, postane ve daha pek çok şeyin piktografik tasarımları yapılmıştır.

2008 Pekin Olimpiyatları piktogramları Pekin Olimpiyatları Komitesi tarafından tanıtıldı. Olimpiyat oyunlarının tanıtımında da önemli bir rol oynayan Olimpiyat Oyunları Piktogramları, tanıtım, basın, reklam, resmi yayınlarda, medyada, çevre düzeni ve hediyelik eşyalarda kullanılmıştır.

Şekil 23: 2008 Pekin Olimpiyat Oyunları için tasarlanan piktogramlar

Olimpiyatların ana görsel unsurlarından olan ve “karakterlerin güzelliği” olarak adlandırılan semboller, Çince karakterlerden esinlenerek oluşturuldu. Uygulanması ve akılda kalması oldukça basit olan sembollerde, siyah ve beyazın zıtlığının uyumu başarılı bir şekilde yakalanmış. Kültürel öğelerin ve oyunların estetiğinin çok iyi yansıtıldığı Pekin Olimpik Oyunları sembolleri 35 simgeden oluşmaktadır.

Simgeler atletizm, kürek, badminton, beyzbol, basketbol, boks, kano / kayak, kano / kayak slalom, bisiklet, binicilik, eskrim, futbol, sanatsal jimnastik, ritmik jimnastik, trampolin, halter, hentbol, hokey, judo yüzme, senkronize yüzme, dalış, su topu, modern pentatlon, voleybol, tekvando, tenis, masa tenisi, atış, okçuluk, triatlon, yelken, voleybol ve plaj voleybolu içermektedir.

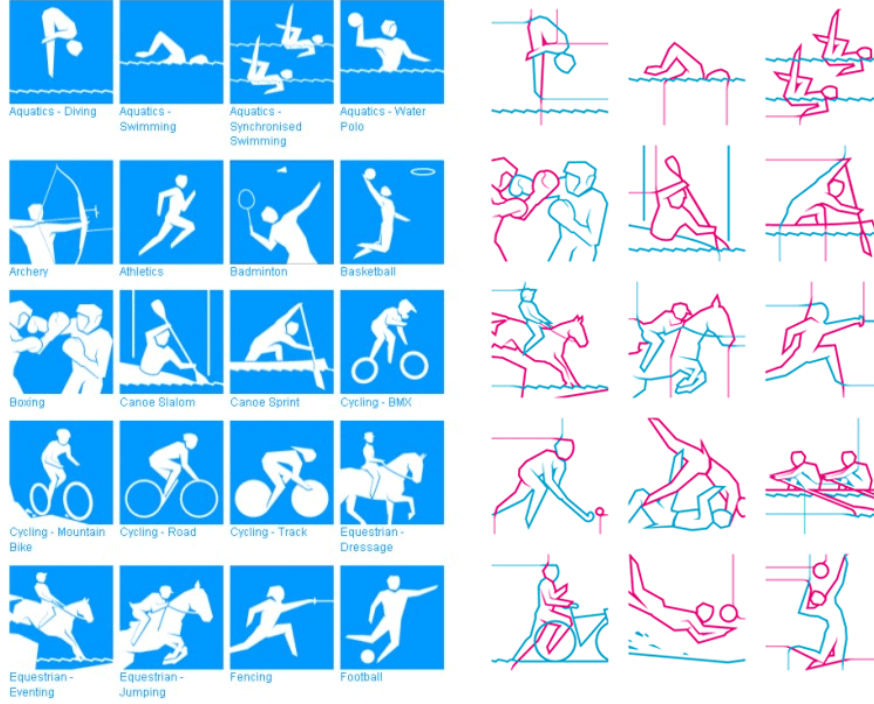
Mart 2005'te piktogram tasarımı için önerilerde bulunmak üzere dört profesyonel tasarım enstitüsü ve kuruluş çağırılmıştır. Çin Merkez Güzel Sanatlar Akademisi tarafından "mühür karakterleri" ve Tsinghua Üniversitesi, Sanat ve Tasarım Akademisi tarafından "string" ile oluşturulan tasarımlar uzmanlar tarafından değerlendirildikten sonra kısa listeye alınmıştır. Bu iki kurum arasındaki ortak tasarım çalışma grubu daha sonra yerel ve uluslararası uzmanların önerileri doğrultusunda nihai tasarımlar geliştirilmiştir.

Şekil 24: Henry Beck Londra metro haritası

Londra 2012 Olimpiyat Oyunları için hazırlanan spor disiplinlerini gösteren piktogram setinin tasarımı “SomeOne” tasarım ofisi tarafından Henry Beck’in Londra Metro Haritasından esinlenerek tasarlanmıştır.

Her piktogram bir silüet hali, bir de Londra Metro Haritasından yola çıkarak tasarlanan dinamik hali olmak üzere iki farklı şekilde hazırlanmıştır.

Şekil 25: 2012 Londra Olimpiyat Oyunları için tasarlanan 2 farklı piktogram seti

Olimpiyat oyunları çok sayıda kültürü zorlamaksızın bir araya getiren organizasyon özelliğindedir. Böylece organizasyona katılan insanların ortak referans sağlamasında kolaylık getirebilme özelliği vardır.

Pekin için hazırlanan piktogram tasarımlarında logoda başlayan kaligrafi sanatı kullanımı piktogramlarda da devam etmiştir. Piktogramlar Çin yazısına benzer nitelikler de taşımaktadır.

Köklü geçmişiyle Çin yazısı, günümüzde hâlâ kullanılmakta olan dünyadaki tek resimli yazı sistemidir. Çin’in binlerce yıllık tarihi, kültürü, edebiyatı, bilimi ve felsefi düşüncesi Çin yazısını oluşturan Çince imlerle kaydedilmiştir. Geçmişten bugüne çeşitli aşamalardan geçerek günümüzdeki halini almış olan Çin Yazısı bir “resim yazısı” olarak bilinmekle birlikte gerçekte, farklı sözcük türetme yöntemlerine sahip bütüncül bir yazı sistemidir. Bu bütüncül sistem içinde Resimsel Yöntem, Sembolik Yöntem, Bileşik Yöntem ve Ses ve Anlam Yöntemleri bir arada kullanılmıştır. Bu özellikleriyle Çince, zaman içinde, basitten karmaşığa, tek şekilli

imlerden çok şekilli imlere doğru bir gelişim göstermiştir. Böylece yeni terim ve kavramlar türetme becerisine sahip tek “resim yazısı” olma özelliğini günümüze kadar korumuştur.

19. Yüzyılda uluslararası ortak bir dil yaratmak isteyen bilim adamları, önceleri Çin yazısı üzerinde yoğunlaşp bu yazı türünü piktografik işaretlere dönüştürmeyi düşünmüşler, ancak tüm dünya ülkeleri tarafından öğrenilmesi zor olabilir düşüncesiyle vazgeçilmiştir.

Çin kültüründe önemli bir yere sahip olan Kaligrafi sanatı Çin yazısına yön vermiştir. Çin kültürü özelliklerini yansıtan piktogramları Londra iki farklı şekilde hazırlamıştır. Çin piktogramları estetik ve kıvrımlı hareketlerle tasarlanmış, duygusal bir yaklaşım sergilemiştir. Londra batı kültürü etkisi altında piktogramları modern bir yaklaşımla oluşturmuştur. Dünyada ulaşımın gelişiminde rol model olan tarihi Londra Metrosunun haritasının modern çizgilerinden esinlendiği belirtilen piktogramlar Çin piktogramlarına göre daha keskin hatlarla tasarlanmıştır. Batı kültürünün bireysellik ve kararlılık bakış açısını yansıttığı bu keskin ifadelerle görülmektedir.

Maskotlar: Ev sahibi ülkeler, kültürel özelliklerini tanıtmak için hayvan, çizgi film gibi toplumda yer etmiş simgeleri maskot haline getirirler. Bu maskot çalışmaları da tıpkı logoda olduğu gibi ritüellerle veya kültürel öğelerle tasarlanmaktadır.

Şekil 26: Modern Olimpiyat Oyunları döneminde kullanılan bazı maskotlar

Pekin 2008’de Çince “Fuwa” adı verilen Türkçede ki karşılığı şans bebekleri olan 5 sevimli maskot kullanılmıştır. Maskotlar Çin’in en meşhur hayvanları arasında olan Balık, Panda, Kırlangıç ve Tibet Antilobunu sembolize ederken beşinci maskot Olimpiyat ateşini temsil etmektedir. Her maskot iki heceli isimlere sahiptir. Aynı hecelerin tekrarlanmasıyla oluşturulan iki heceli maskot isimleri çocuklar tarafından sempatiyle karşılanması için düşünülmüştür.

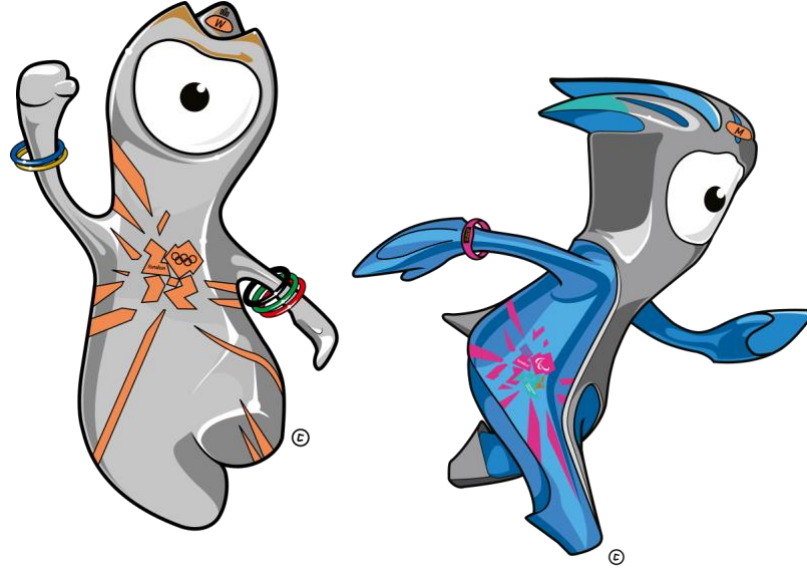
Şekil 27: 2008 Pekin Olimpiyat Oyunları maskotları

Beibei – Balık, Jingjing – Panda, Huanhuan – Olimpiyat Ateşi, Yingying – Tibet Antilobu, Nini – Kırlangıç. Bu kelimeler tek heceli olarak yan yana kullanıldığında “Pekin’e Hoş Geldiniz” anlamına gelen “Bei Jing Huan Ying Ni” cümlesini oluşturmaktadır. Bu sayede Olimpiyat Oyunlarının yüzü olan genç maskotlar sıcak bir karşılama mesajı vermektedir.

Beş maskot, çok geniş bir coğrafyaya sahip olan Çin’in manzaraları ve Çin insanların hayallerini sembolize etmektedir. Vücutlarında ve başlıklarında kullanılan doğanın beş elementi deniz, orman, ateş, toprak ve gökyüzü Çin geleneksel sanat ve dekorasyon ürünlerinde de sıkça görülmektedir. Bunun yanında Eski Çin kültüründe işaretler ve semboller ile şükran dağıtma geleneği vardır. Beş maskotun her biri farklı temennileri temsil etmektedir. Bu temenniler zenginlik, mutluluk, tutku, sağlık ve şanstır. Hem resimleri hem de hayvan heykelleriyle tanınan Çin’in ünlü sanatçısı 83 yaşındaki Han Melin tarafından çizilen bu maskotlar binlerce çizim arasından seçilmiştir.

Olimpiyat Komitesi “Wenlock” ve “Mandeville” adlı iki çizgi film animasyon karakterini 2012 Londra Olimpiyat Oyunları için maskot olarak belirledi. Karakterlerin isimleri, 19. yüzyılda spor oyunlarına ev sahipliği yapan Shropshire şehrinin Much Wenlock köyü ile paralimpik oyunların doğduğu bölge olan Buckinghamshire’daki ”Stoke Mandeville” hastanesinin adından esinlenilmiş.

Şekil 28: 2012 Londra Olimpiyat Oyunları maskotları

Londra merkezli uluslararası bir reklam ajansı olan Iris tasarım ajansı tarafından çizilen maskotlar Londra Olimpiyat Stadyumu'nda kullanılan Britanya demirinin son iki damlasından yaratıldı diye lanse edilmiştir. Bu yüzden parlak bir yapıya sahip olduğu söylenen tek gözlü maskotların Birleşik Krallığı dolaşırken gördüklerini yansıtan bir özelliği olduğu ayrıca belirtilmektedir.

Maskotların ortak özellikleri tek gözlü olmalıdır. Gözlerinin kamera lensi olduğunu ve her şeyi kaydettiği, bileklerindeki bileziklerin ise Olimpiyat halkalarındaki 5 rengi temsil ettiği belirtilmektedir. Başlarında bulunan ışıkların Londra'nın meşhur siyah taksilerinden esinlendiği ve 3 noktanın da başarılı sporcuların madalyalarını aldığı podyumu temsil ettiği maskotların tanıtımında belirtilmiştir.

Pekin ve Londra oyunlarında tercih edilen maskotlar yukarıda görüldüğü üzere bir çok kültürel öğeleri ve çeşitli özellikleri yansıtmaktadır. Bir mesaj yerine bir çok mesajı içeren maskotların her birinin farklı hikayelerle tanıtılması ülkelerin kültürel zenginliklerini ortaya koymaktadır. Pekin ve Londra'da kullanılan maskotların düz anlamları Olimpiyat Komitesi tanıtım materyallerinde yer almaktadır. Toplum tarafından genellikle sempatiyle karşılanan maskotlar gelen sporcular ve turistlerle etkileşim sağlamak için sade ve etkili olarak tasarlandığı görülmektedir. İki ülke de bu maskotları olimpiyat oyunlarından önce ve oyunlar sürecinde her alanda etkili olarak kullanmıştır.

Çin dünyanın en eski medeniyetleri arasında yer almaktadır. Çin kültürü çeşitli ritüellerle ve dini inançlarla harmanlanmıştır. Bu kültürel zenginliğin tek bir maskotla ifade edilmesi neredeyse imkansızdır. Bu yüzden 5 farklı maskotla kültürel zenginliklerini ortaya koymaktadırlar.

Olumlu eleştirilerin olduğu gibi olumsuz eleştirilerinde hedefi olan Pekin 2008 maskotlarının, sevimli yüzlerinin altında cadı ifadesi olduğunu iddia eden bazı batıl inançlara sahip Çinliler, maskotların şans getirmediğini ve 2008 yılında yaşanan su felaketlerinden sorumlu tutulması gerektiğini ifade etmişlerdir.

Şekil 29: 2012 Londra Olimpiyat Oyunları maskotları illuminati eleştirisi

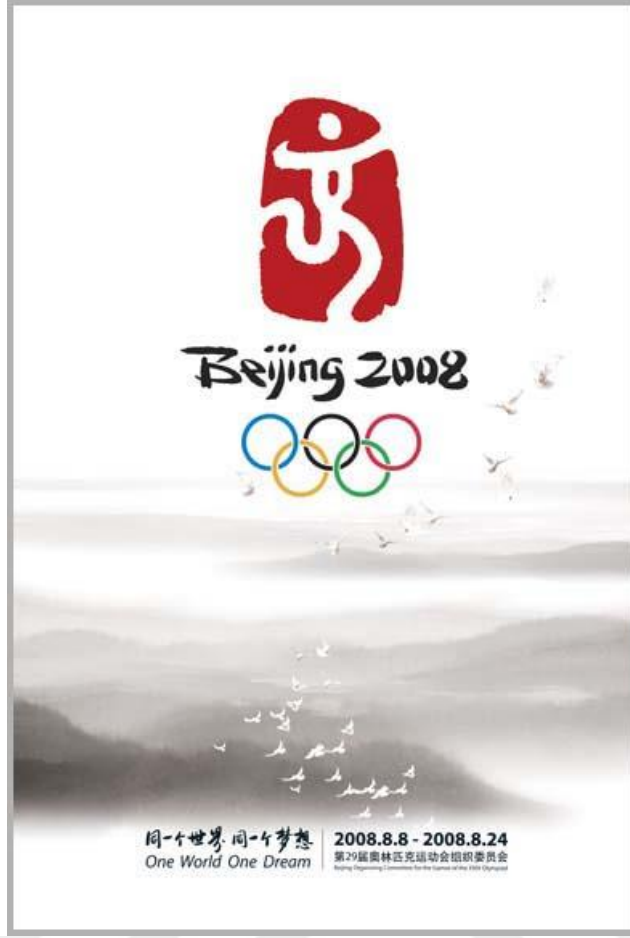
Londra 2012 maskotları logoda olduğu gibi eleştirilerle gündemi epeyce meşgul etmiştir. Maskotların tek gözlü olması ve her şeyi kaydetmesi, üzerinde piramit desenlerin kullanılması illuminati ile ilişkilendirilmiştir. Londra 2012 logosunda zionizm etkilerinin görülmesi ve eleştirilerin hedefi olması sonrasında maskotunda bunu destekler şekilde tasarlanması zionisme karşıt olan kitleler tarafından eleştirilmeye devam edilmektedir.

Afiş Tasarımları: Olimpiyat Oyunları tanıtım çalışmalarının başında afiş tasarımı gelmektedir. Her olimpiyat için yaratılan afişler Olimpiyat oyunları ile ilgili bilgi, reklam ve iletişimi amaçlamaktadır. Afişler birçok farklı yaratıcı teknikle üretilebilirler. Logo ve maskot seçiminde olduğu gibi Olimpiyat Komitesi'nin dahil olduğu bir seçim süreci işlemektedir. Genellikle usta tasarımcıların da katılımıyla düzenlenen yarışmalar sonucunda afişler seçilmektedir. Komite “bak ve hisset” ilkesiyle afiş seçimlerine karar vermektedir.

Şekil 30: Modern Olimpiyat Oyunları döneminde kullanılan bazı afişler

Pekin Olimpiyat oyunlarında logo ana afiş temsil etmektedir. Afişte ağırlıklı olarak kullanılan kırmızı renk Çin bayrağında olduğu gibi devrimi simgelemektedir. Çin boyama tekniğiyle hazırlanan manzara görüntüsü üzerinde Pekin olimpiyat logosunun etkili bir şekilde yerleştirilmesiyle afiş oluşturulmuştur. Afişte kullanılan manzara üzerindeki beyaz güvercinlerin Olimpiyat ve Pekin logosuna doğru hareket halinde olması Olimpiyat Oyunlarının Barış felsefesini simgelemektedir.

Şekil 31: 2008 Pekin Olimpiyat Oyunları afişi

Tüm Dünya'ya Çin halkının tutkusunu ve kardeşlik anlayışını göstermek isteyen Çinliler, 1000 yıllık rüyası olarak gördükleri 2008 Pekin Olimpiyatları'nı "Tek Dünya, Tek Rüya" sloganıyla ifade etmiş, "Gülen Pekin" adlı afiş tasarımlarında bu felsefeyi anlatmaya çalışmışlardır.

Şekil 32: 2008 Pekin Olimpiyat Oyunları "Gülen Pekin" afişleri

Gülen Pekin (Smiling Beijing and inclusive Olympic Games), afişleri gülen yaşlı, gülen genç ve gülen çocuktan oluşmaktadır. Afişlerde Çin'in kültürel mirası ana temayı oluşturmaktadır. Arka planda da geleneksel Çin mimarisine yer verilmiştir.

Çin 1949 yılında başlayan devrimle birlikte fotogerçekçi bir anlayışla oluşturduğu afiş tasarımlarını, diğer tüm komünist devrimlerde olduğu gibi rejimin bir propaganda aracına dönüştürmüştür. (Seylan, 2011:46) Bu anlayışın izleri Çin afiş sanatında hala güncelliğini korumaktadır. Geleneksel Çin afiş sanatına yer verildiği görülen afişlerde, imgeler arasında hiyerarşik bir düzen oluşturulmuş, mesajlar olimpik ruhun anlamını (barış, dostluk ve kardeşlik) içerecek bir şekilde başarı ile aktarılmış, izleyicinin olimpiyatları takip etmesi teşvik edilmiş ve geleneksel tekniklerle modern teknikler iç içe kullanılmıştır.

Londra Olimpiyat Oyunları için 6 İngiliz sanatçı farklı afiş tasarımları hazırlamıştır. Bu çalışmalar arasında en yaygın olarak heykel işleriyle ön planda olan Rachel Whiteread tarafından, şişe veya bardak izleriyle oluşturulmuş, beş Olimpiyat Oyunları rengi kullanılarak hazırlanan afiş kullanılmıştır.

Şekil 33: 2012 Londra Olimpiyat Oyunları Rachel Whiteread tarafından hazırlanan afiş.

Hazırlanan afiş tasarımında üst üste ve iç içe geçmiş Olimpiyat halkaları Dünya'yı temsil ederken, tüm bu renkleri içerisinde barındıran bu afişte Londra 2012 Oyunları'nın farklı kültürlerin iletişim noktası haline geleceğini ifade ettiği görülmektedir.

Oyunlar için Londra'yı temsil eden farklı sanatçılar tarafından hazırlanmış diğer afişlerin yaygın olarak kullanılmadığı görülmüş, yukarıda görülen afişin daha net ifadelerle oyunları temsil ettiği düşünülerek komite tarafından yaygın olarak kullanıldığı ifade edilmiştir. Basit bir baskı tekniği ile Rachel Whiteread tarafından hazırlanan afiş tasarımı yarışmaya katılan diğer afiş tasarımları gibi daha çok sanat galerilerinde sergilenmiştir.

Yarışmaya katılan diğer afiş tasarımları farklı alanlarda Londra'yı temsil etmesi için kullanılmıştır.

Şekil 34: 2012 Londra Olimpiyat Oyunları için Anthea Hamilton tarafından hazırlanan Divers (dalgıçlar) adlı afiş tasarımı

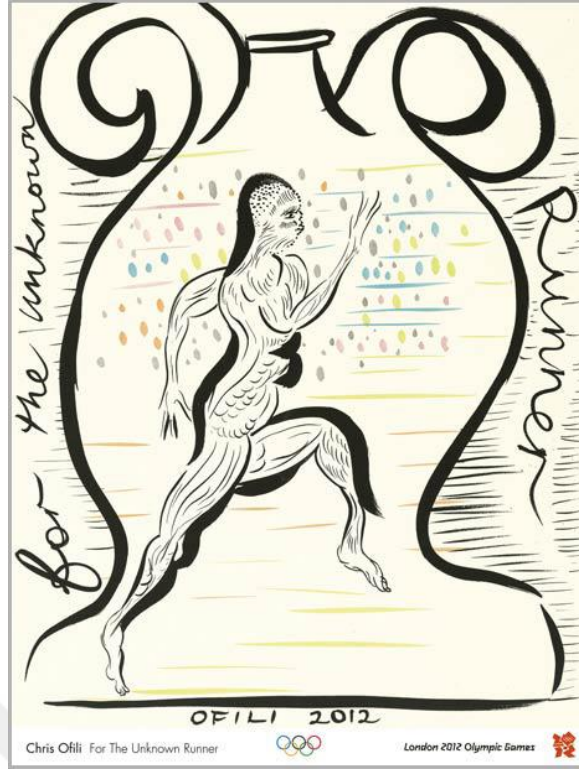
Kadınlar tarafından eşitlik ilkesine uyulmaması açısından sıkça eleştirilen yüzme sporuna olan ilgiyi arttırmak ve oyunlardaki kadın erkek eşitliğini ön plana çıkarmak için Anthea Hamilton Divers (dalgıçlar) adını verdiği afişini tasarlamıştır. Sanatçı, bu afişte kültürel bir öğeye yer vermek yerine Olimpiyatlarda sorun olarak görülen bir problemin bu yaklaşımla çözülmesi gerektiğini ön plana çıkarmak istemiştir.

Şekil 35: 2012 Londra Olimpiyat Oyunları için Martin Creed tarafından hazırlanan afiş tasarımı

Ünlü tasarımcı Martin Creed tasarımlarında basit kuralları tercih etmektedir. Yalnızca çoklu boya paketlerini kullanarak, boyaları bitirene kadar süren bir süreçle tasarladığı çalışmalarla ünlenen tasarımcı pakette yer alan Olimpiyat Oyunlarının logosunda kullanılan renklere yakın boyaları kullanarak hazırladığı afişte birinci, ikinci ve üçüncü basamağın yer aldığı ödül kürsüsünün ötesinde yerler göstermek istemiştir. Yukarıya doğru uzatılmış bir kürsüye afiş tasarımında yer veren Creed, tüm sporculara saygı duyulması gerektiğini ifade etmek istemiştir.

Chris Ofili, kişisel deneyimlerinden, ırklardan, folklörden, dini ritüellerden oluşan tasarımlarıyla ünlenmiştir. Olimpiyatlar için hazırladığı afişin merkezinde mükemmelliği simgeleyen efsane süper atletin, arka planda yer alan Olimpiyat renkleriyle ifade edilmiş bir kalabalığın arasından geçmekte olduğu görülmektedir. Afiş bir vazo figürüyle çerçeveselendirilmiştir. Sportif ve mükemmelliğin yanı sıra, sanatsal ve kültürel ifadeler için Antik Olimpiyat Oyunlarını referans alan tasarımcı, afişinde efsanevi olarak simgelediği sporcuya, hem Olimpiyat tarihinde hem de Londra 2012 oyunlarından sonra gelecekteki yıldızlara olan bağlılığı göstermek için yer vermiştir.

Şekil 36: 2012 Londra Olimpiyat Oyunları için Chris Ofili tarafından hazırlanan afiş tasarımı

Bir tarafta farklı yaklaşımlarla kendini ifade etmek isteyen 1948 yılında edindiği tecrübelerle yola çıkan Londra, diğer tarafta Dünya'ya kültürünü tam anlamıyla ifade etmek isteyen tecrübesiz olarak tanımlayabileceğimiz Pekin. Afiş tasarımlarında bu farklılıklar net olarak görülmektedir. Londra için hazırlanan afişler basit tekniklerle uygulanmış ve genellikle Olimpiyat Oyunlarını simgeleyen çalışmalar hazırlanmıştır. Afiş tasarımlarında genel itibariyle kültürel öğelerine yer vermeyen Londra, Dünya'nın en önemli marka kentleri arasında yer almaktadır. Kültürel çalışmalar ve kültür endüstrisi yöntemiyle yıllardır Dünya'ya kendisini tanıtmakta olan İngiltere'nin afiş tasarımlarında kendini ön plana çıkarmak yerine Olimpiyat markasını ön plana çıkarma düşüncesini, İngiltere'nin marka gücünün Dünya'nın en önemli spor organizasyonu olan Olimpiyat Oyunları markasından daha güçlü konumlandırma çabası olarak açıklayabiliriz.

Pekin'de ise durumlar bunun tam zıddıdır. Çin neredeyse altıda birine denk gelen nüfusuyla Dünya'nın en büyük ulusudur. Kendisini Olimpiyat Oyunları gibi büyük bir organizasyonla tanıtma fırsatını daha öncesinden yakalayamayan Çin'in bu fırsatı en iyi şekilde değerlendirmek ve kültürünü en iyi şekilde tanıtmak için kültürel öğelerini afiş tasarımlarında kullandığı görülmektedir. Logoda olduğu gibi afiş

çalışmalarında kaligrafi sanatına yer veren Çin bu konsepti Olimpiyat Oyunlarının tüm tanıtım alanlarında etkili bir şekilde kullandığı görülmektedir.

Açılış Seremonileri: Olimpiyat Oyunlarındaki açılış seremonileri, ilk modern olimpiyat oyunlarından bu yana sürekli gelişmekte ve çeşitli protokollere bağlı olarak düzenlenmektedir. Ev sahibi ülkenin ve kentin kültürel zenginliklerini şaşırtıcı renkler, olağanüstü müzikler ve benzersiz bir kareografiyle dünyanın en büyük sahnesinde tanıtma fırsatı sunmaktadır. 1896 yılında Atina’da başlayan Modern Olimpiyat Oyunlarındaki açılış seremonileri gün geçtikçe sporun bile önüne geçen apayrı bir organizasyon haline geldiğini net bir şekilde söyleyebiliriz.

1956’da ki Melbourne Olimpiyat Oyunlarıyla başlayan kapanış seremonileri ise dünyanın çok farklı yerlerinden gelen sporcuların yorucu bir yarışın ardından stadyumun ortasında parti benzeri bir atmosferde “bir ulus” olarak bir araya toplanmasıyla oluşturulan organizasyondur. Açılış seremonileri kadar kapanış seremonilerinin de Olimpiyat Oyunları için vazgeçilemez bir görsel şova dönüşmüştür.

Şekil 37: Açılış Seremonileri

2008 yılında Pekin’de düzenlenen Olimpiyat Oyunlarını bin yıllık rüyası olarak tanımlayan Çin açılış seremonisine “Tek Dünya, Tek Rüya” sloganıyla bütünleşen rüya gibi bir kareografiyle imza atmıştır.

2008 Pekin Olimpiyat Oyunlarının açılış töreninden bu yana 11 yıl geçmesine rağmen, açılış töreninin yarattığı o heyecan akıllarda kalmaya devam etmektedir. Açılış seremonisinde sergilenen Çin kültürü öğeleri, izleyen herkes tarafından derin izlenimler bırakmıştır.

8 Ağustos akşamı, Pekin Olimpiyat Oyunlarının açılışı, göz kamaştırıcı bir havai fişek gösterisinin eşliğinde başlamıştır. Çin'in eski çağlarından kullanılan güneş saati Riqui'nin gölgesinin "Kuş Yuvası" olarak adlandırılan Devlet Stadyumu üzerine düşmesiyle, 2008 kişinin Fou adlı davul olarak tanımlayabileceğimiz eski müzik aletiyle gerçekleştirdiği gösteriyle Çin bir buçuk milyarlık nüfusunun bir enstrümanın parçası gibi birlik ve beraberlik içerisinde hareket ettiğini dünyaya göstermek istemiştir. Bunun yanında Çin, batı kültürünün bireysellik anlayışına karşıt olarak toplumu ön plana çıkaran bir anlayışla hareket etmiştir.

Şekil 38: 2008 Pekin Olimpiyat Oyunları Fou Enstrümanı

Çin'in geleneksel kültüründen izler taşıyan Riqui ve Fou, izleyicileri Çin kültürü yolculuğuna çıkarmış, Çin kültür öğeleri, daha sonraki gösterilerde de kapsamlı bir şekilde yansıtmıştır.

“Dört denizle çevrili kıtalarda yaşayan insanlar kardeşdir...”

Açılış töreninin dev sahnesinde, Çin'in eski düşünürü ve filozofu Konfüçyus'un öğrencilerini canlandıran aktörlerin, ellerinde bambu parçalardan yapılmış kitaplar tutarak söylediği eski şiirden bir dizayle açılış seremonisine devam eden Çin'in 5000 yıllık parlak bir uygarlığa sahip olduğu biliniyor. Bu nedenle, Çin

kültürü açılış seremonisinde kıyafetlerden, müziğe, danslardan geleneksel sanata her alanda en ince detayına kadar yansıtıldığı görülmektedir.

Şekil 39: 2008 Pekin Olimpiyat Oyunları Konfüçyus gösterisi

Pekin açılış seremonisinde ana tema “Kardeşlik ve Barış” olarak görülmektedir. Ev sahibi ülkeler için Olimpiyat Oyunları kötü bir imajı varsa düzeltmek için değerlendirebilecekleri en etkili tanıtım mecrasıdır. Savaş ve etnik kökenlere uyguladığı şiddetlerle gündeme gelen Çin, bu kötü imajını doğru bir pazarlama stratejisi kurarak Olimpiyatların ana felsefesi olan Barış ve Kardeşlikle birleştirmiş açılış seremonisinde imajını düzeltmeye çalıştığı sıkça gözlemlenmiştir.

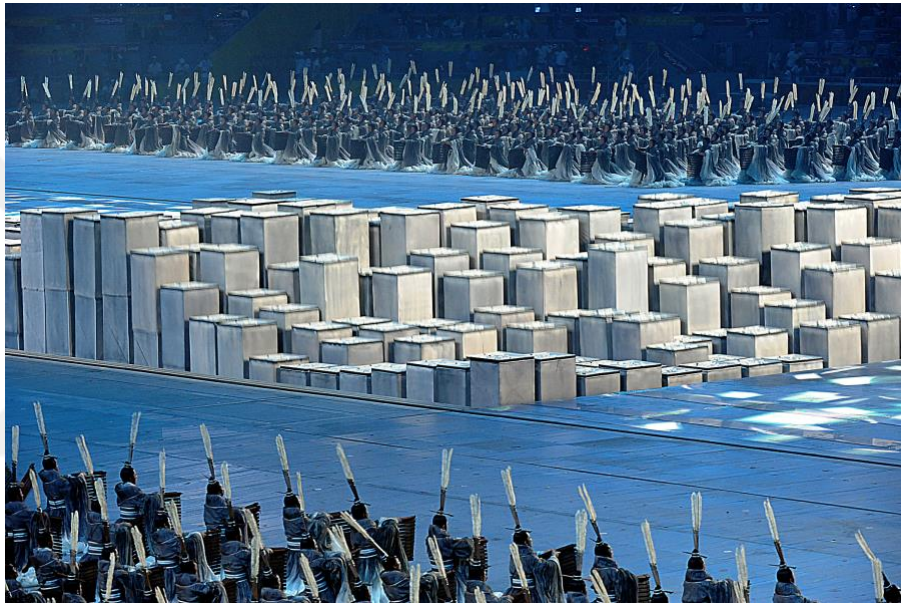
Şekil 40: 2008 Pekin Olimpiyat Oyunları dev tablo

Açılış töreninde dev bir Çin resmi rulosu yavaş yavaş açılmasıyla, ressama benzer siyah kıyafetli oyuncular, dev resim bezinde dans ederek, mürekkep izleri bırakmışlardır. Yavaş yavaş bez üzerinde dağ, nehir, güneş ve ayın yer aldığı bir tablo oluşturmuşlardır. Burada da “Tek Dünya, Tek Rüya” sloganını basit ve anlaşılır

şekilde yansıtmayı tercih eden Çin, çocukların ilk resim sanatıyla tanıştığına doğa resmi yapmasını ve bunların dağ, nehir, güneş ve aydan oluşmasını yansıtmak istemiştir. Bu tabloyu tıpkı çocukların çizimi gibi sade ve hoş bir görsel şovla parlak gökkuşağı ve toprakla 10 binden fazla ayak iziyle oluşturmuşlardır.

Bu “Çin Tablosu”nda motifler sabit kalmamış, devamlı değişmiştir. Çince karakterler, dağlar, sular, tarihi eşyalar ve antik dönemi yansıtan porselenler çokça kullanılmıştır. Özellikle kaligrafi sanatı ve Çince karakterlerin tarihi, Pekin Operası gösterisi, geleneksel müzik çalgısı Huqin, İpek Yolu ve sayılamayacak kadar çok kültürel öğeler resmedilmiştir.

Şekil 41: 2008 Pekin Olimpiyat Oyunları Çin'in dört büyük icadı

Kağıt, matbaa, barut ve pusula, Çin'in insanlık tarihindeki dört büyük icadı. Bu dört büyük icat, Çin medeniyetinin tarihinde parlak bir sayfa bıraktığı gibi insanlık medeniyetinin ilerlemesine de büyük katkıda bulunmuştur. Açılış seremonisinde Dünya'ya kazandırdığı bu tarihi keşifleri izleyenlere gösteren Çin eski uygarlığı, onlarca dakika içinde gözler önüne serilmiştir. Bu sayede izleyicilerin Çin'in uzun geçmişine dayanan tarihini ve kültürünü tanınması sağlanmıştır.

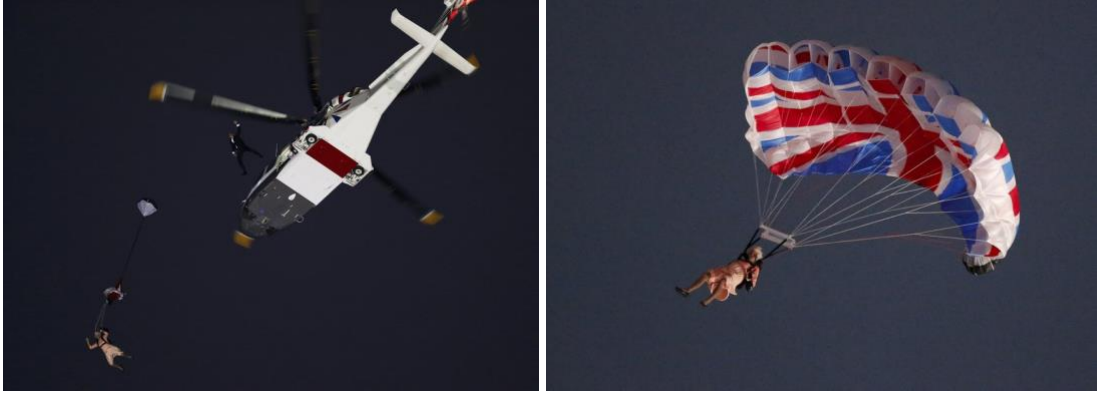
2012 Londra Olimpiyat Oyunlarında Sanat direktörlüğünü 8 dalda Oscar kazanan “Slumdog Milyoner” filminin yönetmeni Danny Boyle’un yaptığı açılış töreninde, Olimpiyat Stadı’nın içine koyun, at, inek, keçi, ördek, kaz, tavuk gibi çiftlik hayvanlarının yer aldığı örnek bir İngiliz köyü kurulmuştur.

Şekil 42: 2012 Londra Olimpiyat Oyunları stadyuma kurulan İngiliz köyü

Açılış töreni öncesinde Kraliyet Hava Kuvvetleri jetleri arkalarında mavi, kırmızı, beyaz dumanlar bırakarak yaklaşık 62 bin kişilik stadyum üzerinde uçuş yapmıştır. Açılışta İngiliz edebiyat klasiklerine ve bu eserlerdeki Peter Pan, Harry Potter, Mary Poppins gibi karakterlere sık sık göndermeler yapıldığı görülmüştür. Ayrıca İngiltere’de Sanayi Devrimi’ne geçiş teması gösterilerde önemli bir yer edinmiştir.

Kraliçe Elizabeth ile James Bond filmlerinin ünlü aktörü David Craig’in oynadığı kısa film açılış seremonisi için özel olarak hazırlanmıştır. Filmde, David Craig Kraliçe’yi helikopterle Buckingham Sarayı’ndan Olimpiyat Stadyumu’na getirmiştir. Kraliçe 2. Elizabeth ile James Bond’un helikopterden paraşütle stadyum üzerine atlamasıyla film sona ermiştir. Filmin ardından Kraliçe 2. Elizabeth stadyuma giriş yapmıştır. Bir çocuk korusu 86 yaşındaki Kraliçeyi İngiliz milli marşı “God Save the Queen” (Tanrı Kraliçe’yi Korusun) söyleyerek karşılamıştır.

Şekil 43: 2012 Londra Olimpiyat Oyunları Kraliçe Elizabeth'in stadyuma giriş gösterisi

Londra'da Olimpiyat Stadyumunda yapılan ve 80 bin kişinin izlediği, onbinlerce Olimpiyat atletinin katıldığı, tüm dünyada milyarlarca kişinin canlı yayından izlediği görkemli törende, Kraliçe 2. Elizabeth'den, James Bond Daniel Craig'e, Sir Paul McCartney'den Mr Bean'e, Mary Poppins'den Great Ormond Street Çocuk Hastanesi hasta çocukları ve hemşirelerine, Muhammed Ali'den David Beckham'a, maden işçilerinden tekstilcilere, yeşil parklardan eriyen madenlerle oluşturulan Olimpiyat Halkasına, roket adamdan, uçan bisikletlilere kadar İngilizlerle özdeşleşen tüm unsurlar biraraya geldiği görülmüştür.

Şekil 44: 2012 Londra Olimpiyat Oyunları açılış seremonisi

27 milyon sterline mal olan 3 saat süren açılış töreni, tek kelimeyle Britanya'nın tarihini asırlar öncesinden alıp, günümüze getirmektedir. İlk olarak stadyumda bacasından duman tüten üzeri samanla kaplı bir köy evi, ördekler, kuzular, koyunlar ve bu döneme uygun giyinmiş köylüler sahnelenmiş, sonrasında ise yeşil alanlar sökülmeğe, yerden fabrika bacaları çıkmaya başlamıştır. Tarımdan sanayi devrimine geçisin anlatıldığı bu bölümde dünyaca ünlü aktör Kenneth Branagh başrolünde ekonomik gelişme ve köle dönemi simgeleştirilmiştir.

Şekil 45: 2012 Londra Olimpiyat Oyunları açılış seremonisi

“Harikalar Adası” temalı açılış töreninde köy yaşamının anlatıldığı gösterinin ardından İngiltere’nin sanayi devrimine geçişi sahnede yer almıştır. Sahadan dev bacalar yükselmiş, köylülerin yerini sanayi işçileri almıştır.

Şekil 46: 2012 Londra Olimpiyat Oyunları açılış seremonisi sanayi devrimi

Britanya’nın tarihine, pastoral dokusuna, Sanayi Devrimi’ne ve Krallık geçmişine atıfta bulunan kareografiler Londra Olimpiyat Stadının çimlerinde yer almıştır. Bilgi ağacının yok edilmesiyle birlikte köy hayatının yerini yukarıdaki fotoğrafta görüldüğü üzere sanayi devrimi almıştır. Demir madenine dönüşen Londra Olimpiyat Stadında işçiler görkemli bir karegrofiyle aşağıda görüldüğü üzere demiri eriterek Olimpiyat Halkasını oluşturmuşlardır.

Şekil 47: 2012 Londra Olimpiyat Oyunları açılış seremonisi sanayi devrimi olimpiyat logosu

İngiltere’de halka ücretsiz hizmet veren sağlık sektörü NHS’nin konu edildiği sahne hazırlandı ve dünyanın en meşhur çocuk hastanesi Great Ormond Street’in hasta çocukları ve gerçek hemşireler masalsi bir gösteri sundular. İngiltere’nin en başarılı yazarı, bugüne kadar kitapları 400 milyonun üstünde satan Harry Potter’ların yaratıcısı J.K Rowling bu sahnede masal okudu. Cadılar, dev kuklalarla korkan çocukları kurtarmak için havadan inen çocuk kahramanları 12 Mary Poppins, geceyi bir başka boyuta taşımıştır.

Şekil 48: 2012 Londra Olimpiyat Oyunları açılış seremonisi masal dünyası

Sanayi devriminden sonra dijital devrime geçişte teknolojinin tüm olanakları kullanılmış ve izleyenleri büyüleyen müzik, ışık, dans gösterileri sahnede yerini almıştır.

Müzik, dans, komediyle dolu olan açılış töreninde, İngilizler kendilerine özgü bir şov gerçekleştirmiş ve yaşamlarının her yanını stada taşımıştır. Açılışın 16 gün sürecek Olimpiyat için sadece bir ısınma hareketi olduğunu kaydeden sanat

yönetmeni Danny Boyle, “Asıl işin zor kısmı şimdi başlıyor.. Sporcular işin zor kısmını gerçekleştirecek. Bizim yaptığımız onların yanında kolay” diyerek, sporun törenden daha önemli olduğuna ve Olimpiyatların asıl amacının da “sportif, adil yarışmak” olduğunu hatırlatmıştır.

Dünyanın en büyük spor organizasyonu olarak kabul edilen Olimpiyat Oyunları'nın, İngiltere'deki açılış töreninde işçi sınıfının doğuşu canlandırılmıştır. Tarım döneminden sanayi dönemine geçişin İngiltere'de gerçekleştiğini stadyumdaki herkesin yanında televizyon ve yeni medya aracılığıyla takip edenler öğrenmekle kalmamış adeta yaşamıştır.

Londra Olimpiyat Oyunları açılış şovunun ruhu bu dönüşüme dayandırılmıştı; canlandırmada, tarımdaki üretimin yerini sanayi üretimi almış; ağaçlar kökünden sökülmüş, yerinde fabrika bacaları yükselmiş ve yeni sınıflar şekillenmiştir. Ayrıca, bu dönüşümün türevleri olarak kadın hakları hareketinin başlaması görülmektedir; sağlıkla ilgili sosyal örgütlenme gibi konuların da İngilizler tarafından nasıl geliştirildiği takip eden milyarlarca kişiye başarıyla aktarıldığı görülmektedir.

İngiltere'nin tarım toplumundan sanayi toplumuna geçiş sürecini Olimpiyat Oyunları açılış seremonisinde kitlelere göstermesinin bir güç gösterisi olduğunu söyleyebiliriz. Tarihe nasıl yön verdiğini ve geleceği nasıl şekillendirdiğini en ince detaylarına kadar sahnede gösteren İngiltere, köylülerden demir işçilerine, dünyaca ünlü İngiliz aktörlerden şarkıcılara, sağlıktan teknolojiye kendisini tanımlayabilecek tüm kültürel ve kültürel olmayan göstergelerle uluslararası Olimpiyat Oyunları açılış seremonisini en iyi şekilde değerlendirmek istediği görülmektedir.

İngiltere'nin tarım toplumundan sanayi toplumuna geçişi tarihin diyalektik akışı için önemli ve kaçınılmaz bir dönemdir, bütün dünyanın dönüşümünde etkisi olmuştur. Bu olguyu, Batı toplumu aldığı temel eğitimlerden öğrenmiştir ve öğrenmeye devam etmektedir. Dünyanın başka yerlerinde de, bu bilgiler neredeyse yüz milyonlarca kişi tarafından bilinmektedir. İngiltere neredeyse dünyaca bilinen bu olgunun yerine, coğrafyasının eski kültürünün kitlelerce bilinmeyen yönlerinden, insanlığa kattığı kalıcı insani değerlerinden veya kendi tarihi içinde spora olan katkısından bahsedebilir ve Olimpiyat Oyunları açılış seremonisinde yer verebilirdi.

Bir tarafta 2008 Pekin Olimpiyat Oyunları açılış seremonisinde muhteşem bir kültürel şov hazırlayan Çin, diğer tarafta 2012 Londra Olimpiyat Oyunları açılış seremonisinde görkemli bir şova imza atan İngiltere. İngiltere bilinen olguları

dünyaya yeniden göstermiş ve hazırladığı şovla dünyanın dönüşümündeki hegemonyasını Olimpiyat Oyunları açılış seremonisine taşımıştır.

Londra Olimpiyat Oyunları açılış seremonisinde, kapitalizmin temsili doğuşunda; bu doğumun ve gelişimin, her yeni köklü dönüşümde yaşandığı gibi bazı zorlukların olduğu görsel işitsel olarak karşımıza çıkmaktadır. İşçilerin kılık kıyafeti, ifadesi ve hareketleri bu zorlukları yansıtmaktadır.

Oysa, bu dönemde insanlık tarihinin en büyük trajedisi diyebileceğimiz bir sömürü yaşanmıştır. Çalışma koşulları korkunç, hatta ölümcüldü. Çocuklar da dâhil olmak üzere kadınlar ve erkekler günde 16-18 saat çalışmaktaydı; çocuklar makine başında uzun süre ayakta kaldıkları ve yeteri kadar beslenemedikleri için bitkin düşüyor, hastalanıp ölüyorlardı.

Gece ile gündüzün karıştığı bu dönemde işçiler ağır çalışma koşulları yüzünden henüz yaşlanmadan ölüyordu. İngiltere’de sanayi devriminin başlangıç döneminde kapitalizme çok kurban verilmiştir.

Kapitalizmin bu çirkin yüzünü göstermek yerine parlatıp dünyanın değişimine ve gelişimine yaptığı katkıları milyarlarca kişiye göstermeye çalışan İngiltere’nin sempatik yüzü açılış seremonisinde karşımıza çıkmaktadır.

SONUÇ

Olimpiyatlar dört yılda bir gerçekleştirilen, her ülkeden çok sayıda sporcunun katıldığı, dünyanın en büyük uluslararası spor organizasyonudur. M.Ö.776 yılında başladığı bilinen Olimpiyat Oyunları, binlerce yıl aradan sonra 1896 yılında yeniden başlamıştır. İlk oyunların düzenlenmesinde de, modern dönem oyunlarının düzenlenmesinde de en önemli hedef; ulusların birbirleriyle olan kültürel bağlarını güçlendirmek, toplum üzerinde barış temellerini oluşturmak ve iletişim köprüsü kurmaktır.

Olimpiyat Oyunlarının, özellikle II. Dünya Savaşından sonra hızla büyümesi ve eriştiği inanılmaz boyutlar, bütün dünyanın dikkatlerini üzerine çevirmesine neden olmuştur. Olimpiyat Oyunlarının büyümesi ve Dünya kamuoyunda öneminin artmasının en büyük nedenini teknolojinin gelişimine ve kitleler arası iletişim araçlarının yaygınlaşmasına bağlayabiliriz. Olimpiyat Oyunlarını düzenleyen uluslar iletişim araçlarının yaygınlaşmasıyla dünyaya kültürlerini, görüşlerini, bakış açılarını daha hızlı iletme fırsatı yakalamıştır.

Olimpiyatların her 4 yılda bir farklı ülkede olması, modern dönemde ulaştığı yeni boyutlar ve fonksiyonlar sayesinde ekonomik, kültürel, politik alanlarda ilişkilerinin geliştirilmesine ve büyük bir pazarın oluşmasına imkan hazırlamıştır. Oluşan bu pazar her ülkenin kendini bir marka olarak görmesini sağlamış ve her ülke bir markanın piyasaya sunumunda izlediği yolu daha geniş kapsamlı olarak Olimpiyat Oyunları için gerçekleştirmiştir.

Olimpiyat Oyunlarını düzenleyen uluslar kültürlerini ve bakış açılarını ifade etmek için görsel iletişim araçlarını kullanmaktadırlar. Ev sahibi ülkeler, kültürel farklılıklarını ortaya koymak, prestij oluşturmak, kentlerini cazibe merkezi haline getirmek ve markalaştırmak için Olimpiyat Komitesi ile birlikte yürütülen süreçte görsel iletişim araçlarını titizlikle tasarlamaktadırlar. Görsel iletişim araçlarının tasarım sürecinde genellikle kültürel ifadeler yer veren ev sahiplerinin çeşitli ritüellerde yer verdiği görülmektedir.

Sonuç olarak kültürel farklılıklar, bakış açıları, ideolojiler, hegemonya ve ritüeller gibi sayısız göstergelerle tasarlanan görsel iletişim araçları ev sahibi ulusların ve kentlerin olumlu bir imaj yaratmasına katkı sağlamıştır. Var olan imajını değiştirmek, sempatik görünmek ve ekonomik kazanımlar elde etmek isteyen ulusların göstergeleri görsel iletişim çalışmalarında sıkça kullandığı görülmektedir.

KAYNAKÇA

Holt, Tom, 2004. *Olimpiyat*, İstanbul: Literatür Yayınları.

Payne, Michael, 2005. *Olimpiyatların Yükselişi*, İstanbul: Ntv Yayınları.

Arcott, David – Salariya, David, 2011. *Olimpiyatlar ve İlginç Tarihi*, Ankara: Akılçelen Kitaplar.

Karaküçük, Suat, 1989. *Tarihsel ve Politik Yönden Olimpiyat Oyunları*, Ankara: Megsb Yayınları.

Tarcan, Selim Sırrı, 1932. *Beden Terbiyesi Oyun-Cimnastik-Spor*, İstanbul: Maarif Vekaleti Yayınları.

Atabeyoğlu, Cem, 1977. *Olimpiyatların İlk Kez Anadolu'da Yapıldığını Biliyor muydunuz?*, Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi Dergisi: Ocak S. 10-11.

Felek, Burhan, 1976. *Olimpiyat Oyunları Nedir?*, Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi Dergisi: Kasım S. 11-12.

Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi, 1988. *Olimpik Hareket*, İstanbul: Hürriyet Matbaası.

Alpman, Cemal, 2001. *Eğitimin Bütünlüğü İçinde Beden Eğitimi ve Çağlar Boyunca Gelişimi*, Ankara: T.C. Başbakanlık Gençlik ve Spor.

Gillet, Bernard, 1975. *Spor Tarihi*, İstanbul: Gelişim Yayınları.

Seçkiner, Yücel, 1972. *Atletizmi Yaşatanlar*, Ankara: Lale Matbaası.

Sel, Ruhi, 1949. *Olimpiyat Oyunları*, İstanbul: Berksoy Matbaası.

Yaman, Metin, 1989. *Olimpiyat Oyunları ve Turizm İlişkisinin Türkiye Açısından Değerlendirilmesi*, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.

Unwto 2017. *Unwto 2017 Turizm Barometresi*, Türkiye Otelciler Birliği, <http://www.turob.com/tr/istatistikler/unwto-2017-turizm-barometresi>.

Erkal, Mustafa E., 1998. *Sosyolojik Açından Spor*, İstanbul: Der Yayınları.

Essex, S. – Chalkey, B, 1988. *Olympic Games: Catalyst of Urban Change*, Leisure Studies.

Berger, Arthur Asa, 2012. *Kültür Eleştirisi*, (Çev: Özgür Emir), İstanbul: Pinhan Yayınları.

Kottak, Conrad Philip, 2014. *Cultural Anthropology*, New York: McGraw Hill.

Swartz, David, 2011, *Kültür ve İktidar*, (Çev: Elçin Gen), İstanbul: İletişim Yayıncılık.

Adorno, Theodor W., 2007, *Kültür Endüstrisi Kültür Yönetimi*, (Çev: Ülner, Tüzel, Gen), İstanbul: İletişim Yayıncılık.

Türkdoğan, Orhan, *Değişme Kültür ve Sosyal Çözülme*, İstanbul: Türk Dünyası Araştırma Vakfı.

Marshall, Gordon, 2004, *Sosyoloji Sözlüğü*, (Çev: Orhan Akınhay, Derya Kömürcü), Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.

Hızlan, Doğan, 2008. *Kültürün Nabzını Tutan Doğan Hızlan*, İstanbul: Güner Yayınları.

International Olympic Committee, 2013, *Research And Reference Service Olympic Studies Centre*. Olympic Summer Games Posters from Athens 1896 to London 2012.

Işık, Metin, 2002. *Kitle İletişim Teorilerine Giriş*, İstanbul: Eğitim Kitabevi Yayınları

Gerbner, George, 2014. *Medyaya Karşı*, (Çev: Ayas, Batmaz, Kovacı), İstanbul: Ayrıntı Yayınları

Karaca, Şükran – Gümüş, Niyazi, 2018 *Kültür ve Tüketim*, Ankara: Gazi Kitapevi

Erdoğan, İrfan – Alemdar, Korkmaz, 2010 *Kültür ve İletişim*, Ankara: Erk Yayınları.

ÖZGEÇMİŞ

Samsun'da dünyaya geldi. İlk, Orta ve Lise öğrenimini Samsun'da tamamladı.

2009 yılında Mesleki Açık Öğretim Lisesi / Samsun Endüstri Meslek Lisesi'nden mezun oldu.

2009 yılında Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Samsun Meslek Yüksekokulu, Grafik Tasarım Bölümünü kazandı ve 2011 yılında bu bölümden derece ile mezun oldu.

2011 yılında Dikey Geçiş Sınavında Burslu olarak İstanbul Aydın Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Grafik Tasarım Bölümünü kazandı ve 2013 yılında bu bölümden derece ile mezun oldu.

2015 yılında Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü bünyesinde Görsel İletişim Tasarımı Anasanat Dalının açmış olduğu tezli yüksek lisans programını birincilikle kazandı.

2005-2019 tarihleri arası Samsun ve İstanbul'daki çeşitli reklam ajanslarında grafik tasarımcı / grafik tasarım uzmanı ve sanat yönetmeni görevlerini üstlendi.

Samsun İlkadım Belediyesi Çevre Projesi, İstanbul Sabancı Üniversitesi IMIS MYWAY, IMIS PASION, İstanbul Koç Üniversitesi Industrial Engineering Society etkinliklerinde görev aldı, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Kent Estetiği Sempozyumu'na ve Uluslararası 8. Skopjeposter "Enabled for Disabled" konulu afiş tasarımı sergisine katıldı.

Prof. Dr. Ali SEYLAN danışmanlığında Yüksek Lisans eğitimini sürdürmektedir.

2015 yılından bu yana Samsun Fikir Kulübü Reklam Ajansı'nda sanat yönetmeni olarak çalışmayı sürdürmektedir.